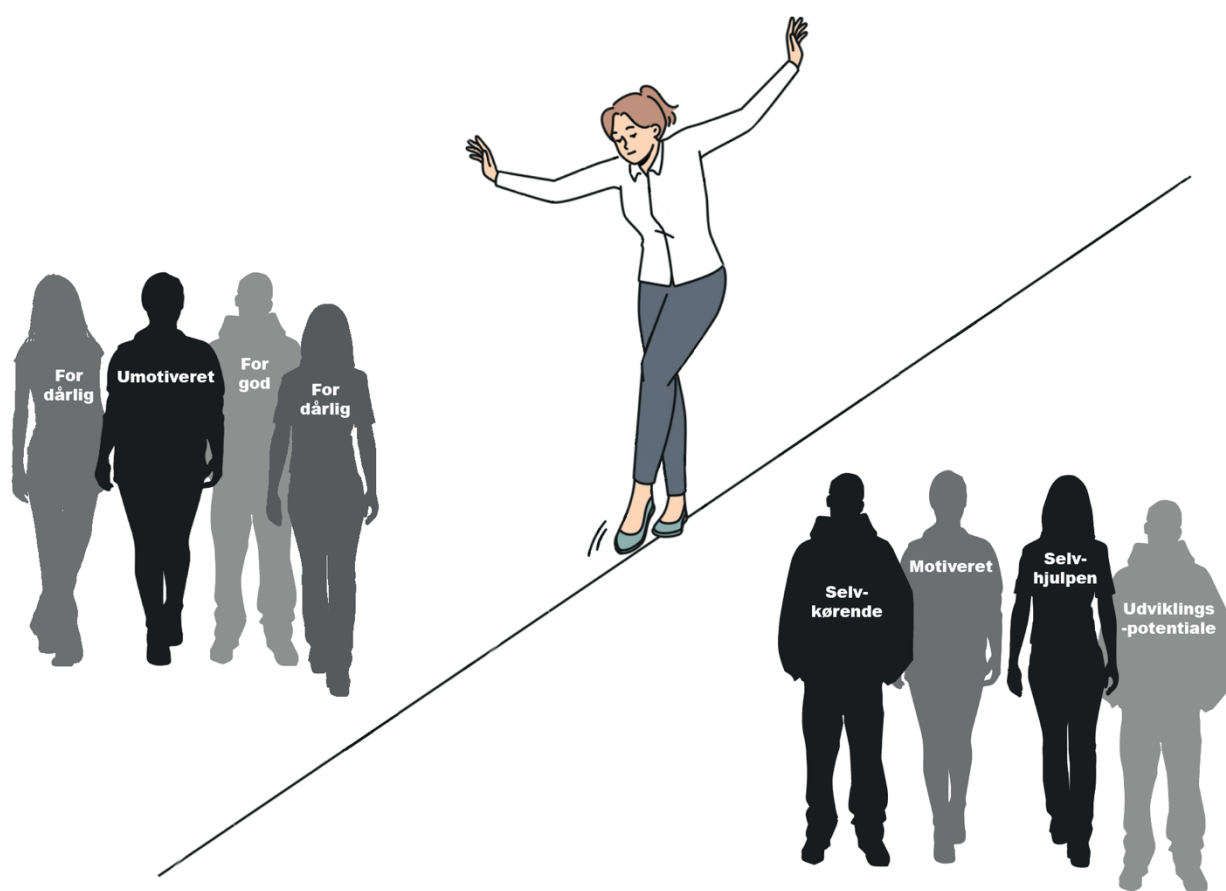

Ungestøtte set fra socialrådgiveres perspektiv

En kvalitativ undersøgelse af socialrådgiveres erfaring med ungestøtte, med fokus på det faglige skøn

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde 4. semester, Aalborg Universitet maj 2024, speciale

Udarbejdet af: Kristine Danielle Mørk Panduro, 20220498 og Marina Lindorff Jensen, 20220183

Vejleder: Anne-Kirstine Mølholt

Antal anslag: 191.775

Abstract

This master thesis examines how social workers interpret, assess and allocate youth support (*ungestøtte*). Youth support is the municipal support effort that is offered to vulnerable young people aged 18-22 who have been out of home placement or had a mentor up to the age of 18 years. Young people who are in the segment for youth support, are an exposed and vulnerable group. They are therefore dependent on the social worker's assessment in order to receive the right support so that they can handle the transition to adulthood.

The study has a particular focus on investigating how social workers understand youth support and which perspectives underlie the social workers' professional assessment of youth support. The study is inspired by a hermeneutic approach and is based on seven semi-structured interviews with social workers from six different municipalities. Furthermore, the study is based on the vignette method in order to clarify the individual professional assessment of the social workers. The interviewees are all educated social workers who work with young people who are given youth support.

The analysis contains four parts. The first part of the analysis deals with the social workers' interpretation of the legislation. The analysis shows that the social workers interpret the legislation narrowly and broadly and they consider the young people's achievement of independence as the overall aim of youth support. The social workers request an extension of the legislation so that young people with a need for psychological treatment are met. The second part of the analysis deals with the social workers' experience of the group of young people. The analysis indicates that there are young people who are assessed as too weak to receive youth support, due to neglect, psychiatric diagnoses and crime. On the contrary, the young people who are receiving youth support are resourceful. The third part of the analysis focuses on the conditions on which emphasis is placed by the social workers as part of their professional assessment. The analysis shows that the social workers make different assessments in the same cases, as they emphasize different aspects of the young people's situation. The fourth part of the analysis focuses on the importance of the organizational framework for the social work assessment. The analysis shows that the organizational framework in the municipality contributes to qualifying the professional assessments of youth support. At the same time, limited resources contribute to superficial decisions about youth support. The economic aspect is also part of the overall consideration and has an impact on the decisions concerning youth support.

This master thesis concludes that the social workers do not use the legislation's full interpretation potential, which means that some young people do not get what they are entitled to. In addition, the social workers' knowledge of and understanding of the young people is of decisive importance for whether they receive youth support. The social workers make different assessments in the same cases because they emphasize different conditions of the young people's situation. There is a correlation between the social workers' perspective on the young people, the way in which the young people are involved and the social workers' professional assessments. Finally, the conclusion is that due to limited resources and economic considerations, social workers' professional assessment of youth support is limited.

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	2
INDHOLDSFORTEGNELSE.....	4
1. PROBLEMFELT	6
INDLEDNING	6
LOVGIVNING.....	7
FORSKNING PÅ OMRÅDET	8
FORSLAG TIL FORBEDRINGER AF EFTERVÆRN	10
2. PROBLEMFORMULERING	12
BEGREBSAFKLARING	12
3. FORSKNINGSDESIGN OG METODE.....	13
UNDERSØGELSENS INFORMANTER	13
<i>Refleksioner over valg af målgruppe.....</i>	13
<i>Rekruttering.....</i>	14
<i>Præsentation af informanterne.....</i>	14
FORFORSTÅELSE OG VIDENSKABSTEORETISKE STÅSTED	17
KVALITATIV FORSKNINGSMETODE.....	19
<i>Seminstrukturerede interviews og interviewguide.....</i>	19
<i>Vignetmetoden og præsentation af cases.....</i>	21
<i>Gennemførelse af interviews</i>	24
ANALYTISK FREMGANGSMÅDE	27
BEHANDLING AF EMPIRI OG KODNINGSSTRATEGI	27
ETISKE OVERVEJELSER.....	29
OPGAVENS TILSTRÆKKELIGHED.....	31
4. TEORETISK RAMME.....	34
TEORIVALG	34
<i>Michael Lipsky: Skønnet i frontlinjearbejdet.....</i>	34
<i>Michel Foucault: Governmentality</i>	34
<i>Morten Ejrnæs: Udsathed</i>	35
<i>Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyer: Paradoxer i det sociale arbejde.....</i>	35
<i>Bernado Zacka: Moralsk krydspres</i>	36
<i>Peter Højlund og Søren Juul: Dømmekraft og fortrolighedskundskab i socialt arbejde.....</i>	36
ANALYSESTRATEGI	37
<i>Analysedel 1</i>	37
<i>Analysedel 2</i>	37
<i>Analysedel 3</i>	37
<i>Analysedel 4</i>	38
5. ANALYSE	39
INDLEDNING	39
ANALYSEDEL 1 – TOLKNING AF LOVGIVNINGEN	39
<i>Overordnede syn på lovgivningen</i>	39
<i>Formål med ungestøtte.....</i>	40
<i>Udviklingspotentiale.....</i>	43
<i>Syn på indsatserne.....</i>	46
<i>Delkonklusion.....</i>	48
ANALYSEDEL 2 – DE UNGE	50
<i>For dårlige og manglende motivation</i>	50
<i>De unge i ungestøtte.....</i>	55

<i>Delkonklusion</i>	59
ANALYSEDEL 3 – DET INDIVIDUELLE SKØN.....	60
<i>Vignetterne - skønnet</i>	60
<i>Case 1 – Cille</i>	62
<i>Case 2 - Karl</i>	64
<i>Cille og Karl</i>	65
<i>Inddragelse af de unge</i>	67
<i>Børnesyn</i>	68
<i>Delkonklusion</i>	70
ANALYSEDEL 4 - DE ORGANISATORISKE RAMMERS PÅVIRKNING AF DET SKØNSMÆSSIGE RÅDERUM.....	71
<i>Afgørelsen træffes i teamet</i>	71
<i>Socialrådgivernes skønsmæssige råderum i visitationerne</i>	72
<i>Selvstændig beslutningskompetence ved afslag</i>	75
<i>Betydning af økonomiske hensyn for vurderinger af ungestøtte</i>	76
<i>Delkonklusion</i>	79
6. KONKLUSION	81
7. PERSPEKTIVERING - DEN USIKRE OVERGANG TIL VOKSENLIVET	83
8. LITTERATURLISTE	85

1. Problemfelt

Indledning

Nærværende speciale omhandler socialrådgiveres faglige skøn af såkaldt ungestøtte tidligere efterværn. Ungestøtte er den kommunale støtteindsats, der tilbydes udsatte unge i alderen fra 18-22 år, som har været anbragt eller haft en kontaktperson op til deres 18. år. Formålet med indsatsen er at hjælpe unge i overgangen til en selvstændig tilværelse, hvor der er fokus på den unges udvikling, trivsel, beskæftigelse og uddannelse (Barnets lov, §§ 113-114, Retsinformation.dk).

Som uddannede socialrådgivere har vi erfaring med at omsætte sociallovgivningen til konkret støtte ud fra vores socialfaglige skøn. Det faglige skøn anser vi som kernen i socialrådgiverprofessionen, da det har betydning for hvordan socialt arbejde udføres i praksis. Det faglige skøn er givetvis præget af, hvem vi er som socialrådgivere og hvilke rammer vi arbejder indenfor og har således indflydelse på det, vi vurderer for det enkelte menneske. Vi finder de unge i personkredsen for ungestøtte særlig interessante, da der er tale om en sårbar målgruppe, der er afhængige af det socialfaglige skøn for at kunne modtage den rette støtte. De har brug for den rette støtte til at kunne håndtere overgangen til et velfungerende voksenliv.

Vores motivation for at undersøge socialrådgiveres perspektiv på ungestøtte udspringer af praksiserfaring og tidligere eksamensprojekter. Herigennem har vi fået en øget interesse og opmærksomhed på lovgivningsmæssige og forvaltningsretlige konsekvenser for udsatte unge. I forbindelse med et tidligere eksamensprojekt, hvor vi interviewede en socialrådgiver, fik vi kendskab til skønsmæssige udfordringer med vurderinger af ungestøtte, fordi de unge hverken må være for dårlige eller for velfungerende. Et gruppemedlem har erfaring fra børne-familieområdet som myndighedssagsbehandler. Hun fremhæver ligeledes, at især efterværnssagerne/ungestøttesagerne var vanskelige at træffe afgørelser i. Sagerne blev drøftet på en ledelsessparring, hvor det blev italesat at unge både kan være for dårlige og for gode til et efterværn, samt at de unge skal være i en positiv udvikling. I en konkret sag betød dette, at der blev givet afslag om efterværn til en dreng på 17,5 år som var autist, ikke tilkoblet uddannelse og havde kontaktperson. Dette grundet, at han var for dårlig, og at man ikke forventede en positiv udvikling. En afgørelse der berørte den unge og dennes forældre. De havde svært ved at forså, at der i afgørelsen var lagt vægt på, at der ikke var et udviklingspotentiale, dette var de uenige i. Vi er således motiverede for at undersøge om socialrådgivere fra andre

kommuner ligeledes oplever udfordringer forbundet med deres faglige skøn i forhold til ungestøtte, og hvilke udfordringer der er tale om.

Lovgivning

I dette afsnit vil de juridiske rammer for ungestøtte blive belyst for at give et indblik i de lovgivningsmæssige rammer, som ungestøtte bevilliges efter. I januar 2024 fik udsatte børn og unge deres egen lovgivning, Barnets lov (Social- og Boligstyrelsen, 2024).

Med Barnets lov ønsker man fra politisk side at stadfæste et tidssvarende børnesyn, der anerkender børn og unge som mennesker med deres egen ret (Håndbog om Barnets lov, 2023). Barnets og den unges behov skal være kernen i sagsforløbene og styrende for, hvordan de enkelte forløb udspiller sig. Der lægges blandt andet vægt på at give de professionelle mere plads og tid til at benytte deres faglige og kompetente dømmekraft i mødet med børnene og de unge (Ibid.). Begrebet *efterværn* er ændret til *ungestøtte*. Bestemmelser fra efterværnsparagrafferne, der tidligere var forankret i serviceloven, er uændrede og videreføres direkte til Barnets lov § 113.

Ungestøtte dækker over en række socialfaglige indsatser, der kan bestå af følgende indsatser: Anbringelse opretholdes, kontaktpersonsordning, udslningsordning i det hidtidige anbringelsessted eller tildele andre former for støtte (Barnets lov § 114, Retsinformation.dk).

Inden en ung fylder 18 år og har en sag i kommunen, skal der tages stilling til, hvorvidt den unge er omfattet af personkredsen for ungestøtte. For at være i målgruppen for ungestøtte skal den unge have haft en kontaktperson eller været anbragt frem til det 18 år, være imellem 18-22 år og have et behov for støtte (Barnets lov § 113-114, Retsinformation.dk). Desuden påpeger Ankestyrelsen i en principafgørelse, at der skal være udsigt til en positiv udvikling for den unge i perioden med ungestøtte, men det er ikke et krav, at den unge er helt selvhjulpnen ved det fyldte 23. år (Principafgørelse nr. 95 – 13, Retsinformation.dk). For at vurdere om der er tale om en positiv udvikling, har Ankestyrelsen opstillet nogle pejlemærker, der tager udgangspunkt i, om den unge ønsker at samarbejde i et ungestøtteforløb, om der er en positiv udvikling i forhold til selv at kunne tage vare på personlige og praktiske forhold, og om der er udsigt til at udviklingen forsætter (Socialstyrelsen, 2019). Socialrådgiverne skal derfor træffe en individuel vurdering af den unges behov og ønsker, men også den unges samarbejdsvillighed.

Kommunerne og den enkelte socialrådgiver skal således forholde sig til en lovgivning, der både indeholder meget klare bestemmelser, men også bestemmelser der ligger op til den enkelte socialrådgivers faglige vurdering, når det kommer til at vurdere om en ung er i personkredsen for ungestøtte. Begreberne positiv udvikling og samarbejdsvillighed er begge begreber, der kan tolkes forskelligt alt efter, hvordan man forstår dem og den kontekst, man bruger dem i. Vi har derfor en formodning om, at den individuelle faglige vurdering i ungestøttesagerne kan være forskellige alt efter, hvilken kommune og hvilken socialrådgiver den unge har. Vi finder det derfor interessant at undersøge, hvad de enkelte socialrådgivere lægger vægt på, når de skal træffe afgørelser om ungestøtte. Desuden er vi også nysgerrige på, om det har en betydning, at Barnets lov lægger op til mere inddragelse, og hvordan dette påvirker skønnet.

Forskning på området

Forud for vores egen empiriindsamling har vi foretaget en bred litteraturgennemgang for at sikre os viden om eksisterende forskning på ungestøtteområdet. Her erfarede vi, at der er forsket i mere end 15 år på området. Det følgende afsnit har ikke til hensigt at fremlægge en udførlig videns-opsamling, men i stedet fremhæve statistisk viden om ungestøtte samt fund og tendenser, der implicit og eksplicit vedrører socialrådgiverens rolle i forbindelse med vurderinger af ungestøtte.

Her benyttes forskning fra henholdsvis Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) samt Ankestyrelsen, da deres undersøgelser har været med til at danne grundlag for lovbestemmelser i Barnets lov.

I perioden fra 2010-2020 var antallet af målgruppen for efterværn cirka 50.000 unge mellem 18-23 år. Det vil sige de unge, som havde en kontaktperson eller var anbragt frem til det 18. år (Iversen, 2022). Lidt over halvdelen af målgruppen fik tildelt efterværn, og den anden halvdel gjorde ikke (Ibid.) Social Styrelsens data- og rapportbank (2024) viser, at fra 2019 – 2022 ligger antallet af unge i efterværn forholdsvis stabilt. I 2019 var der 5.120 i efterværn, hvor antallet er stødt stigende, og i 2022 var der 5.581 unge i efterværn. Hvis man kigger på kønsfordelingen, er det forholdsvis lige fordelt. Der er 47 % drenge og 53 % piger (Ibid.). Ser man på unge, som har været anbragt frem til det 18. år, modtog i alt 49 procent efterværn, hvoraf 26 procent fortsatte i anbringelse og 23 procent fik efterværn i form af en kontaktperson. For unge med en kontaktperson frem til det 18. år modtog 55 procent efterværn, alle i form af en kontaktperson (PwC, 2022:15). Totalt set er der således tale om, at kontaktpersonsordningen udgjorde omtrent 75 procent af ungestøtte i gældende periode.

VIVE har på foranledning af Social- og Ældreministeriet lavet et omfattende analysearbejde i forlængelse af reformen *Børnene Først*, der blev vedtaget i 2021 med henblik på at forbedre efterværnsindsatsen. VIVES forskning har resulteret i tre rapporter fra 2022.

Katrine Iversen er projektleder på analyserne fra VIVE og bliver på den baggrund interviewet i *Socialrådgiveren* (Socialrådgivernes fagblad, 2022, s. 14). Iversen bliver spurgt ind til, hvad der ikke fungerer i måden efterværn er tiltænkt. Her fremhæver Iversen, at kommunerne giver udtryk for, at det faglige skøn i forhold til hvem, der skal have efterværn, kan være vanskeligt. Beslutningen skal foretages et halvt år før den unge fylder 18 år, og her er den unge måske i god trivsel, men så kan der ske en livsændring, der betyder, at den unge har brug for en anden form for hjælp (Ibid.). Denne betragtning finder vi interessant, da vi som tidligere nævnt fra egen praksis har oplevet vanskelighederne i at målgruppevurdere i efterværnssager. Desuden fremhæver Katrine Iversen i interviewet, at serviceniveauet i kommunerne er meget forskelligt. I de kommuner, der tildeler færrest efterværn, er det imellem 12-30 procent, der modtager det, imens de kommuner, der bevilger flest, er det helt oppe på 80-100 procent. Dette kan ikke umiddelbart forklares med at unge i nogle kommuner, klarer sig bedre end i andre. (Socialrådgivernes fagblad, 2022, s. 14). Dette underbygger vores antagelse om, at der forekommer kommunale forskelle i tildeling af ungestøtte. Vi finder det derfor relevant at belyse årsager hertil, da det antageligvis rækker ud over forskelle i den enkelte socialrådgivers faglige skøn og dømmekraft. Vi er ligeledes optaget af, hvordan kommunerne inddrager de unge i sagsforløbet, og hvilken betydning socialrådgiverne tillægger den unges egen livsopfattelse i forhold til deres faglige skøn.

VIVE's rapport "*Efterværn og støtte set fra de unges perspektiv*" er relevant at fremhæve, da den beskæftiger sig med unges perspektiv på den støtte, de har fået og oplevet i overgangen til voksenlivet. Rapporten berører blandt andet inddragelse, hvilket er relevant, da det ud fra vores betragtning danner grundlag for det skøn, som socialrådgiveren må forventes at bruge i sin vurdering af ungestøtte (Bengtsson, m.fl. 2022). Et centralt opmærksomhedspunkt i rapporten er, at de unge ofte i mødet med det sociale system ansvarliggøres for deres livssituation og udfordringer. De unge skal komme med løsninger til deres problemer. Dette kan opleves som en stressfaktor for nogle unge og kan blive en barriere i forhold til at få den rigtige hjælp og støtte. Systemets krav og forudsætninger for at modtage hjælp og støtte, fremstår ofte uigennemsigtigt for den unge, der står tilbage med en følelse af, at selv

være ansvarlig for egne rettigheder (Bengtsson, m.fl. 2022 s. 103). Netop denne pointe finder vi relevant, da det lader til at være et enormt stort krav at stille til udsatte unge.

Ankestyrelsen, der er øverste klageinstans i socialsager, har ligeledes på baggrund af reformen *Børnene Først* udarbejdet en undersøgelse om ungestøtte på bestilling fra Social- og Ældreministeriet. Undersøgelsen *"Indsatser i overgangen til voksenlivet for unge i udsatte positioner"* er fra 2022 og har fokus på lovgivningen og kommunernes perspektiv på loven forud for Barnets lov. Undersøgelsen påpeger, at socialrådgivere har svært ved at vurdere, om de unge er omfattet af målgruppen for efterværn, da der er tale om både objektive og skønspregede kriterier. Sidstnævnte er særligt udfordrende, fordi der blandt andet skal tages stilling til de unges positive udvikling forud for deres 18. år samt de unges udviklingspotentiale. Undersøgelsen fremhæver ligeledes, at det er svært for socialrådgiverne at vurdere, hvad der ligger i muligheden for at bevilge anden støtte, da denne støtte ikke er specificeret nærmere i loven. Det fremgår også, at socialrådgiverne finder det vanskeligt at skulle vurdere ophør af efterværn, hvis den unge ikke profiterer af indsatsen, da de unges udviklingskurve er svingende med negative og stillestående perioder (Ankestyrelsen, 2022). Således var og er der fortsat tale om en lovgivning, der lægger op til fortolkning i så høj grad, at det gør det svært for socialrådgivere at vurdere sager om ungestøtte. (Ankestyrelsen, 2022).

Forslag til forbedringer af efterværn

Efter statsminister Mette Frederikssens nytårstale i 2018, hvori hun påtog sig rollen som børnenes statsminister, har man igangsat en række politiske initiativer, forskningsgrupper og reformer med henblik på at tilgodese børn og unges bedste. Politikere såvel som forskellige interesseorganisationer har påpeget hvorledes efterværnsindsatsen kunne forbedres forud for indførelsen af Barnets lov i januar 2024.

Fra politisk side har der været en opmærksomhed på vanskelighederne ved det faglige skøn i sager om efterværn, hvorfor Social- og Boligstyrelsen i 2021 udarbejdede pjecen; *"Fire pejlemærker for kvalitet i efterværn"*. Pejlemærkerne er tiltænkt som retningsgivende for, hvordan god sagsbehandling i efterværn kan understøtte et godt ungeliv. Pejlemærkerne tager udgangspunkt i de unges anbefalinger og omfatter; *inddragelse, klare mål og opfølgning, indsatser der skal styrke mestringsevnen og samarbejde samt tværfaglig koordinering* (Social- og Boligstyrelsen, 2021).

I marts 2023 foreslår Socialistisk Folkeparti (SF) at gøre efterværn til en rettighed og uafhængig af kommunernes vurdering med henblik på at sikre at den unge imødekommes i den enkeltes behov (Andersen, 2023). SF er ikke alene om at ville gøre efterværn til en rettighed, idet de bakkes op af De Anbragtes Vilkår. Denne tanke læner sig op ad den norske model. I Norge vedtog man i 2009, at alle tidligere anbragte unge som i udgangspunkt har ret til efterværn efter det 18. år, og hvis det vurderes, at støtten skal ophøre, skal det begrundes ud fra den unges bedste (Iversen, K 2022). Forslaget om at gøre efterværn til en rettighed og uafhængig af det faglige skøn vil formentlig tilgodese udsatte unges retssikkerhed.

Rådet for Socialt Udsatte bidrager også i debatten om at forbedre efterværnsindsatsen, idet Rådet påpeger i en artikel fra februar 2023, at loven på efterværnsområdet bør ændres, så socialt udsatte unge får en bedre og mere tryk overgang til voksenlivet og dermed mindsker risikoen for, at de unge bliver socialt udsatte voksne. Rådet for Socialt Udsatte anbefaler derfor fire lovændringer, der omhandler unges rettigheder, inddragelse, økonomi og systematisering af den faglige vurdering af efterværn (Rådet for Socialt Udsatte, 2023). Vi kan dog konstatere, at det blot er inddragelse, der er medtaget i de nye lovændringer i Barnets lov. Særligt anbefalingen om ensretningen af det socialfaglige skøn har vakt vores interesse i forhold til at undersøge, hvordan dette opleves og praktiseres af socialrådgivere.

Interesseorganisationen, De Anbragtes Vilkår, sætter netop fokus på uensartet sagsbehandling i efterværnsager og efterspørger en mere ligelig tildeling af efterværn til tidligere anbragte unge. De Anbragtes Vilkår påpeger, at det i for høj grad er op til den enkelte kommune og socialrådgiver at vurdere om, hvorvidt unge er for gode eller får dårlige til at få efterværn. Undersøgelsen peger på, at årsagerne hertil ikke blot skal findes i individuelle faglige vurderinger, men også er et spørgsmål om kommunale budgetter (De Anbragtes Vilkår, 2023).

På trods af forskningens og forskellige interesseorganisationers anbefalinger om at forbedre efterværnsindsatsen, kan vi konstatere med indførelsen af Barnets lov, at der ikke forekommer de store ændringer på efterværnsområdet.

2. Problemformulering

Med afsæt i vores undren over kommunernes udfordringer med at foretage vurderinger af ungestøtte, der understøttes af forskningen og debatten på området, er vores fokus blevet rettet imod socialrådgiverens faglige skøn. Dette har ledt os frem til følgende problemformulering:

Hvordan forstår socialrådgivere ungestøtte, og hvilke perspektiver ligger til grund for socialrådgiverens faglige skøn af ungestøtte?

Arbejdsspørgsmål

1. *Hvordan fortolker socialrådgiverne lovgivningen om ungestøtte?*
2. *Hvordan oplever socialrådgiverne de unge, der er i personkredsen for ungestøtte?*
3. *Hvad lægger socialrådgiverne vægt på i vurderingen af ungestøtte?*
4. *Hvilken betydning har de organisatoriske rammer for det faglige skøn i ungestøtte?*

Begrebsafklaring

Specialet er udarbejdet sideløbende med indførelsen af Barnets lov, hvorfor begreberne *efterværn* og *ungestøtte* kontinuerligt vil fremgå og blive anvendt synonymt. *Efterværn* vil dog primært fremgå i forbindelse med referencer til tidligere lovgivning, forskning og debat på området samt vores informanternes fortællinger, da informanterne stadig bruger begreberne fra Serviceloven. Vi har dog valgt at følge aktuel lovgivning og benævner derfor fortrinsvis ungestøtte som begreb. Med hensyn til socialrådgiverens faglige skøn skal det forstås således, at det indeholder socialrådgiverens faglige autonomi og råderum i forhold til at foretage fagligt begrundede vurderinger, og det faglige skøn eksisterer indenfor nogle retslige og organisatoriske rammer (Henriksen, 2015 i Bundesen, 2021).

3. Forskningsdesign og metode

I det følgende kapitel præsenteres undersøgelsens informanter og vores metodiske valg og refleksioner med udgangspunkt i en kvalitativ og hermeneutisk tilgang. Desuden fremlægges vores analytiske fremgangsmåde og specialets tilstrækkelighed. Vores etiske overvejelser over forskningsforløbet indgår løbende, men uddybes også i et særskilt afsnit. Dette kapitel har til hensigt at tydeliggøre de processer og den fremgangsmåde, der er benyttet i udformningen af specialet.

Undersøgelsens informanter

Refleksioner over valg af målgruppe

I dette afsnit fremføres vores refleksioner over valg af målgruppe. Til at starte med var vores fokus primært rettet mod at undersøge udsatte unges perspektiv på ungestøtte, da vi var optaget af at fremme de unges retssikkerhed, fordi tildelingen af ungestøtte syntes tilfældig og uigennemskuelig. I takt med øget viden fra litteraturen på området sammenholdt med vores praksiserfaring med socialrådgiveres udfordringer med at vurdere ungestøtte, blev vi opmærksomme på, at det i højere grad er socialrådgivernes skøn, der er helt centralt i vores undersøgelsesfelt. Vi har derfor valgt at fokusere på socialrådgivere som målgruppe, da vi er interesseret i at undersøge deres perspektiver på ungestøtte og ikke mindst deres faglige skøn. Hermed får vi mulighed for at sætte fokus på en socialfaglig praksis i det offentlige hjælpesystem, der lader til at fungere meget forskelligt.

Med udgangspunkt i vores problemformulering har vi reflekteret over hvilke målgruppekriterier, der er relevante. Vi har derfor valgt at fokusere på uddannede socialrådgivere, som aktuelt arbejder med ungestøttesager og som har myndighedsfunktion. Denne afgrænsning er tiltænkt ud fra en centrering om det socialfaglige skøn, da det kvalificerer os til at kunne besvare vores problemformulering. Socialrådgivernes køn, alder og erfaring med ungestøtte har haft mindre betydning, men har indgået i vores refleksioner af målgruppe, da det kan have indflydelse på det faglige skøn. Desuden kan disse parametre dels bidrage med et realistisk billede af kommunale socialrådgivere, som arbejder med ungestøtte, og dels er variationen gavnlig for vores antagelse om uensartet sagsbehandling på ungestøtteområdet. Endelig har geografisk spredning af socialrådgivernes ansættelse været en del af vores fokus, også ud fra tesen om en forskellig socialfaglig praksis mellem kommuner og socialrådgivere. Vi har i den forbindelse reflekteret over, hvordan vores målgruppe kan medvirke til at bringe vores tese yderligere i spil, hvorfor vi har udvalgt to socialrådgivere fra samme kommune.

Rekruttering

I det følgende fremlægges hvorledes vi har fået afgang til feltet og vores informanter. Forud for vores empiriindsamling rettede vi skriftlig henvendelse til fire forskellige kommuner, hvor vi ikke tidligere har været ansat som socialrådgivere. Af etiske årsager var det vigtigt for os, at vi hverken havde kendskab til informanterne og kommunerne, da vi gerne ville undgå at påvirke informanternes fortællinger. Desuden ville vi gerne forholde os nysgerrigt og samtidig bevare vores kritiske perspektiv på den faglige praksis på ungestøtteområdet, hvilket i mindre grad ville være muligt med et indgående kendskab til informanterne.

Kontakten til kommunerne foregik via emails, hvor vi kort beskrev vores undersøgelsesfelt og forespurgte om personlige interviews med socialrådgivere, der arbejder med ungestøtte. To af kommunerne kvitterede hurtigt med skriftlige afslag, og de to andre kommuner har endnu ikke responderet. Alternativt besluttede vi at gøre brug af vores netværk, hvor vi tog kontakt til venner, og tidligere medstuderende fra socialrådgiverstudiet samt tidligere kollegaer. Vores netværk blev således *gatekeepere*, altså nøglepersoner, der skaffede os adgang til informanterne og feltet (Kristiansen & Krogstrup, 2004). Vores såkaldte gatekeepere formidlede kontakt til syv informanter fra seks forskellige kommuner. Herefter overtog vi selv korrespondancen til informanterne, hvor vi beskrev vores forskningsinteresse og anmodede om personlige interviews. Alle syv informanter indvilligede heri. Vi havde intet kendskab til fem af informanterne, hvorimod vi havde et begrænset kendskab til to af informanterne, idet de er perifere eller tidligere kollegaer til vores netværk, hvilket vi ikke anså som en hindring for en åben og kritisk dialog mellem os og dem i interviewene.

Præsentation af informanterne

I dette afsnit vil vi præsentere de syv informanter. Alle informanterne er uddannede socialrådgivere. De arbejder i børne- familieafdelinger i forskellige Sjællandske kommuner. To af socialrådgiverne kommer fra samme kommune, imens resten kommer fra forskellige kommuner. De beskriver deres arbejdstitel forskelligt, nogle kalder sig myndighedssagsbehandler, andre socialrådgiver eller rådgiver og sagsbehandler. På trods af de forskellige titler har de samme arbejdsfunktion. De har alle en sagsstamme med forskellige børne- og ungesager, som de er ansvarlige for. Her træffer de afgørelser, holder opfølgningsmøder, igangsætter indsatser og afholder børne/unge-samtaler. Alle socialrådgivere sidder med unge som modtager ungestøtte, men antallet af ungestøttesager er forskelligt fra socialrådgiver til socialrådgiver. Deres tidsmæssige erfaring med

ungestøttesager varierer fra seks måneder til syv år. Da vores fokus i opgaven er den faglige vurdering, vil der i hver præsentation kort blive beskrevet de organisatoriske rammer for vurderingen. Hver kommune har deres egen måde at organisere sig på, og dette har betydning for, hvem der træffer afgørelserne i ungestøttesagerne. Vi har valgt at benytte os af pseudonymer for at anonymisere og beskytte informanterne. Dette udfoldes yderligere i afsnittet om *etiske overvejelser*.

Anna

Anna blev uddannet socialrådgiver for 7 år siden. Hun har, siden hun blev nyuddannet, arbejdet på den samme arbejdsplads i en børne-familieafdeling. Hun har kun ungesager fra 13 år og op efter, da de har teamopdelt sagerne efter alder. Hun fortæller, at hun typisk har to-tre ungestøtte-sager i sin sagsstamme. Når der skal træffes afgørelse om ungestøtte, skal Anne fremlægge sagen for hendes leder og lederen fra voksencenteret på en visitation, som de kalder "*Ung til Voksen*". Anna skal forud for mødet fremsende de dokumenter, hun finder relevante. Til selve mødet skal hun med egne ord beskrive den unge og fortælle, hvad hun vurderer. Det er de to ledere, der har beslutningskompetencen, og dem der fortæller Anna til sidst i mødet, hvad vurderingen bliver.

Lisa

Lisa blev uddannet socialrådgiver i 2019 og har siden, hun blev færdiguddannet, været ansat i samme børne-familieafdeling. Lisa fortæller, at hun ikke er alene om at vurdere ungestøtte, men at sagerne skal tages op på en visitation. Indtil d. 1. januar 2024 hed det et *efterværnsudvalg*, men nu er det ændret til at hedde et *ungestøtte-møde*. Til mødet sidder en afdelingsleder og to teamledere. Inden visitationen skal Lisa have lavet en målgruppevurdering. På visitationen træffes afgørelsen, Lisa fortæller at visitationen for det meste følger hendes vurdering.

Selin

Selin blev uddannet socialrådgiver i år 2021. Selin har været det samme sted, i en børne-familieafdeling, siden hun blev færdiguddannet. Hun har både børne- og ungesager i sin sagsstamme. Selin fortæller, at hun typisk har to efterværnssager ad gangen. Hun fortæller dog, at hun oplever ofte at få unge, som er fyldt 17 år, og det derfor er vanskeligt at vurdere, om de er i målgruppe for ungestøtte. Når en ung er 17.5 år, tages sagen op på en visitation. Her har Selins leder det sidste ord, men Selin beskriver at hendes leder ofte er enig med hende.

Aida

Aida har været uddannet socialrådgiver siden 2015 og har siden arbejdet inde for børne-familieområdet. Aida har arbejdet på den samme arbejdsplads, men har indtil for et halvt år siden kun haft børnesager fra 0-13 år. Efter en omstrukturering har alle socialrådgivere alle aldre i deres sagsstamme. Aida har derfor kun siddet med ungestøttesager i 6 måneder. Hun beskriver sig selv som helt ny på området og fortæller, at hun ikke blev sat ind i efterværnssagerne. Hun har derfor selv læst op på, hvad det vil sige at være i efterværn og ser sig selv som usikker i forhold til vurderinger. Aida fortæller, at hun ikke træffer afgørelser om ungestøtte alene, men at afgørelserne bliver truffet i et team af andre socialrådgivere og en teamleder.

Julie

Julie blev uddannet socialrådgiver i januar 2022. Hun blev ansat i en kommune kort tid efter, hun blev færdiguddannet. Hun startede med at arbejde i familierådgivningen, men blev efterfølgende ansat i Ungecenteret i juni 2023. Organiseringen i den kommune Julie repræsenterer adskiller sig fra de andre kommuner, da Julie sidder med alle ungestøtte-sagerne i kommunen og er forankret i ungecenteret og ikke i familieafdelingen. Når en ung fylder 17,5 år og skal målgruppe-vurderes, fremlægger den unges rådgiver "sagen" på et såkaldt *overgangsmøde*. Her sidder Center for Social Indsats, en leder for familierådgivningen, den unges rådgiver samt Julie. På disse møder bliver det besluttet om den unge er i målgruppen. Hvis den unge er i målgruppen, overtager Julie sagen ved det 18 år. Her påtager hun sig myndighedsrolle og følger op på igangværende indsatser.

Martin

Martin blev uddannet socialrådgiver i 2001. Han har også en diplomuddannelse i Børn og familie, samt en uddannelse i ledelse. Han har arbejdet på et opholdssted, men de sidste 10 år har han arbejdet i en børne-familieafdeling. Martin fortæller, at han langt hen ad vejen selv vurderer om en ung er i målgruppe for ungestøtte. Han kan selvstændigt træffe afgørelse om afslag. Når han har lavet en vurdering, kommer sagen på en visitation, hvor han fremlægger sagen mundtligt. Til visitationen sidder ledelsen og har den endelige beslutningskompetence. Martin kan ikke komme i tanke om en eneste sag, hvor ledelsen ikke har fuldt hans indstilling.

Hanne

Hanne kommer fra samme kommune som Martin. Hanne blev uddannet socialrådgiver i januar 2018. Hendes første arbejde som socialrådgiver var i et jobcenter, her arbejdede hun i to år, efterfølgende blev hun ansat i en børne-familieafdeling. I Hannes afdeling fordeler man sager alt efter interesse. Hanne interesserer sig for de unge, så derfor har hun haft en del ungestøttesager. På nuværende tidspunkt har hun cirka fire ungestøttesager. Hanne fortæller, at det er hende, der vurderer om en ung er i målgruppe for efterværn. Hvis hun har vurderet, at den unge er i målgruppe, tages sagen op på visitation. Her fortæller visitationen om de er enig eller ikke. Hanne oplever som regel at visitationen er enig i hendes vurdering.

Forforståelse og videnskabsteoretiske ståsted

I følgende afsnit vil vores forforståelse og videnskabsteoretiske ståsted blive fremlagt.

En række forforståelser præger vores tilgang til feltet. For det første er vi som uddannede socialrådgivere præget af et helhedssyn, der ser en sammenhæng mellem udsatte unges problemer, behov og ressourcer og samtidig tager højde for lovgivningens muligheder og begrænsninger i forhold til at vurdere og iværksætte den rette hjælp. For det andet bærer vores forforståelse præg af, at helhedssynet er tæt forbundet med vores socialfaglige skøn, idet vi er skolet med, at det faglige skøn bør foretages ud fra et helhedssyn. For det tredje bygger vores forforståelse på et ungesyn, der tilgodeser unges trivsel, udvikling og retssikkerhed.

Når kommuner vurderer, at udsatte unge enten kan være for dårlige eller for gode til at få bevilget ungestøtte udfordres vores forforståelse. En sådan vurdering bygger på et socialfagligt skøn, men nødvendigvis ikke et helhedssyn, der er til den unges bedste. Vi er ligeledes forudindtaget i forhold til at udsatte unges netværk ofte er begrænset, hvorfor de har brug for socialfaglig hjælp til at håndhæve deres retsstilling. Vores forforståelse udfordres, hvis kommuner og socialrådgivere vurderer forskelligt i ungestøttesager, da det netop er kommunernes og socialrådgivernes ansvar at sikre de unges retssikkerhed. Øget inddragelse af unge, som Barnets Lov lægger op til, ser vi positivt på, såfremt det gavner de unge. Vi er dog samtidig skeptiske, da vi har en forforståelse for, at medinddragelse forudsætter motivation og selvstændighed, og medinddragelse kan være et spørgsmål om at styre udsatte unge i en bestemt retning, der er i overensstemmelse med kommunale budgetter, politikker og beslutninger.

På baggrund af vores forforståelse, som vi har opbygget igennem vores praksiserfaring og vores litteratursøgning, har vi en mangeartet viden om emnet. Vi er derfor inspireret af den hermeneutiske tilgang, da vi mener, at vi som forskere forstår verden igennem vores forforståelse. I følge Gadamer (2007) er mennesket et historisk væsen, og vores forforståelse eller fordomme kommer fra vores væren i verden. Vi kan ikke betragte verden udefra, men er i verden. Det at være et historisk væsen indebærer, at der er en grænse for, hvad vi kan tænke og forstå. Erkendelse bliver således en uendelig proces (Juul, 2018). Vi opfatter derfor vores forforståelse som et redskab, der giver os mulighed for at forstå og skabe mening omkring vores emne, ungestøtte. Dette gør os i stand til at forstå os selv og vores omverden og netop derfor kunne stille relevante spørgsmål til vores informanter. En vigtig pointe er, at selv om vores forforståelse er afsæt for erkendelse, er det ikke ensbetydende med, at vi skal bevare den. En fordom er en dom vi fælder på forhånd, før vi har undersøgt sagen nærmere (Gadamer 2007). Det betyder i praksis, at nogle af vores fordomme og forforståelser, som specialet skrider frem, opgives og andre viser sig at være bevaringsværdige (Ibid.). Erkendelse bliver en horisontsammensmeltning, som opstår gennem dialog mellem den fremmede horisont og forskerens horisont (Ibid.). Den hermeneutiske tankegang vil komme til syne mere eller mindre tydeligt forskellige steder i metodeafsnittet, da den gennemsyrrer den måde vi tænker og forstår vores empiri på.

En af vores fordomme, som delvist måtte opgives, var, at vi forud for interviewene havde en forforståelse af, at det var vores informanter, der traf afgørelserne i ungestøttesagerne på baggrund af deres faglige skøn. Interviewene gav os imidlertid en dybere indsigt i de organisatoriske rammer i de seks forskellige kommuner. Vi erfarede, at de så meget forskellige ud, hvilket havde betydning for hvorvidt den enkelte socialrådgiver havde beslutningskompetencen til at træffe afgørelse om ungestøtte. Dette betød for nogle af socialrådgiverne, at deres faglige skøn blev underkendt af en ledelse eller af en visitation, og afgørelsen blev en anden end den, de havde vurderet. Denne fortælling finder vi interessant at forfølge, da dette giver os en dybere indsigt i de mekaniser, der er til stede inden en afgørelse om ungestøtte træffes.

Kvalitativ forskningsmetode

Specialet tager udgangspunkt i den kvalitative forskningsmetode, hvor vi har valgt at benytte interviews og vignetter for at kunne belyse socialrådgiverens oplevelse og erfaringsprocesser med ungestøtte. Som kvalitative forskere er vi optaget af socialrådgivernes perspektiver og beretninger om den virkelighed, de er i. Vi tilstræber os derfor at forstå menneskelivet “inde fra” livet selv (Brinkmann & Tanggaard, 2020).

To vigtige aspekter i kvalitativ forskning er indlevelse og systematik (Thagaard, 2004). Som forsker bestræber vi os på at være åbne og modtagelige for de informationer, men også de indtryk vi får fra vores informanter. Dette for at både kunne reflektere dybere over vores datas meningsindhold samt at skabe en god kontakt med vores informanter. Disse refleksioner vil blive belyst i afsnittet *Gennemførelsen af interviews*. Det systematiske aspekt refererer til, at man som forsker har et reflekteret forhold til vigtige beslutninger i løbet af forskningsprocessen (Ibid.). Ved at fremhæve systematikens betydning for forskningsprocessen får man blik for, hvilke beslutninger man som forsker må træffe for at opnå en helhedsforståelse af det sociale fænomen, man studerer (Thagaard, 2004.). Vi vil derfor løbende i metodeafsnittet begrunde de metodiske valg og beslutninger, der er taget i forskningsprocessen for at give indsigt i, hvordan vi forholder os til vores indsamlede data, og hvordan vi vælger at analysere denne data. Denne åbenhed skal bidrage til at sikre kvaliteten af vores kvalitative forskning. I afsnittet *Opgavens tilstrækkelighed*, samler vi op på disse refleksioner.

Semistrukturerede interviews og interviewguide

I nærværende undersøgelse har vi valgt at benytte semistrukturerede interviews, da det giver os mulighed for at lave en struktureret ramme for interviewene, der tager udgangspunkt i vores forskningsinteresse og interviewguide. Det semistrukturerede interview er ikke en neutral interviewform, da vi som forskere sætter dagsorden ud fra vores forskningsspørgsmål (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Semistrukturerede interviews forløber således, at der foregår en interaktion mellem vores spørgsmål og informanternes svar, hvor nogle spørgsmål er planlagte og nedskrevet mens andre spørgsmål opstår ud fra informanternes udsagn (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Netop den konkrete interaktion gør interviewformen fleksibel og muliggjorde, at vi kunne forfølge de fortællinger, som informanterne var optagede af og stille uddybende spørgsmål, hvilket ofte gjorde sig gældende i interviewene. Når vi nedprioriterede vores planlagte spørgsmål, førte det til mere dybdegående svar og nuanceret viden, som vi forinden ikke havde været nysgerrige på, men viste sig at være relevant i forhold til vores problemformulering. Eksempelvis spurgte vi ikke ind til de unges udsathed, men

hovedparten af vores informanter kom ind på både misbrug, psykiatriske diagnoser, dårlig skoleerfaring og begrænset netværk. Vi forfulgte denne og de andre socialrådgiveres fortællinger, da det var betydningsfuld viden i forhold til, hvordan socialrådgiverne oplever de unge, og hvad socialrådgiverne er nødt til at forholde sig til i deres faglige vurderinger.

Vi finder det semistrukturerede interview brugbart i forhold til vores hermeneutiske tilgang, da vi med vores fordomme og forforståelse fortolker informanternes fortællinger og derigennem får nye erkendelser. Desuden udfordres vores forforståelse, når vi tillader os at lade os forføre af de temaer, som informanterne fremfører, og vi samtidig kan stille afklarende spørgsmål.

Vores syv interviews er struktureret ud fra en interviewguide, som vi har udarbejdet på baggrund af Brinkmann og Tanggaards skabelon. Hensigten med interviewguiden er til en vis grad at styre interviewene ud fra vores tematiserede spørgsmål (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Vores interviewguide er opbygget således, at indledningsvis præsenteres vores problemformulering og efterfølgende fremgår en overordnet introduktion til interviewets indhold og dernæst tidsrammen for interviewet samt anonymitet og båndoptagelse. Interviewguiden er opdelt i to kolonner med henholdsvis 5 forskningsspørgsmål og 27 interviewspørgsmål, der er tematiseret efter: arbejdsfunktion, ungestøtte, faglige skøn, lovgivning og endelig samarbejde og økonomi. Grunden til opdelingen mellem forskningsspørgsmål og interviewspørgsmål er, at forskningsspørgsmål er mere overordnede og vedrører i højere grad processer, fænomener og sammenhænge i modsætning til interviewspørgsmål, der er mere konkrete og praksisnære (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Følgende eksempel er et begrænset og tilfældigt udsnit af vores interviewguide, der illustrerer forskellen på vores forskningsspørgsmål og interviewspørgsmål:

Forskningsspørgsmål	Interviewspørgsmål
Hvordan forstår, fortolker og praktiserer socialrådgiveren efterværn/ungestøtte?	Hvorfor skal unge have efterværn/ungestøtte? Hvilke unge skal have efterværn/ungestøtte? Er der unge, hvor efterværn/ungestøtte ikke er egnet?

Vores indledende interviewspørgsmål, hvilket ikke fremgår af ovenstående skema, er et overordnet spørgsmål, der vedrører profession og erfaring hermed. Det er konstrueret med henblik på at skabe

tryghed hos informanterne, så de har lyst til at fortælle om deres oplevelser. Derefter veksler interviewspørgsmålene mellem hvad og hvordan og er centreret om ungestøtte med løbende anmodninger om konkrete eksempler. I udarbejdelsen af interviewguiden lagde vi særlig vægt på at udforme forskellige spørgsmål, der ansporer informanterne til at fortælle om praksiseksempler. Dette med henblik på at få informanterne til at gengive virkeligheden, som de oplever den, frem for hvordan de tilstræber den skal være i en interviewkontekst. Som supplement til interviewguiden har vi udarbejdet to cases, der præsenteres yderligere i følgende afsnit om vignetmetoden.

Vignetmetoden og præsentation af cases

I det følgende vil vi redegøre for valg af vignetmetoden og hvilke overvejelser der ligger i konstruktionen af vignetterne samt præsentere vores to cases.

Vignetmetoden

Ud fra en forskningsinteresse for det faglige skøn i ungestøttesager har vi valgt at anvende vignetmetoden, da denne medvirker til at tydeliggøre, hvad der ligger til grund for det socialfaglige skøn. Desuden beriger og supplerer metoden vores interviews og bidrager til at vores problemformulering bringes yderligere i spil. Der er tale om en metode, der kan anvendes til både kvantitative og kvalitative undersøgelser, hvor vi benytter metoden kvalitativt og i forlængelse af vores semistrukturerede interviews. Vi anvender den såkaldt horisontale vignetmetode, der er velegnet til at undersøge holdninger, forestillinger, vurderinger, forståelser, tolkninger og normer i forhold til et socialt fænomen (Ejrnæs & Monrad, 2012). En vignet er en case, der omfatter en realistisk men opdigtet historie om eksempelvis en person. Fordelen ved at introducere en vignet/case for vores informanter er, at de skal tage stilling til en konkret situation og på den baggrund udfoldes deres holdninger mere specifikt og kontekstafhængig end, hvis de blot fortæller deres holdninger til en generel situation (Ejrnæs & Monrad, 2012). Hensigten med vores to vignetter er netop at undersøge socialrådgivernes subjektive holdninger, tolkninger og vurderinger i forhold til om udsatte unge er i målgruppen for ungestøtte. Derved kan vi få bekræftet eller afkræftet vores antagelse om, at det er svært for socialrådgivere at vurdere ungestøttesager. Desuden giver metoden os mulighed for at sammenligne de forskellige informanters svar, hvor vi ligeledes kan afklare om hvorvidt, der foregår uensartet målgruppevurderinger af ungestøtte mellem forskellige socialrådgivere og kommuner. Vores vignetter er inspireret af Ejrnæs' og Monrads forslag til en vignet, idet vi har lavet to fiktive, men realistiske og praksisnære fortællinger, hvor vi har draget nytte af et gruppe-medlems

erfaring med ungestøttesager. Vi har udformet tre spørgsmål, der søger at fremhæve og præcisere informanternes individuelle vurderinger og faglige argumenter.

Den praktiske gennemførelse af vignetterne foregik således, at vi forud for interviewene informerede informanterne om, at afslutningsvis ville vi gennemgå to opdigtede cases med henblik på at høre deres faglige vurderinger af ungestøtte. Efter afsluttet interviews oplæste vi de to cases og de tilhørende spørgsmål for informanterne. For at undgå forskellige tolkninger og/eller misforståelser havde vi forinden reflekteret over, at informanterne ikke selv skulle læse vignetterne. Ved at vi læste dem højt, kunne vi sikre en ensretning i fremførelsen (Ejrnæs & Monrad, 2012).

Konstruktion af vignetter

Undersøgelsens to vignetter er konstrueret på baggrund af vores viden om ungestøtte igennem forskning og praksiserfaring. I begge vignetter har vi lagt vægt på at konstruere cases, der kan beskrives som gråzonesager. Dette for at tydeliggøre kompleksiteten i målgruppevurderingen. I begge cases er den unge anbragt, men i hver sin anbringelsesform, i en plejefamilie og på en døgninstitution. Desuden er der også forskel på deres alder, da de blev anbragt. Dette grundet at vi er nysgerrige på om anbringelsesformen og alder for anbringelse spiller ind i forhold til vurderingen. I vignet 1 har vi valgt, at den unge ikke har en tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet, og at hun har vanskeligt ved at overskue daglige opgaver. Dette for at tydeliggøre, hvad socialrådgiverne lægger vægt på, da det juriske formål med ungestøtte er at bidrage til en selvstændig tilværelse og fokus på at understøtte den unges uddannelse og beskæftigelse. Til forskel fra vignet 1 har den unge i vignet 2 en tilknytning til arbejdsmarkedet, altså en positiv faktor, der kunne have betydning for, at han blev vurderet i målgruppen for ungestøtte. Men i kontrast til dette har vi valgt, at den unge skal have et hashmisbrug, og at han ikke ønsker at modtage hjælp for dette. Vi har en antagelse om, at socialrådgiveren her bliver udfordret i forhold til at vurdere om, der er en positiv udvikling, og om han er samarbejdsvillig. I begge cases er der positive og negative faktorer, for at socialrådgiveren aktivt skal tage stilling til, hvad der vægter højest og hvorfor. Vignetter samt spørgsmål fremgår herunder:

Vignet 1

Cille er 17,5 år, og der skal derfor træffes afgørelse om efterværn/ungestøtte. Cille er anbragt hos en plejefamilie. Hun har været anbragt siden hun var 7 år, da biologiske mor ikke længere kunne varetage forældrerollen over for Cille. Cille er velanbragt og relationen til hendes plejeforældre er god. Cille

er på nuværende tidspunkt ikke i kontakt til arbejdsmarkedet og heller ikke uddannelsessystemet, da Cille droppede ud af EUC for et halvt år siden. Cille har ADHD og har vanskeligt ved at overskue daglige opgaver som rengøring og økonomi. Her støttes hun særligt af plejemor. Plejemor beskriver, at Cille tager godt imod hendes støtte og lytter til hendes anvisninger. Cille har et ønske om at komme på en musikhøjskole, da hun er glad for at synge. Du skal på baggrund af følgende oplysninger vurdere om Cille er i målgruppe for efterværn.

Vurderer du, at Cille er i målgruppen for at få bevilget ungestøtte?

Hvad mener du taler for at tildele ungestøtte?

Hvad mener du taler imod?

Vignet 2

Karl er 17,5 år, og der skal derfor træffes afgørelse om efterværn/ungestøtte. Karl er anbragt på en døgninstitution. Han blev anbragt, da han var 15 år, fordi hans hjem var præget af mange konflikter imellem ham, mor og papfar. De skændtes højlydt, og der har været tvivl om, der også var vold i hjemmet. Karl viste tegn på mistrivsel, der gav sig udtryk i skoleværing, dårlige bekendtskaber, og han begyndte at ryge hash. Karl har forsat et hashmisbrug og ønsker ikke at modtage hjælp for sit misbrug. Karl har deltidsjob i Bilka, som han passer nogenlunde. Karl giver udtryk for, at han er glad for at bo på døgninstitutionen, og han føler sig knyttet til de voksne på døgninstitutionen. Kontakten til Karls eget hjem har været meget begrænset siden han flyttede som 15-årige. Mor og papfar har vist begrænset interesse for Karl og har flere gange aflyst aftaler med Karl. Du skal på baggrund af følgende oplysninger vurdere om Karl er i målgruppe for efterværn.

Vurderer du, at Karl er i målgruppen for at få bevilget ungestøtte?

Hvad mener du taler for at tildele Karl ungestøtte?

Hvad mener du taler imod?

Når vi i undersøgelsen både anvender semistrukturerede interviews og vignetmetoden, er vi opmærksomme på, at analyser og konklusioner knyttes specifikt til den data, der fremkommer fra henholdsvis vignetter og interviews.

Gennemførelse af interviews

I dette afsnit vil vi beskrive nogle af de overvejelser og de beslutninger vi har truffet i forbindelse med gennemførelsen af interviewene. Først vil vi komme ind på noget generelt som kendetegnede alle syv interviews og dernæst komme med eksempler på, hvad der opstod undervejs og som overraskede os.

Forud for interviewene overvejede vi fordele og ulemper ved vores begges deltagelse. Vi har erfaret fra tidligere, at når vi begge deltager giver det os mulighed for at både interviewe og observere, og herved får vi mere udbytte af den nonverbale kommunikation. Samtidig kan det også være intimiderende og uligevægtigt for informanten, hvilket kan medvirke til, at informanten er tilbageholdende i sine fortællinger. Eftersom alle vores informanter er uddannede socialrådgivere, som vi selv er, ville vi gerne undgå, at informanterne oplevede, at de skulle konkurrere og præstere fagligt. Desuden ville vi gerne forsøge at skabe et fortroligt rum i vores interviews, hvorfor vi besluttede at blot være én til stede i alle interviewene. Inden vi gik i gang med gennemførelsen af vores interviews, overvejede vi betydningen af, hvor interviewene skulle finde sted. Skulle vi mødes med vores informanter på en café, hjemme hos dem selv eller på deres arbejdsplads? Vi ønskede at møde dem, hvor de følte sig mest frie og trygge til at tale om emnet. Vi lod det være op til vores informanter at bestemme lokation for at gøre det så fleksibelt som muligt. Denne beslutning viste sig at være gunstig, da alle vores informanter var yderst tidspressede grundet ikrafttrædelsen af Barnets Lov, 1. jan. 2024, der medførte omstruktureringer, mentorordninger, ny lovgivning og nye arbejdsopgaver. Alle interviewene foregik en til to måneder efter indførelsen, hvilket gav en vis usikkerhed over, hvordan den nye lovgivning skulle forstås og forvaltes. Vi havde bevidst valgt, at vores interviews skulle foregå “ansigt til ansigt”, for at kunne få den nonverbale kommunikation med, f.eks. kropssprog.

Vores informanter havde meget forskellig erfaring med ungestøtte, den der havde mest erfaring, havde otte års erfaring mens den der havde mindst, havde blot seks måneders erfaring. Sidstnævnte, Aida havde som den eneste inden interviewet bedt om spørgsmålene på forhånd. Til selve interviewet mødte Aida op med sin computer på skødet, hvor hun havde forberedt sig inden interviewet. Aidas kropssprog var en smule lukket, hun havde ben og arme korslagte og kiggede meget ned. Dette opfattede vi som en usikkerhed, hvor det tydede på, at hun tvivlede på, om hun kunne svare korrekt i forhold til det, vi ønskede. Selvom vores *gatekeepere* forinden havde forsikret os om, at alle

informanterne velvilligt havde sagt ja til at deltage i specialet, kan vi ikke udelukke, at Aida har været ambivalent netop grundet hendes begrænsede erfaring som socialrådgiver.

Thagaard (2004) beskriver, hvordan informanten ikke altid er bevidst om, hvad han/hun "røber" gennem sit kropssprog. Men at man som interviewer kan bruge disse signaler, som en vejledning til yderligere spørgsmål. Det medførte, at vi i dette interview blev nødt til at frigøre os fra de mere formelle retningslinjer og benytte en del tid i starten af interviewet på at etablere en god kontakt for at skabe en tryk og fortrolig atmosfære. Vi benyttede lidt smalltalk til at starte med og udtrykte vores taknemmelighed for at Aida havde lyst til at dele sine erfaringer med os. Efter lidt tid slappede Aida mere af og valgte at lægge sin computer fra sig. I starten var svarene meget kortfattede, men som interviewet skred frem, blev fortællingerne mere levende og personlige. Vi forsøgte at respondere positivt på svarene, hvilket havde en opmuntrende og afgørende betydning for detaljeringsgraden i fortællingerne. Det mest overraskende med lige netop dette interview var måske, at hendes uerfarne øjne gav hende et skarpt blik på alle de ting, som hun undrede sig over ved ungestøtte. Et eksempel på dette var, at hun sagde *"jeg forstår simpelthen ikke, hvorfor det kun er de unge der har kontaktperson eller er anbragt, der får efterværn, hvad med alle de andre jeg har, som også har et behov? "*. Et spørgsmål som ingen andre informanter havde.

I det første interview, som vi foretog med Julie, opstod der udfordringer, som vi i de efterfølgende interviews dragede nytte af. Ud fra Julies svar konstaterede vi hurtigt, at det første spørgsmål i vores interviewguide var for låst, da det medførte et kortfattet og generelt svar, der alene var relateret til lovgivning. Vi stillede følgende spørgsmål; *"Hvornår skal unge have efterværn?"* Julies svar var: *"når de unge er 17,5 år"*. Hun spurgte efterfølgende, om hun havde svaret tilstrækkeligt på spørgsmålet. Vi stillede derfor supplerende spørgsmål, hvilket førte til et personligt og nuanceret svar. Det første spørgsmål blev efterfølgende tilrettet i interviewguiden til; *"Hvorfor skal unge have efterværn? "*.

I et andet interview med Hanne oplevede vi, at der i interviewkonteksten blev stillet krav til vores spørgeteknik, og at det flere gange var nødvendigt at fravige interviewguiden. Hannes nystartede socialrådgiverpraktikant deltog også i interviewet, hvilket fra start prægede Hannes udtalelser og fremtræden. Det syntes som om, at det var vigtigt for Hanne at rammesætte ungestøtte og hendes funktion i sagerne, idet hun var meget optaget af kommunale og lovgivningsmæssige regler,

procedurer og ansvar. Vi oplevede, at Hanne i mindre grad var optaget af at tale om de unge og erfaringer fra konkrete sager. Dette på trods af at hun gentagende blev spurgt ind til det. Desuden virkede det som om, at Hanne gerne ville undgå at udstille sin faglige usikkerhed, da hun afviste at opleve tvivl og udfordringer forbundet med skønsmæssige vurderinger af ungestøtte. Som interviewer var det derfor nødvendigt, at både omformulere spørgsmål og stille afklarende spørgsmål for at få Hanne i tale om sin usikkerhed i forhold til unge og ungestøtte. Det kan ikke udelukkes, at Hannes umiddelbare forbehold også skyldtes, at hun ikke kendte os og måske følte, at hun skulle præstere fagligt, fordi vi er socialrådgivere.

Det forholdt sig lige modsat i interviewet med Martin, der kommer fra samme kommune som Hanne, idet han gjorde meget ud af at italesætte sin usikkerhed. Martin betragtede usikkerheden som et grundvilkår i socialt arbejde, og begrundede det med, at han arbejder med de mest udsatte unge i efterværn. Martin gav flere eksempler på sine faglige udfordringer, hvor han primært fremhævede unge med misbrug og psykisk sygdom. Martin sammenkædede hans mange års erfaring som socialrådgiver med, at han får de mest udsatte og belastede unge i sin sagsstamme. Det virkede som om, at han hvilede i socialrådgiverrollen. I interviewet gav Martin også udtryk for, at nogle af spørgsmålene var svære at svare på, hvorfor han gav sig god tid til at reflektere over svarene.

Vi havde som nævnt en lyttende tilgang til vores informanter, for at vise engagement og interesse. Dette havde indflydelse på varigheden af interviewene, særligt de interviews med de mere erfarne socialrådgivere, som hvilede i deres fagprofessionelle rolle, tog længere tid, da de havde flere "historier" at fortælle. Den tidsmæssige ramme for interviewene spænder derfor fra 55 min. til 1,45 t. Det var vigtigt for os, at vi i interviewene ikke påtog os en stram interviewerrolle, hvor vi nødvendigvis skulle igennem alle spørgsmålene, men at vi derimod kunne frigøre os for denne rolle og være mere autentiske.

I de fremhævede eksempler fra vores interviews fik vi indsigt i nuancerne og betydningen af at være erfaren kontra uerfaren socialrådgiver, samt de usikkerheder socialrådgiverne oplever i arbejdet med ungestøtte. Dette var afgørende for vores videns-produktion, da det gav os indsigt i, hvordan den enkelte socialrådgivers faglige sikkerhed er med til at påvirke skønnet i vurderingen af ungestøtte.

Analytisk fremgangsmåde

Følgende afsnit præsenterer, hvordan vi har tilgået det empiriske grundlag ud fra en abduktiv forskningsstrategi. Denne metode er en kombination af den induktive og deduktive metode. Når man benytter den abduktive tilgang, forsøger man at placere et fænomen i en ny teoretisk sammenhæng for at opnå en bedre og dybere forståelse af fænomenet (Olesen & Monrad, 2018). Interviewguiden og vignetterne i undersøgelsen er metodisk rammestyrer ud fra vores forforståelser, som er forankret i praksiserfaring, forskning og lovgivningen på området. I selve analysen giver den abduktive tilgang os mulighed for at lade empiriske fund og teoretiske perspektiver gensidigt påvirke hinanden (Thagaard, 2004).

Behandling af empiri og kodningsstrategi

Transskribering

Efter gennemførelsen af de planlagte interviews valgte vi relativt kort efter at transskribere de syv optagede interviews. Vi fordelte transskriberingen således, at den i gruppen, der havde foretaget interviewet, transskriberede samme interview. Dette grundet, at det kan være vanskeligt for en tredjepart at høre den præcise ordlyd på de forskellige optagelser. Det var en langsommelig proces at transskribere, men vi fandt det yderst givende at komme i dybden med vores interviews. Dette gav os ideer til analysen og vigtige fund kom frem, som vi ikke på samme måde lagde mærke til i udførelsen af interviewene. Vi er opmærksomme på at en mængde information går tabt i transskriberingen, da man ikke får kropssprog, stemmeføring og eksempelvis ironi med i det skrevne sprog (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Nogle af disse informationer har vi forsøgt at beskrive under afsnittet *gennemførelse af interviews*. Under transskriberingen stod det tydeligt frem, at vores informanter udtrykte sig forskelligt, idet nogle kom med meget beskrivende eksempler, mens andre var mere kortfattede i deres fortællinger.

Kodning og tematikker

Som Thagaard (2004) beretter er den kvalitative forskningsproces delvis præget af en flydende overgang mellem dataindsamling og analysen. Allerede i kontakten med informanterne begynder man at analysere og tolke på, hvilke temaer der skal uddybes i interviewene ud fra ens egne fortolkninger af situationen (Ibid.). I de to første interviews fyldte fortællingerne om de organisatoriske rammer særligt meget og dennes betydning for det faglig skøn. Vores blik for empiriske fund blev allerede her skærpet og noteret på notesblokke. Eftersom vi var alene ude at interviewe, drøftede vi efter hvert

interview, hvilke fortællinger der trådte særligt frem og søgte efter mønstre og sammenhæng på tværs af interviewene.

Efter at have transskriberet vores interviews brugte vi tid på at gennemlæse dem. Ved første gennemlæsning syntes det uoverskueligt at danne sig et overblik. Men ved anden gennemlæsning fik vi en dybere forståelse af vores data. Efterfølgende gik vi i gang med at kode vores interviews for at skabe overblik og se om, der var nogle tendenser, som trådte særligt frem.

Vi er gået overvejende induktivt til værks for at holde vores materiale åbent, men har samtidig været opmærksomme på, at vores intervieweguide og vignetter har været rammestyrende for produktionen af vores materiale. Kodningen hjælper os til at forstå, hvad vores data handler om og kunne tilskrive det mening (Brinkmann & Tanggaard, 2020) Dette er centralt for den hermeneutiske tilgang, at der er fokus på fortolkning og beskrivelse af meningsindhold (Ibid.). Efter at have kodet vores data, søgte vi efter sammenhæng på tværs af interviewene for at kunne identificere de mønstre, som fremtrådte oftest. Nye spor og tematikker opstod under kodningen og blev udforsket. Vi fik her et blik for de temaer, som vi fandt relevante at inddrage i de analytiske kapitler. Vi søgte efter sammenhæng i koderne og sammensatte dem, der mindede om hinanden. For eksempel ledte koderne: *diagnoser, for dårlige, misbrug, omsorgssvigt, begrænset netværk* til en tematik om *Oplevelse af målgruppen*. Følgende seks tematikker var særligt fremtrædende og vil blive behandlet i undersøgelsens analyseafsnit, da vi finder dem relevante i forhold til vores problemstilling.

1. *Krav og forventninger til de unge*
2. *Lovgivningens muligheder og begrænsninger*
3. *Oplevelse af målgruppen*
4. *Faglig vurdering*
5. *Inddragelse af de unge*
6. *Organisering, samarbejde og økonomi*

Vores tematikker ledte os frem til fire arbejdsspørgsmål. 1. og 2. Tematik ledte os frem til arbejdsspørgsmålet: *Hvordan fortolker socialrådgiverne lovgivningen om ungestøtte?* 3. Tematik: *Hvordan oplever socialrådgiverne de unge der i personkredsen for ungestøtte?* 4. og 5. Tematik: *Hvad lægger socialrådgiverne vægt på i vurderingen af ungestøtte?* Og 6. Tematik: *Hvilken betydning har organisatoriske rammer for det faglige skøn i ungestøtte?*

I afsnittet *Teoretisk ramme* vil det blive tydeliggjort, i hvilke analyseafsnit de forskellige arbejdsspørgsmål vil blive behandlet, samt hvilke teoretiske perspektiver vi finder relevante at benytte. Tematikkerne og vores teoriforståelse påvirker gensidigt hinanden og giver os en dybere forståelse af problemstillingen.

Citaters gengivelse i specialet

De analytiske temaer tager udgangspunkt i informanternes fortællinger, hvorfor informanterne ofte citeres i analysen. Citaterne i specialet er let redigeret, hvor vi har valgt at rette grammatiske fejl og gentagelser, som f.eks. ”ja, hm, øh”. Dette med henblik på at få indholdet af deres udsagn til at træde tydeligt frem. Korte citater sættes direkte ind i teksten i kursiv. Ved længere citater står citaterne for sig selv for at skabe bedre overblik.

Etiske overvejelser

I forskningsprocessen har vi løbende haft etiske overvejelser, der fremlægges i følgende afsnit. Vores etiske overvejelser tager afsæt i fire etiske tommelfingerregler i kvalitativ forskning, herunder *informeret samtykke, fortrolighed, konsekvenser og forskerrollen*, da de er hjælpsomme pejlemærker for god forskningsetik (Brinkmann & Tanggaard, 2020).

Som forskere er vi bevidste om, at kvalitativ forskning udspænder sig i et komplekst forhold mellem etiske problemer og potentialer. Forstået på den måde at kvalitativ forsknings ærinde ofte er at undersøge menneskers personlige liv og erfaringer, hvilket betyder at private udsagn bliver offentligt tilgængelige. Samtidig giver kvalitativ forskning mulighed for at give udsatte mennesker og/eller grupper en stemme i det offentlige rum (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Vores undersøgelse handler netop om socialrådgivernes perspektiv på ungestøtte, og i kraft af, at vi er optaget af det socialfaglige skøn, er det både socialrådgivernes faglige og personlige erfaringer, der bliver genstand for vores fortolkning og synliggørelse. Som socialrådgivere er vi bevidste om, at det kan være ekstra sårbart, når det handler om det faglige skøn, da det rækker ud over faglighed og griber ind i personlighed, og dermed er der mere på spil, når socialrådgiverne ytrer sig om ungestøtte. Vores ærinde med undersøgelsen er ikke at give socialrådgiverne en stemme, men at øge gennemsigtigheden af en social praksis, vi er kritiske over for. Vi har dog samtidig respekt for socialrådgiverens faglige integritet.

Et andet etisk aspekt, som vi har reflekteret over, er brug af *gatekeepere*, som i dette tilfælde er vores netværk. Vi er opmærksomme på, at kendskabet og relationen har haft indflydelse på, at de har været behjælpelige med at formidle kontakter til socialrådgivere, som de kender. Det har derfor været afgørende for os at afklare med alle *gatekeeperne*, om hvorvidt vores interaktion med informanterne påvirker deres og informanternes professionelle relation. Ydermere var det vigtigt for os at få accept fra begge socialrådgivere fra samme kommune. Dette for at undgå en mulig alliance om et negativt syn på vores *gatekeeper*, da denne er folkeskolelærer i samme kommune, og som jævnligt sender underretninger om børn og unges mistrivsel.

Forud for vores interviews udarbejdede vi en samtykkeerklæring med henblik på at sikre informanternes rettigheder ved deltagelse i vores speciale. Forinden interviewene gennemgik vi samtykkeerklæringen, hvor alle informanterne blev informeret om vores undersøgelsesfelt og deres mulighed for at trække sig, såfremt de alligevel ikke ville deltage. Desuden blev de informeret om fortrolighed i forhold til deres anonymitet. Vi forsikrede dem om, at hverken deres navne eller arbejdsplads ville fremgå i specialet. Anonymiteten er med til at skabe et trygt rum, hvor informanterne frit kan ytre sig. Derudover er anonymiseringen også med til at fjerne fokus fra den enkelte interviewperson, men i stedet se informationerne om informanterne som data, der er vigtig for at opnå generaliseret viden (Bengtsson & Mølholt 2020, s. 207). Her fastholdes ansvaret for den viden, som forskningen bringer, alene forskerens og ikke informantens (Ibid.). Endelig blev informanterne oplyst om, at interviewene ville blive optaget på telefon og slettet ved specialets afslutning. Alle informanter underskrev velvilligt samtykkeerklæringen.

Inden gennemførslen af interviewene overvejede vi at sende vores to vignetter til informanterne, da vi ikke havde informeret om disse, men dette ville det give informanterne mulighed for at forberede sig. Vi besluttede derfor ikke at sende dem, da vi foretrak at indsamle data, der vedrører informanternes umiddelbare faglige vurdering og uden potentielle påvirkninger fra kollegaer. Ydermere var vi bekymret for, at informanterne ville trække sig fra interviewene, hvis de skulle foretage endnu flere faglige skøn, end de i forvejen gør i en travl og presset hverdag. Et andet etisk dilemma, som vi var usikre på, var, om hvorvidt vi skulle fortælle de to informanter fra samme kommune, at de begge skulle interviewes og begrundelsen herfor. Af hensyn til vores antagelse om uensartet sagsbehandling havde vi netop udvalgt to informanter fra samme kommune, og ville derfor undgå, at de påvirkede hinandens udtalelser. Samtidig ville vi ikke risikere at skabe en eventuel

kollegial konflikt, hvorfor vi valgte at oplyse begge informanter, hvilket viste sig at være uden betydning for informanternes forskellige udsagn.

Blot en informant har anmodet om at få et eksemplar af specialet, da hun og hendes afdeling gerne vil læse det, hvilket vi selvfølgelig har sagt ja til. I den forbindelse har vi reflekteret over om hendes deltagelse kan få kollegiale konsekvenser for hende, hvorfor vi har gennemgået hendes besvarelser og vurderet, at dette ikke bliver tilfældet. På et mere generelt plan har vi reflekteret over, om vores tolkning og gengivelse af informanternes perspektiver på ungestøtte er i tråd med informanternes oplevelser. Af respekt for informanternes udtalelser og specialets tilstrækkelighed har det været vigtigt for os at gengive empirien så objektivt så muligt, men vi kan stadig ikke udelukke, at der kan være divergerende opfattelser af vores udlægning af informanternes perspektiv på ungestøtte.

Endelig har vi gjort os overvejelser om vores rolle som forskere. Det faktum, at vi er socialrådgivere og har erfaring indenfor børnefamilieområdet bidrager positivt til vores kritiske perspektiv og medvirker til at kvalificere vores spørgsmål til informanterne. Med vores hermeneutiske tilgang er vi dog samtidig nødt til at sætte parentes om vores forforståelse og forholde os nysgerrigt og ydmygt til feltet og informanternes udsagn, hvis vi skal opnå nye erkendelser.

Afslutningsvis har vi bemærket, at vores kritiske udgangspunkt til den socialfaglige praksis på ungestøtteområdet er blevet udfordret, når vi har mærket sympati for informanterne og fået et nuanceret kendskab til de rammer, som de arbejder indenfor. Årsagen til dette skyldes formentlig, at vi qua vores uddannelse som socialrådgivere har et fagfællesskab med informanterne. Vi er derfor opmærksomme på, at ikke blive forført i sådan en grad, at vi ikke kan fastholde vores kritiske og refleksive tilgang til vores undersøgelse.

Opgavens tilstrækkelighed

I dette afsnit vil vi belyse specialets tilstrækkelighed ved at reflektere over forskellige kriterier for kvaliteten, der gør sig gældende for den kvalitative forskning. Specialets fokus er af opnå viden om, hvordan socialrådgivere forstår ungestøtte, og hvilken betydning dette har for det faglige skøn. Med dette fokus vil vi gerne rykke forskningen videre og bidrage med ny viden på området. Vi finder dette fokus væsentligt, da der trods forskning på området stadigvæk hersker store kommunale forskelle på, hvor mange unge der modtager ungestøtte.

I udarbejdelsen af en kvalitativ undersøgelse er der visse kriterier, som kan være med til at sikre kvaliteten i undersøgelsen. Man skal have for øje, at man ikke direkte kan overføre den kvantitative forsknings kvalitetskriterier, som reliabilitet, validitet og generaliserbarhed, da dette kan være med til at underkende den kvalitative forskning (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Brinkmann og Tanggaard (2020) referer til Thagaard (2004). Hun mener, at der i stedet skal udvikles kvalitetskriterier med respekt for den kvalitative forsknings særegenhed så som transparens, gyldighed og genkendelighed. Disse kriterier har vi løbende reflekteret over i udarbejdelsen af specialet. Indledningsvis har vi vist vores personlige forventninger til specialet, dette igennem at beskrive vores forforståelse af emnet, og hvordan vi opfatter vores forforståelse som et redskab, der giver os mulighed for at forstå og analysere vores emne, en hermeneutisk tilgang.

Løbende er vores fund og vores overvejelser fremlagt med henblik på at skabe en gennemsigtighed og en åbenhed i alle de forskellige forskningsstadier. Det giver vores læsere en mulighed for selv at vurdere vores forsknings troværdighed i forhold til de valg og de vurderinger, vi systematisk har foretaget. Tanggaard og Brinkmann (2020) fremhæver syv kvalitetsindikatorer, hvor en af dem er, at forskeren forankrer sine data i eksempler, hvilket tillader andre at vurdere sammenhængen mellem forskerens forståelse og data, og hermed åbnes der for alternative forståelser. Der er derfor løbende givet eksempler, hvor vi forsøger at tydeliggøre, at vores konklusioner i højere grad afhænger af vores informanternes udtalelser end vores egne. Desuden skelner vi imellem, hvornår noget er et udsagn fra en informant eller en tolkning fra os.

I forhold til indsamling af vores data har vi reflekteret over, hvor interviewene fandt sted, men også vores egen rolle som forsker i forhold til informanterne. Vi forsøgte at skabe en god relation, for at interviewene blev præget af åbenhed. Men som fremlagt i afsnittet *Gennemførelse af interviews*, oplevede vi hurtigt, hvor forskelligt mødet var med vores informanter, og hvordan dette påvirkede de informationer vores informanter gav os. Forskellige faktorer spillede ind, som køn, alder og erfaring med emnet. Som nævnt tidligere var den socialrådgiver med mindst erfaring på området kortfattet i sin fortælling. Det fremgik særligt tydeligt i dette interview, at informantens adfærd og måde at besvare spørgsmålene på var præget af vores tilstedeværelse. Vi opfattede det, som om vores informant forsøgte at svare "korrekt" på vores spørgsmål, hvilket medførte et mere kortfattet interview. Her kommer en af begrænsningerne ved den kvalitative data måske til syne, da data er

skabt i det subjektive møde med en anden. Man kunne forstille sig i det fremførte eksempel, at informanten gerne ville leve op til vores forventning til interviewet og derfor indtog en rolle som den “faglige dygtige” socialrådgiver. Det leder vores tanker hen til Goffmans (1975) dramaturgiske fortælling om at være backstage og frontstage i mødet med sit publikum. Vi er derfor opmærksomme på, at fortællingerne fra vores informanter kunne have set anderledes ud, hvis eksempelvis de fortalte en ven om samme emne.

Vi har i dette afsnit fremlagt nogle af de kriterier, der er kendetegnet for den kvalitative forskning for at sikre en god kvalitet i vores forskning med særlig vægt på gennemsigtighed og troværdighed. Helt centralt mener vi, at vores fund og tendenser bidrager til en nuanceret og dybere forståelse af, hvordan socialrådgiverne forstår ungestøtte, og hvordan dette påvirker deres faglige skøn.

4. Teoretisk ramme

I følgende kapitel præsenteres den teoretiske ramme, der benyttes i vores fire analysedele. Teorierne fremlægges her i vilkårlig rækkefølge og vægtes i varieret grad i analyserne. Særligt Michael Lipskys samt Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyer teoretiske perspektiver er gennemgående for vores analysedele.

Teorivalg

Michael Lipsky: Skønnet i frontlinjearbejdet

Michael Lipskys teori om Street-level bureaucracy fokuserer på, hvordan politik udmøntes af frontlinjemedarbejdere i mødet med borgere. Frontlinjemedarbejdere er både bureaukratiske repræsentanter for offentlige organiserede institutioner samtidig med, at de arbejder i fronten i konkrete situationer med borgere. Frontlinjemedarbejdere bruger tit deres skøn i arbejdet, men rammerne for arbejdet påvirker skønnet (Lipsky, 2010). Skønnet giver frontmedarbejderne magten til at bestemme hvem, der skal modtage hjælp. Frontlinjemedarbejdere skal i denne kontekst forstås som socialrådgivere. Lipsky omtaler det faglige skøn som discretion og er defineret og oversat således: *”Skøn handler om det valg som frontmedarbejdere træffer, når de beslutter hvad, hvordan, hvor meget, hvilken kvalitet og hvilken sanktionering som skal leveres”* (Christensen, 2021). Der er hermed tale om en bred definition, der favner socialrådgivernes komplekse og omfattende vurdering af ungestøtte. Socialrådgivernes skøn er individuelt og situationelt og er samtidig påvirket af lovmæssige og organisatoriske rammer. Det betyder, at socialrådgiverne befinder sig i et krydspres mellem de muligheder, de har for at hjælpe, og den hjælp der efterspørges. For at kunne håndtere krydspreset benytter socialrådgiverne afværgemekanismer (Lipsky, 2010).

Michel Foucault: Governmentality

Michel Foucault fokuserer på, hvordan magt og styring praktiseres i det moderne velfærdssamfund. I modsætning til tidligere tiders magtformer er der tale om en usynlig og skabende magt, der har til hensigt at fremme bestemte kompetencer hos borgerne. Foucault taler om, at magten er produktiv forstået på den måde, at den virker i kraft af, at den får mennesker til at handle og tænke på bestemte måder (Mik-Meyer & Villadsen, 2007). Foucault betegner denne styreform som *governmentality*, der omhandler den mentalitet altså de vidensformer, som den moderne statsstyring baserer sig på. Ved

hjælp af praktiske styringsteknologier såsom ungeplaner styres, kategoriseres og formes de unge, så de handler og tænker i tråd med institutionelle og strukturelle sandheder (Mik-Meyer og Villadsen, 2007).

Morten Ejrnæs: Udsathed

Ifølge Morten Ejrnæs (2015) er *risiko* et relevant begreb, når man skal forstå udsatte unges situation. Ved at benytte risikobegrebet får man en indsigt i, hvad det vil sige at være udsat. Social udsathed kan forstås som en situation, hvor påvirkning fra forskellige risikofaktorer øger risikoen for, at man i betydelig grad pådrager sig sociale problemer. I modsætning til risikofaktorer er der beskyttelsesfaktorer, som kan være med til at modvirke påvirkning fra risikofaktorerne. Her kan man anvende begrebet *resiliens*, som afhænger af den specifikke kombination af beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer, samt evnen til at handle aktivt i forhold til problemerne (Ejrnæs 2015:55). Risikobegrebet kan være med til at skærpe de professionelles arbejde med udsatte unge med fokus på resiliens som en dynamisk modstandskraft til at håndtere sociale problemer (Ibid.).

Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyer: Paradokser i det sociale arbejde

Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyer (2003) sætter i deres bog, *At skabe en klient*, fokus på mødet imellem klient og socialarbejderen. Her fokuseres på koblingen imellem magt og relationer i det sociale arbejde. De oplever, at individfokuseringen i det sociale arbejde er blevet stærkere de sidste år. I 1980'erne diskuterede man i højere grad klienternes levevilkår, mens man i dag har fokus på motivation, udvikling og individuelt ansvar. Individfokuseringen kræver, at klienterne er indstillet på personlig forandring. Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyer (2003) fremhæver fire paradokser i det sociale arbejde, som vi vil analysere på. For det første er socialt arbejde ofte en form for individfokuseret forandringsarbejde. Dette kan skabe en konflikt imellem klienten og socialarbejderens målsætninger. For det andet arbejder velfærdsinstitutioners personale ofte med to målsætninger. De skal både diagnosticere og kontrollere, samt hjælpe og støtte. Det såkaldte *janusansigt*. For det tredje befinder socialt arbejde sig i en vanskelig balance mellem at skulle tilbyde ensartet behandling og samtidig tage højde for det enkelte individs unikke situation. Det faktum, at socialarbejdere arbejder ud fra institutionelt skabte problemkonstruktioner, gør det svært at efterleve de professionelle ideal om at møde "det hele menneske". Det fjerde paradoks kan ses som konsekvens af de tre første og drejer sig om det sociale arbejdes bestræbelser på at efterleve et "serviceideal". Velfærdsinstitutioner er nødsaget til at arbejde med på forhånd fastlagte problemforståelser og

løsningsforslag. Dette er med til at vanskeliggøre “serviceidealet” eftersom denne model tager afsæt i ligeværdigt forhold mellem serviceyderen og servicemodtageren.

Bernado Zacka: Moralsk krydspres

Bernado Zacka repræsenterer i lighed med Lipsky *Street-Level bureaucracy*-forskningen, men videreudvikler teorien, da Zacka begrebsliggør frontlinjemedarbejderenes krydspres. I denne kontekst socialrådgivere. I bogen ”When the State Meets the Street” (2017) fokuserer Zacka på, at frontlinjemedarbejdere skal forsøge at imødekomme bureaukratiets fire idealer om; *retfærdighed*, *responsivitet*, *effektivitet* og *respekt*. *Retfærdighed* handler om, at alle har krav på at blive behandlet lige. *Responsivitet* refererer til, at alle har ret til at blive mødt på deres individuelle og unikke historie. *Effektivitet* knytter sig til frontlinjemedarbejdernes forpligtigelse til at udnytte mulige ressourcer bedst muligt og *respektfuldhed* vedrører, at alle har ret til at blive mødt med respekt og ligeværdighed (Zacka, 2017). Zacka forstår frontlinjemedarbejderne som moralske aktører, der således befinder sig i et moralsk krydspres, hvor de skal afveje de fire idealer. Det kan være svært for frontlinjemedarbejderne og kan derfor føre til tre typer af afværgemekanismer; *enforcing* (håndhævelse/regelstyret), *caregiving* (omsorg) og *indifference* (ligegyldighed) (Zacka, 2017).

Peter Højlund og Søren Juul: Dømmekraft og fortrolighedskundskab i socialt arbejde

Peter Højlund og Søren Juul (2015) har forsøgt at klarlægge, hvad godt socialt arbejde er i deres bog, *Anerkendelse og Dømmekraft*. De beskriver, hvordan det sociale arbejde udspiller sig i spændingsfeltet mellem tre dømmekraftsformer: en *personlig*, en *institutionel* og en *social*. Dømmekraften henviser til socialrådgiverens individuelle skøn. Den personlige udtrykker vurderinger og anskuelser, der er afhængig af uddannelse, arv og livserfaringer (Højlund & Juul 2015:61-63). Den institutionelle dømmekraft rummer de rammer og normer fra den institution, socialrådgiveren befinder sig i. Den sociale dømmekraft tager afsæt i borgerens livshistorie, drømme og visioner (Ibid.). Ud over dømmekraft- begreberne benyttes også begrebet fortrolighedskundskab. Fortrolighedskundskab er defineret af den viden, der bygger på socialrådgiverens evne til at sætte sig i borgerens sted og tage udgangspunkt i deres perspektiv, deres forestilling om det gode liv. Socialrådgiveren bør bestræbe sig på ikke alene at træffe ukritiske afgørelser på baggrund af de rammer og normer, der finder sted i institutionerne, men også med afsæt i borgerens livshistorie og faglige erfaringer (Højlund & Juul, 2015:64).

Analysestrategi

Analysedel 1

For at besvare arbejdsspørgsmålet: *Hvordan fortolker socialrådgiverne lovgivningen om ungestøtte?* benytter vi begreberne *independence*-perspektivet og *interdependence*-perspektivet af Mølholt, A-K., Stage, S., Pejtersen, J. & Thomsen P. for at forstå socialrådgivernes syn på formålet med ungestøtte. Desuden inddrages Niels Åkerstrøm Andersens perspektiv på retsudviklingen for at forstå socialrådgivernes tolkning af loven. Derudover benytter vi Michael Lipskys teori om Street-Level Bureaucracy med henblik på at belyse socialrådgivernes faglige skøn, hvor vi anvender Lipskys begreber om afværgemekanismer. Dernæst inddrages Michel Foucaults begreb om *governmentality* til at forstå den usynlige magt, som de unge udsættes for i form af styringsteknologier, der anvendes til at vurdere de unge i forhold til ungestøtte.

Analysedel 2

For at besvare arbejdsspørgsmålet: *Hvordan oplever socialrådgiverne de unge der er i personkredsen for ungestøtte?* benytter vi kort Morten Ejrnæs' (2015) begreb om *risiko- og beskyttelsesfaktorer* for at forstå de unges udsathed. Hovedparten af analysen tager afsæt i Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyers begrebsunivers fra bogen *At skabe en klient* (2003), da vi her får blik for de processer, der foregår i mødet mellem de unge og socialrådgiveren. Udover Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyers kapitler i bogen fremhæves også kapitel 8, *Det sociale arbejde som befrielse*, af Kaspar Villadsen. Dette kapitel giver os en indsigt i, at det sociale arbejde i dag har fokus på, at klienten skal forholde sig "udviklingsorienteret" til sig selv. Derudover bliver begreberne *hårde- og bløde kompetencer i formålet med efterværn* af Mølholt m.fl. (2012) benyttet, til at forstå hvorfor socialrådgiverne primært lægger vægt på praktiske færdigheder hos de unge, de tildeler efterværn.

Analysedel 3

For at besvare arbejdsspørgsmålet: *Hvad lægger socialrådgiverne vægt på i vurderingen af ungestøtte?* tages udgangspunkt i empirien fra vores vignetundersøgelse. Her benyttes Bernado Zackas begreber om *caregiving* og *indifference* til at forstå socialrådgivernes afværgemekanismer i forhold til deres individuelle faglige skøn. Vores vignetundersøgelse giver os en indsigt i, hvad socialrådgiverne lægger vægt på i deres individuelle faglige vurderinger af ungestøtte. I gennemgangen af vores interviews svar var det især tydeligt, at alle socialrådgiverne lægger vægt på at inddrage de unge i sagsforløbene og særligt, når der skal træffes afgørelser. Vi benytter Hanne

Warmings begreber om børnesyn til at forstå socialrådgivernes forskellige måder at inddrage de unge på.

Analysedel 4

For at besvare arbejdsopgavens spørgsmål: *Hvilken betydning har de organisatoriske rammer for det faglige skøn i ungestøtte?* benyttes kort Ida Schrøders (2022) kapitel: *Organisations- og beslutningsproces*, i bogen: *Socialt arbejde med børn, unge og familier*, da dette giver en indsigt i, hvorfor socialrådgivernes kommuner er organiseret forskelligt. For at få en forståelse af, hvad der er på spil i socialrådgivernes individuelle skøn i organisationen, benyttes Peter Højlund og Søren Juuls (2015) begreber om dømmekraft og fortrolighedskundskab i det sociale arbejde. Lipskys (2010) teori om krydspres vil også blive inddraget, da flere socialrådgivere fortæller om et pres oppe fra i forhold til at fremlægge de unges sag på visitationer under en tidspreset ramme.

5. Analyse

Indledning

I dette kapitel vil vi gennem undersøgelsens arbejds spørgsmål, analysere vores empiriske materiale og herigennem besvare vores problemformulering: *Hvordan forstår socialrådgiverne ungestøtte, og hvilke perspektiver ligger til grund for socialrådgivernes faglige skøn af ungestøtte?* Den første analysedel fokuserer på socialrådgivernes tolkning af loven, og analysedel 2 omhandler socialrådgivernes oplevelse af de unge, der er i personkredsen for ungestøtte. Analysedel 3 beskæftiger sig med, hvad socialrådgiverne lægger vægt på i deres faglige vurderinger, og endelig fokuserer analysedel 4 på betydningen af de organisatoriske rammer for skønnet.

Analysedel 1 – Tolkning af lovgivningen

Delanalysen har til hensigt at besvare arbejds spørgsmålet: *Hvordan fortolker socialrådgiverne lovgivningen om ungestøtte?* I det følgende vil vi indledningsvis belyse socialrådgivernes overordnede syn på lovgivningen og efterfølgende belyse, hvorledes socialrådgiverne oplever formålet med ungestøtte. Dernæst klarlægges, hvad socialrådgiverne lægger vægt på i lovgivningen, og endelig belyses socialrådgivernes syn på indsatserne i ungestøtte.

Overordnede syn på lovgivningen

Fælles for socialrådgivernes overordnede syn på lovgivningen er, at den både er meget smal, men også meget bred. Smal forstået på den måde, at personkredsen for ungestøtte er tydeligt afgrænset til unge, der har været anbragt eller har haft en kontaktperson frem til deres 18. år. Bred i den forstand, at kravene om *udviklingspotentiale* og *selvhjulpen* giver plads til fortolkning, hvilket alle socialrådgivere ser positivt på, da det giver dem mulighed for at anvende deres faglige skøn og foretage individuelle vurderinger. Som eksempel udtaler Selin:

Jeg kan godt lide med vores lovgivning, altså både Serviceloven og Barnets lov, at den er rigtig bred, da det åbner for fortolkning. Det er ikke et krav, at de (unge) skal være 100 procent selvstændige, når de er 23, så der er plads til, at man kan komme ind med sin socialfaglige vurdering og gradbøje lovgivningen, men det kræver, at man er skarp i sine vurderinger.

Selvom socialrådgiverne enstemmigt ser positivt på fortolkningsmuligheden, er der flere, som påpeger udfordringer ved netop de skønsmæssige kriterier. Ifølge Selin stiller fortolkningsmuligheden krav til socialrådgiverens skarphed, hvilket vi tolker som faglig argumentation, der knytter sig til erfaring. Erfaring med ungestøtte varierer meget blandt socialrådgiverne. De to socialrådgivere med mindst erfaring med ungestøtte fremhæver netop deres usikkerhed i forhold til de skønsmæssige kriterier. Aida, som blot har seks måneders erfaring med ungestøtte, fortæller, at det er svært at vurdere, hvorfor hun læner sig op ad kollegaernes sparring og beslutninger. Julie, som har otte måneders erfaring med ungestøtte, fremhæver ligeledes sin usikkerhed i forhold til de skønsmæssige kriterier. Julie udtaler således:

En positiv udvikling hos den unge er svært at vurdere og måle, det er meget dynamisk, fordi det går meget op og ned for de unge. Det er også svært at vurdere det med de unge skal være selvhjulpne, for hvornår er de det i tilstrækkelig grad?

Mens Aida knytter sin usikkerhed til sin manglende erfaring, relaterer Julie usikkerheden til de unges livssituation og kompetencer. Således to vidt forskellige begrundelser for, hvorfor det kan være vanskeligt at anvende det faglige skøn i en så bred lovgivning. Når Julie fremhæver udfordringen ved lovkravet om at skulle vurdere den unges udvikling, er det ud fra hendes viden om, at udviklingen i et ungeliv ikke er lineært men derimod dynamisk, som hun siger. Desuden er det svært for Julie at vurdere den unges selvstændighed, men det er nødvendigt, da det er et af de lovgivningsmæssige mål med ungestøtte. Hermed illustrerer Julie kompleksiteten ved at både skulle følge og fortolke lovgivningen og samtidig tage højde for de unges livssituation, når hun skal foretage en socialfaglig vurdering, der har afgørende betydning for de unge.

Formål med ungestøtte

Der ses en sammenfaldende tendens i socialrådgivernes tolkning af formålet med ungestøtte. Med forskellige ordvalg, men med samme betydning, fortæller socialrådgiverne, at formålet entydigt er at hjælpe de unge godt på vej til at blive selvstændige i deres kommende voksentilværelse, så de vil være bedre stillet til at kunne klare sig selv og blive borgere, der bidrager til velfærdssamfundet. Eksempelvis udtaler Anna:

Formålet er, at den unge kan komme ud og klare hverdagen selv. Måske ikke lige når de fylder 18, men mod det 23. år eller kort tid efter i hver fald, vil de kunne opretholde en hverdag, som vi kender det. Med at man har noget at stå op til, og man ringer til lægen, handler ind og holder hjemmet nogenlunde. Der er ikke sat en standard, men at man kan selv.

Det lader til, at socialrådgivernes perspektiv på formålet med ungestøtte er særligt præget af den del af lovgivningen, der fokuserer på selvstændiggørelse. Tidligere forskning har fundet frem til to dominerede perspektiver på, hvad efterværnet har til formål at fokusere på (Mølholt m.fl., 2012). Det ene perspektiv er *independence*-perspektivet, der har fokus på, at den unge skal klare sig selv uden at få hjælp af det sociale system. Den unge skal kunne leve et selvstændigt og selvforsøgende voksenliv uafhængig af støtte og hjælp. Det andet perspektiv er *interdependence*-perspektivet, der har fokus på, at den unge gennemgår en gradvis overgang til voksenlivet. Den unge har mulighed for at få hjælp og støtte i overgangen til voksenlivet på samme måde som f.eks. andre jævnaldrende kan hente støtte fra deres forældre (Mølholt m.fl., 2012).

Ovenstående citat fra Anna er et udtryk for *independence*-perspektivet, da der ligger en forventning om, at de unge kommer til at klare sig selv og bliver uafhængige af hjælpesystemet i umiddelbar forlængelse af ungestøtten. Modsat er Lisas syn på formålet med ungestøtte i højere grad præget af *interdependence*-perspektivet, idet hun udtaler følgende:

Jeg tænker, at de unge ikke nødvendigvis skal være helt i mål, hvor de skal kunne klare alt selv eller ikke have behov for nogen, fordi det har vi jo alle mennesker. Men i hvert fald bare, at de er på vej, og at de har fået et godt fundament.

Lisa lægger hermed vægt på en mere blød overgang til voksenlivet, hvor hun ser ungestøtte som et fundament, de unge kan bygge videre på, men hvor de unge fortsat vil have brug for hjælp. Lisa normaliserer de unges fremadrettede behov for hjælp ved at spejle egne grundlæggende behov for hjælp fra andre mennesker. Lisas tolkning adskiller sig fra de øvrige socialrådgiveres syn på formålet med ungestøtte.

Størstedelen af socialrådgiverne er dog præget af et *independence*-perspektiv på formålet med ungestøtte, da deres primære fokus er rettet mod de unges uddannelse og beskæftigelse med henblik på, at de unge bliver selvforsøgende og uafhængige af det sociale system. Socialrådgivernes fokus på de unges selvstændighed og uafhængighed synes at afspejle den danske retsudvikling.

Professor Niels Åkerstrøm Andersen påpeger, hvordan den danske retsudvikling har påvirket forvaltningens måde at møde og forstå borgerne. Skønnet kom ind i dansk ret i slutningen af 1960'erne med den såkaldte *substantielle* ret, der knyttede sig til velfærdsstaten og var karakteriseret ved, at retten bestemte målet, men ikke midlet, da dette var op til forvaltningen at vurdere (Andersen, 2005), altså socialrådgivernes faglige skøn. Med indførelsen af ledelsesstilen *New Public Management* i 1980'erne kom den *refleksive* ret, som er den ret, vi har i dag, og er kendetegnet ved, at retten stiller krav til procedurer og processer, altså hvordan forvaltningen og socialrådgiverne kommer i mål med borgerne (Andersen, 2005). Et eksempel er ungeplaner, der skal udfyldes og følges af socialrådgiverne og de unge, når de får ungestøtte. Ifølge Andersen er der med den *refleksive* ret kommet et øget fokus på borgernes selvstændighed og selvregulering, da det er en god investering for forvaltningen (Andersen 2005). Det lader derfor til, at socialrådgivernes fokus på de unges selvstændighed og selvforsørgelse skal ses i en større samfundsmæssig sammenhæng, hvor formålet er, at de unge bidrager til at holde samfundshjulene i gang. Det er problematisk, hvis udsatte unge bliver humankapital.

Fælles for alle socialrådgiverne er, at de fremhæver vigtigheden i at fastsætte konkrete mål for indsatsen, men der ses en variation i deres prioritering af mål og syn på succesfulde ungestøtteforløb. Hovedparten af socialrådgiverne har fokus på mål, der relaterer til uddannelse og beskæftigelse, mens blot få fokuserer på de unges trivsel og netværk. Socialrådgivernes prioriteringer afspejler givetvis de unges individuelle behov og ressourcer, men de er også implicit rammesat ud fra de mål, lovgivningen har fokus på for ungestøtte. For eksempel påpeger Hanne, at hendes primære opgave er løbende at sikre, at de unge fortsat er i målgruppen for efterværn, og at der er et formål med indsatsen samt sikre, at der er et mål på vej mod voksenlivet. Om et vellykket ungestøtteforløb udtaler Hanne: *"Jeg synes, at det er godt, når den unge lader til at fastholde uddannelse, at der er et fremtidigt mål med uddannelsen og et realistisk mål med uddannelsen"*. Således er Hannes socialfaglige skøn i høj grad styret af de lovgivningsmæssige rammer og regler for ungestøtte og i mindre grad fokuseret på, hvilken betydning indsatsen har for den unge. Hannes vidtgående fokusering på regler, mål og målopfyldelse kan forstås som en afværgemekanisme, hvor Hanne forsøger at kontrollere de unge, så de agerer og tilpasser sig efter de procedurer og krav, der stilles for at få bevilget eller at bevare ungestøtte (Lipsky, 2010). Herved bliver det lettere for Hanne at vurdere, om den unge er egnet eller uegnet til ungestøtte. Men, i takt med at det faglige skøns handlerum styres af lovgivningsmæssige rammer og regler, reduceres Hannes professionelle autonomi tilsvarende (Lipsky, 2010).

Det lader ikke til, at Hanne eller nogen af de andre socialrådgivere oplever, at deres faglige skøn er reduceret. Flere forskere peger dog på, at socialrådgivernes faglige skøn er blevet indskrænket, og at der kan være to årsager hertil. Dels på grund af øget politisk fokus på standardisering, ensretning og metodestyring, og dels *New Public Management*, hvor det er ledelsen og organisationen, der sætter de faglige standarder og kontrollen heraf frem for socialrådgiverne (Bundesén & Skals, 2021).

Udviklingspotentiale

Fælles for socialrådgiverne er, at de lægger vægt på lovkravet om den unges udviklingspotentiale, når de skal vurdere, om en ung er i målgruppen for ungestøtte. Flere af socialrådgiverne fremhæver netop udviklingspotentialet, da det giver dem mulighed for at anvende deres faglige skøn, men de fremhæver samtidig, at det er svært at vurdere. Der forekommer både forskelle og ligheder i socialrådgivernes tolkning, og den måde hvorpå de vurderer de unges udviklingspotentiale.

En overvejende tendens er, at socialrådgiverne sammenkobler de unges udviklingspotentiale med de unges motivation. Hovedparten af socialrådgiverne påpeger, at de i deres faglige vurdering primært lægger vægt på, at de unge skal være motiverede for at indgå i et samarbejde om ungestøtten, samt at de unge skal været motiverede for at ville udvikle sig og for at forandre deres situation. Med udgangspunkt i de unges udsathed og særlige udfordringer, som belyses nærmere i analysedel 2, er denne tilgang problematisk, da det giver socialrådgiverne en stor definitionsmagt. Desuden er der risiko for, at vurderingen i for høj grad bliver personbåret, hvilket socialrådgiverne i det følgende har flere eksempler på.

Julie anser efterværn som et frivilligt tilbud, hvor de unge selv skal være motiverede for at modtage hjælpen. Lisa og Martin har en opfattelse af, at alle unge kan udvikle sig, men ifølge Lisa afhænger udviklingen af den unges motivation for, at der kan ske en ændring. Lisa foretrækker at bruge ordet ændring frem for udvikling, da hun forstår begreberne ens. Hanne og Selin er ligeledes fokuseret på den unges motivation og udvikling i deres faglige skøn, da de fortæller følgende:

Jeg lægger vægt på dels at den unge er motiveret for efterværn, fordi det er meget vigtigt og et af de mål, der er i efterværn. Den unge skal være motiveret, og den unge skal indgå aktivt i efterværn, så motivationen er første step, og andet step er, hvad der er sket forude, hvordan har udviklingen været (Hanne).

Selin fortsætter i samme spor, da hun påpeger:

Jeg har talt med ham om, at han skal vide, at hvis jeg ikke ser, at der er en udvikling på de her punkter (stå regelmæssigt op og indtage medicin), hvis jeg ikke ser, at han gør en aktiv indsats, så er det der, hvor jeg vælger at stoppe det (efterværn) (Selin).

I Selins fortælling synes det som om, at der ikke levnes plads til et ikke-lineært ungeliv, som sædvanligvis kan gå op og ned. De unge, som i perioder ikke udvikler sig, vil dermed være dårligere stillet i forhold til at få eller bevare ungestøtte.

Fortællingerne giver en fornemmelse af, at de unges udviklingspotentiale og motivation er tæt forbundne og stilles som krav af socialrådgiverne og dermed er afgørende kriterier i den faglige vurdering af ungestøtte. I Hannes fortælling flyder begreberne nærmest sammen og komplementere hinanden, og i Selins fortælling bliver kravet om udvikling til en trussel. Vi tolker udtalelserne på den måde, at socialrådgiverne mener, at ansvaret for de unges motivation ligger hos de unge og ikke hos dem som myndighed. Når socialrådgiverne fokuserer på de unges motivation og udvikling, og ansvaret ligger hos de unge, er der ifølge filosofen Michel Foucault tale om moderne magtudøvelse, som han betegner *governmentality*. Socialrådgiverne forsøger hermed at fremme kompetencer som selvstændighed hos de unge, så de unge handler i overensstemmelse med de opstillede mål for ungestøtte (Mik-Meyer & Villadsen, 2007). Der er således tale om en subtil magt, som de unges udsættes for. Det synes problematisk, hvis de unge skal tilpasse sig det sociale arbejdes mål og interesser, frem for at det sociale arbejde tilpasser sig udsatte unge og deres behov for den rette hjælp.

Når socialrådgiverne skal vurdere om de unge er egnede til efterværn, ses der både ligheder og forskelle i måden, hvorpå de vurderer de unges udviklingspotentiale. Martin og Hanne, som arbejder i samme kommune, anvender et afdækningsskema "*Blomsten*" og et skaleringsværktøj "*Trivselslinealen*", når de skal vurdere de unges udvikling, og om de unge er i målgruppen for efterværn. "*Blomsten*" bruger de til at afdække de unges forskellige livsarenaer, og "*Trivselslinealen*" benytter de til at måle de unges trivselsudvikling på en skala fra 1-10 i forhold til de forskellige livsarenaer. Hanne og Martins tilgang til disse værktøjer er dog forskellig. Hanne bruger dem til at fastsætte mål for efterværn og til at måle de unges udvikling. Martin derimod var fra starten imod indførelsen af værktøjerne, men han har erfaret, at det er gode redskaber til at tale med de unge om, hvilke områder af deres liv, der går godt og mindre godt. Det lader derfor til, at Martin anvender disse som kommunikationsmidler med de unge, hvorimod Hanne bruger dem som udgangspunkt og rettesnor for hendes faglige skøn af efterværn. Med udgangspunkt i Lipsky, kan Hanne og Martins

anvendelse af disse værktøjer ses som en kontrolmæssig afværgemekanisme, de benytter for at kunne håndtere den komplekse vurdering af de unges udvikling og efterværn. Ved hjælp af "*Blomsten*" og "*Trivselslinealen*" kan de rammesætte og kontrollere samtalerne med de unge samt rette de unges fokus mod udvikling (Lipsky, 2010). "*Blomsten*" og "*Trivselslinealen*" kan ud fra Foucault forstås som styringsteknologier, der har til formål at styre og disciplinere de unge i en bestemt retning, så de unge udvikler sig i overensstemmelse med de områder, "*Blomsten*" foreskriver som værende de "rigtige" og afgørende for at få efterværn. Som tidligere nævnt betegner Foucault denne form for magtudøvelse som *governmentality*, der fungerer som en mentalitetsstyring, hvor institutionelle sandheder inkorporeres i de unges sind, så de tænker og handler derefter (Foucault, i Heinskou, 2008). Sådanne styringsteknologier vil formentlig passe til unge med mange ressourcer, men hvad med de mest udsatte unge, som ikke er i stand til at tilpasse sig og handle ud fra hvad, der anses som værende "rigtigt" i forhold til ungestøtte - hvor skal de få hjælp, hvis de ikke "passer ind" i det sociale hjælpesystem? Desuden er de negative konsekvenser ved styringsteknologier, at de unge mister noget af deres autonomi, og fokus fjernes fra de unges reelle udfordringer og problemer. Det kan betyde, at de unge ikke får den rette hjælp og støtte, som de har brug for.

De fleste socialrådgivere fremhæver, at de i forbindelse med vurderingen af ungestøtte ser på, hvordan de unges udvikling tidligere er beskrevet og vurderet i ungeplaner, af kontaktpersoner, andre kommuner, skoler, psykologer etc. Som eksempel fortæller Selin:

Jeg kigger på oplysninger et år tilbage, jeg ser på hvilke udfordringer har der været, hvad er der blevet arbejdet med, og er der sket en udvikling i forhold til de mål, der er blevet fastsat i handleplanen. Hvad vurderer man i forhold til et fremtidsperspektiv, og vil der stadig være den samme udvikling?

De unges tidligere udvikling er således afgørende for socialrådgivernes vurderinger af den unges fremadrettede udvikling og mulighed for ungestøtte. Med udgangspunkt i Julies tidligere pointe om, at det går meget op og ned i de unges liv, vil der givetvis være unge, som vurderes uegnede på baggrund af manglende eller begrænset udvikling. Flere af socialrådgiverne påpeger netop udfordringen ved, at de unges udvikling enten ikke er synlig, står stille, eller at de unge har tilbagegang. Det bliver således vanskeligt for socialrådgiverne at fagligt argumentere og at dokumentere, at den unge er i målgruppen for ungestøtte.

Syn på indsatserne

Fælles for socialrådgiverne er, at de tolker lovgivningen entydigt i forhold til hvilke indsatser, der kan tilbydes i ungestøtte. Alle socialrådgiverne nævner anbringelse eller kontaktpersonsordning, som de indsatser, de forholder sig til, når de skal vurdere, om en ung er i målgruppen for ungestøtte. Det synes nærmest indforstået, når de fortæller hvad ungestøtte indeholder. Som eksempel udtaler Aida: *”Det er jo enten i form af kontaktperson eller fortsat anbringelse”*, hvilket gør sig gældende i alle socialrådgivernes fortællinger. Dog fortæller Anna om en enkelt undtagelse med et psykologforløb: *”Det er altid en kontaktperson eller anbringelse, men jeg tror, at jeg har prøvet, hvor jeg gav et psykologforløb, men der var også kontaktperson på, som skulle støtte den unge i at møde til psykologen”*. I dette særlige tilfælde er psykologforløbet knyttet til en kontaktperson, hvilket understreger en tydelig tendens til, at socialrådgiverne alene forstår anbringelse eller kontaktperson som en mulig indsats i ungestøtte. Dette på trods af, at der i Barnets lov jf. § 114 stk. 4. står: *”At tildele andre former for støtte, der har til formål at bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse for den unge”* (Retsinformation, 2024). Således giver loven mulighed for fortolkning af ungestøtte i bredeste forstand, da *andre former for støtte* ikke er udspecificeret, men dette er tilsyneladende ikke noget, socialrådgiverne benytter sig af.

På trods af denne mulighed ses en overvejende tendens til, at socialrådgiverne efterspørger flere indsatser i lovgivningen, da de ser et øget behov hos de unge for psykologbehandling, psykoterapi, gruppebehandling eller familiebehandling. Flere påpeger, at mange af de unge, som har fået psykologhjælp forud for deres 18. år, ikke har mulighed for at fortsætte dette, da det, ifølge socialrådgiverne, ikke tilbydes i efterværnsparagraffen. Socialrådgiverne kender tilsyneladende ikke lovgivningens muligheder, hvilket er problematisk, da det betyder, at mange unge ikke får den hjælp, de lovgivningsmæssigt er berettiget til.

Martin ser, at der fremtræder en modenhed hos de unge, når de kommer i efterværn, hvilket betyder, at de er klar til at arbejde terapeutisk med dem selv. I de tilfælde hvor Martin fagligt vurderer, at en ung har behov for psykologisk behandling, ”snyder” han, som han siger, idet han konverterer en psykolog til en kontaktperson. Martin fortæller, at han har ledelsesmæssig opbakning hertil. Med udgangspunkt i Lipsky er der hermed tale om en afværgemekanisme, idet Martin føler sig nødsaget til at konvertere en psykolog til kontaktperson, fordi den lovgivningsmæssige ramme ikke kan imødekomme den unges behov (Lipsky, 2010). Martin behøver dog ikke at ”snyde”, da lovgivningen

faktisk giver plads til sådan en fortolkning jf. §114 stk. 4. i Barnets lov. Om årsagen til “snyd” skyldes manglende kendskab til paragraffen, om der er tale om en særlig kommunal praksis, eller om det beror på økonomi, er uvist. Hanne der arbejder i samme kommune, som Martin, omtaler dog ikke denne procedure, men hun efterspørger dog muligheden for gruppebehandling.

Der ses nogle nuancer i socialrådgivernes overordnede syn på indsatserne i efterværn. Nogle ser indsatserne som forlængende foranstaltninger af eksisterende indsatser, mens andre ser indsatserne som afsluttende støtte for de unge, der ikke er kommet helt i mål inden deres 18. år. Andre ser indsatserne som mål, der skal opfyldes. Eksempelvis fortæller Julie følgende:

Fordi de bliver 18, er det jo ikke ensbetydende med, at de kan klare sig selv 100 %. Det kan jo være, at man stadig har nogle mål, man ikke har fået opnået omkring selvstændighed, hvor det kunne give mening at fortsætte det udover det 18. år.

Dermed ser Julie indsatsen som en forlængende foranstaltning, hvorimod Lisa betragter indsatsen som afsluttende, da hun fortæller følgende:

For nogle af de unge, hvor det går lidt bedre og går i gymnasiet, så er det ikke typisk, at de er færdige med gymnasiet, når de er 18, så kan efterværn være en god støtte. Det kan være at efterværnet stopper, allerede når de unge er 19, hvis de unge lige har behov for at afslutte gymnasiet godt i nogle stabile rammer.

Modsat handler det for Hanne om, at de unge skal opnå udviklingsmålet om selvstændighed inden for efterværnsperioden, for ellers er de ikke i målgruppen. Hanne udtaler således:

Der skal være et mål med indsatsen, som man skal kunne se for sig, at den unge skal kunne nå på et eller andet tidspunkt inden de fylder 23. Hvis man allerede på forhånd ved, at de ikke kan nå målet inden 23, så ville jeg aldrig tænke, at den unge var i målgruppen for efterværn, for så ville jeg mere se efterværnsindsatsen som en vedligeholdende faktor og egentlig ikke som en udviklende faktor til, at de kan nå det mål.

Dermed fremtræder nogle forskellige syn på efterværnsindsatsen. Det lader til, at forskelligheden hænger sammen med deres vurdering af de unges behov for støtte og ikke mindst deres kendskab til de unge. Desuden ses der en grad af forventning til de unge i Hannes udtalelse. Om Hannes perspektiv på indsatsen skyldes, at hun på undersøgelsestidspunktet kun havde efterværnssager med kontaktpersonsordning, er uvist. Vi har en formodning om, at de unge med kontaktperson er en mindre

udsat gruppe, end de som har været anbragt. Uagtet er det relevant at stille spørgsmålet, hvordan en socialrådgiver på forhånd kan vurdere, at en ung ikke kan opnå et mål indenfor en 4-årig fremtidsperiode ud fra en betragtning af, at et ungeliv kan være meget omskifteligt?

Fælles for socialrådgiverne er, at de afslutter efterværnsindsatserne før, de unge fylder 23 år. Flere påpeger, at forløbene ofte ophører, når de unge er omkring 20 år, hvilket er i overensstemmelse med VIVEs forskning, der peger på, at efterværnet stopper lidt før, de unge bliver 20 år (Iversen, 2022). Nogle af socialrådgiverne udtrykker deres holdning til ophør af indsatserne før de unges 23. år. Heriblandt Julie, som fortæller, at hun ikke er tilhænger af, at efterværnsindsatsen skal tilbydes frem til de unges 30. år, som hun har hørt, er blevet foreslået i den offentlige debat. Ifølge Julie, har unge, der har modtaget hjælp af systemet i mange år, brug for at komme ud af hjælpesystemet og opleve, at de godt kan på egen hånd. Martin har ligeledes en oplevelse af, at når indsatserne stopper, er de unge også trætte af at være ”kommuneprojekter”. Modsat påpeger Lisa, at efterværnet burde sættes op til de unges 25. år, da det ville gavne de unge, som i dag får afslag på efterværn, fordi det vurderes, at de ikke kan nå målet inden for efterværnsperioden.

Hovedparten af socialrådgiverne fremhæver, at kontaktpersonsindsatsen er forbundet med dilemmaer i forhold til risikoen for, at de unge bliver afhængige af deres kontaktpersoner. Informanterne er enige om, at kontaktpersonen er en vigtig og betydningsfuld ressource for den unge og dennes liv, men samtidig har størstedelen af socialrådgiverne eksempler på kontaktpersonforløb, hvor den unge er blevet afhængig, hvilket de forholder sig kritisk til. Flere påpeger paradokset ved, at kommunen bidrager til at gøre de unge afhængige af deres kontaktperson, når formålet med efterværn er, at de unge bliver selvstændige og uafhængige af kommunen. Modsat kan man antage, at det blot er vigtigt for de unge at have et menneske, som har fulgt dem gennem en længere periode. Særligt for de unge med et begrænset netværk, eller unge som har problemfyldte relationer, vil en kontaktperson antageligvis få en afgørende rolle for den unges trivsel. Vi forstår kontaktpersonen som en beskyttelsesfaktor for den unge, som kan medvirke til, at den unge ikke pådrager sig yderligere sociale problemer (Ejrnæs, 2015). De unges udsathed belyses og analyseres nærmere i delanalyse 2.

Delkonklusion

Som led i besvarelsen af problemformuleringen har vi i ovenstående analyse beskæftiget os med arbejds-spørgsmålet: *Hvordan fortolker socialrådgiverne loven om ungestøtte?* Analysen peger på tre centrale tendenser, der vil fremgå i det følgende.

Første tendens, som analysen peger på, er, at socialrådgiverne tolker lovgivningen som både bred og smal. Smal på grund af en snæver personkreds, der kun omfatter unge som har været anbragt, eller unge, som har haft en kontaktperson. Bred i forhold til socialrådgivernes fortolkningsmulighed af den unges udviklingspotentiale. Der ses en tydelig tendens til, at socialrådgiverne har et *independence*-perspektiv på formålet med ungestøtte, da socialrådgiverne har fokus på, at de unge bliver selvstændige og uafhængige af kommunen, så de kan klare sig selv og blive selvforsørgende i et voksenliv.

Anden tendens, som analysen påpeger er, at socialrådgiverne lægger stor vægt på lovkravet om de unges udviklingspotentiale i deres faglige vurdering af berettigelsen til ungestøtte. Socialrådgiverne knytter de unges udvikling til de unges motivation, således at vurderingen af de unges udvikling foretages på baggrund af de unges motivation. Motivationen bliver dermed til et krav, der stilles til den unge, og et afgørende kriterie i den faglige vurdering af ungestøtte. Der ses en tendens til, at socialrådgiverne finder det svært at vurdere de unges udvikling, hvorfor det antageligvis bliver et spørgsmål om de unges motivation, da ansvaret herved flyttes fra socialrådgiverne til de unge.

Tredje tendens som analysen peger på er, at socialrådgiverne tolker entydigt lovgivningen i forhold mulige indsatser af ungestøtte, idet alle socialrådgiverne udelukkende fremhæver og benytter fortsat anbringelse og kontaktpersonsordning. Et overraskende fund er, at ingen af socialrådgiverne hverken omtaler eller gør brug af §114 stk. 4, ”*anden støtte*” i Barnets lov, der giver socialrådgiverne mulighed for at tolke lovgivningen i bredeste forstand. På trods heraf efterspørger størstedelen af socialrådgiverne en udvidelse af lovgivningen til også at omfatte terapeutisk behandling, da socialrådgiverne oplever at de unge har behov herfor.

Der ses et paradoks i socialrådgivernes tolkning af lovgivningen, idet de opfatter den bred i forhold fortolkningsmuligheder, men i praksis tolker de loven smalt, når de primært fokuserer på de unges udviklingspotentiale og snævert knytter udviklingspotentialet til den unges motivation. Desuden anvender socialrådgiverne ikke §114 stk. 4, hvilket ligeledes er en meget smal og problematisk fortolkning af lovgivningen. En forklaring på dette kan være manglende kendskab og/eller kommunale budgetter. Uanset årsager er konsekvensen, at der er unge, som ikke får den støtte, som de har brug for og er berettiget til.

Analysedel 2 – De unge

Følgende analysedel har til hensigt at besvare arbejdsspørgsmålet: *Hvordan oplever socialrådgiverne de unge, der er i personkredsen for ungestøtte?* Ved bearbejdningen af vores empiriske materiale er det særligt fremtrædende, at alle syv socialrådgivere har fortællinger om de unge, der er i personkreds for ungestøtte på trods af, at der ikke bliver spurgt direkte ind til målgruppen. Fortællingerne kommer løbende frem og er koblet op på argumentation for, om den unge får bevilliget ungestøtte. I socialrådgivernes fortællinger vægter de de unges problematikker og ressourcer forskelligt i forhold til, om de vurderer, at de unge skal have ungestøtte. Vi tolker dette som om, at deres forståelse af de unges problematikker og ressourcer, har en afgørende betydning for deres faglige skøn i ungestøttesagerne, og derfor fremhæves deres oplevelser af målgruppen i de følgende afsnit.

Fælles for vores informanternes fortællinger er, at de beskriver de unge i tre kategorier; dem der er for dårlige eller ikke motiveret nok til at få bevilliget ungestøtte, de unge der skal have bevilliget ungestøtte, og til sidst er der enkelte fortællinger om dem, der er for gode. Den sidste kategori vil ikke blive belyst, da det kun er to socialrådgivere, der fremhæver denne gruppe. Fælles for de unge der ikke får bevilliget ungestøtte er, at de bliver beskrevet med forskellige problematikker. De særligt fremtrædende problematikker er diagnoser, psykiske udfordringer, omsorgssvigt, manglende netværk, manglende tilkobling til uddannelses- og beskæftigelsessystemet, misbrug og kriminalitet. En tendens, der fremstår tydeligt er, at der er en divagerende opfattelse af hvilke problematikker, den unge i ungestøtte må have. Det første der vil blive fremhævet, er de unge der ikke får tildelt ungestøtte, dernæst de unge der får tildelt ungestøtte.

For dårlige og manglende motivation

Først vil vi præsentere nogle udsagn om de unge, der bliver betegnet som ”for dårlige” til ungestøtte. Dernæst vil der kort blive fokuseret på konsekvensen af manglende motivation hos den unge.

Martin beskriver en ung piges problematikker, som han er socialrådgiver for og ikke har vurderet i målgruppe for efterværn. Han har forsøgt med en masse forskellige indsatser som familiebehandling, psykologhjælp, anbringelse og kontaktperson, men intet har fået hende i en positiv udvikling. Desuden giver han udtryk for, at det vil komme til at påvirke ham følelsesmæssigt at skulle lukke sagen ned. Martin udtaler sig således:

Aktuelt har jeg en pige, som fylder 18 år til maj. Hun er en adopteret pige med dårlig begavelse forstået på den måde, at hun ligger i den lave ende af normalområdet. Hun kæmper med nogle identitets-temaer, der er virkelig voldsomme. Hun er en enormt sød pige, som alt i mig har lyst til at hjælpe og støtte. Jeg har vredet mig rundt for at få hende i trivsel og udvikling på en eller anden måde, men hun bliver ved med at have det virkelig dårligt.

Martin lægger i sin beskrivelse vægt på, at hun er dårlig begavet, og at hun bliver ved med at have det dårligt. Desuden bærer fortællingen præg af Martins egen rolle i forhold til pigen, da han benytter et stærk udtryk som; *jeg har vredet mig rundt*. Det virker til, at denne pige har vakt Martins empati, og derfor har han forsøgt mere, end han måske ellers ville have gjort. Selin taler ligeledes om dårlig begavelse, og hun benytter samme formuleringer som Martin, men Selin fortæller lidt mere generelt om de unge, hun vurderer til at være for dårlige til efterværn. Selin fortæller:

Mange af dem, hvor jeg ikke har vurderet efterværn, det er nogle unge, der er rigtig, rigtig dårlige! Enten fordi de er dårlige begavet, eller fordi de har nogle diagnoser, der gør, at de vil have brug for støtte meget mere, altså længere end de 23 år. Jeg havde for eksempel en ung, som er anbragt på et opholdssted, hvor hun havde både en skizofrenidiagnose og en borderlinediagnose og en tredje diagnose som jeg ikke lige kan huske. Men hun var jo en som jeg tænkte ikke var i målgruppen, fordi hun var så behandlingskrævende.

I Selins fortælling lægger hun vægt på, at de unge med tungere diagnoser ikke er egnet til ungestøtte. Hvilke diagnoser de unge har, samt socialrådgivernes forståelse af diagnoserne, får derfor betydning for, om de unge får tildelt ungestøtte. Anna fortæller om en pige, som har været anbragt og har ADHD. Hun bliver beskrevet som meget dårlig, og Anna fortæller, at hvis hun ikke får massiv hjælp, vil hun bare ligge i sin seng og sumpe. Anna vurderer at pigen ikke skal have ungestøtte og udtaler:

Altså hun har en ADHD-diagnose, og hun er ikke medicineret, og så har hun en anden en, som jeg ikke lige kan huske, hvad hedder ordret, men det er sådan lidt - hun kan både være omsorgssvigtet, hun kan have andre belastninger, man ikke helt kender, og

vi snakker også om, i den her forbindelse kunne det give mening at få hende udredt igen.

I Annas fortællinger fornemmer man kompleksiteten i at skulle vurdere den unges problematikker, da Anna både er usikker på, om pigen har fået de rette diagnoser, og også kæder noget af pigens adfærd sammen med omsorgssvigt. I denne fortælling er der flere former for problematikker, der samlet set gør, at Anna ikke mener, at pigen skal have ungestøtte. Selvom Anna er usikker i forhold til pigens problematikker og ikke har et indgående kendskab, vurderer Anna, at pigen ikke er i målgruppen. Desuden nævner Anna flere gange, at hun har prøvet alt i forhold til at hjælpe pigen, og hun udtaler om pigen, at *hun er sådan en ung, der desværre nok bare bliver nødt til at ramme bunden*. Dette tolker vi som om, at Anna har brug for at retfærdiggøre pigens afslag ved at fremhæve, at hun som fagperson har forsøgt alt.

Der ses en sammenhæng i, at de unge, som bliver beskrevet som “for dårlig” til ungestøtte, er unge med komplekse eller tunge problematikker, samt at der kan opstå usikkerheder i forhold til at forstå disse problematikker. Med afsæt i Morten Ejrnæs (2015) kan man forstå de unges problematikker som risikofaktorer, som bidrager til en forståelses af de unges udsathed. Påvirkning fra forskellige risikofaktorer øger risikoen for at de unge pådrager sociale problemer (Ejrnæs, 2015). Sociale problemer kan for eksempel være, at man udvikler et misbrug, at man begår en kriminel handling, eller at man er udenfor arbejdsmarkedet.

Det er især ved ungestøttevurderingerne i relation til kriminalitet, at der fremgår store forskelle hos socialrådgiverne. Nogle fremhæver vigtigheden i at modtage ungestøtte, når man har begået en kriminel handling, mens andre peger på, at man ikke kan modtage ungestøtte og samtidig være optaget af noget kriminelt. Eksempelvis fortæller Aida om en ung med ungestøtte, som har afsonet en UKN-dom og efterfølgende får en kontaktperson. Hun ser dermed ungestøtte som en mulighed for at hjælpe ham på rette vej. Med et teoretisk blik kan man tolke det som om, at Aida ser ungestøtte som en beskyttelsesfaktor, der modvirker, at den unge pådrager sig yderligere sociale problemer. I modsætning til Aida anser Julie det at have fået en fængselsdom som en afgørende faktor i forhold til, at den unge ikke er berettiget til ungestøtte. Julie fortæller:

Han havde fået bevilliget efterværn, og så fik han en fængselsdom og var inde og sidde i Vestre i et stykke tid. Og der er rimelig klar besked om, at sidder du derinde, så har du ikke ret til efterværn.

Sammenfaldende med Julie har Martin også en holdning til det at færdes i et kriminelt miljø; *“Hvis den unge i stigende grad er optaget af noget kriminelt miljø, så giver det ikke mening med efterværn”*. Julie benytter en meget klar, og lidt hård melding, og siger *”så har du ikke ret til efterværn”*, imens Martin er mere blød i sin vurdering og benytter udsagnet *”så giver det ikke mening med efterværn”*. Dette tolkes som om, at de har forskellige personlige holdninger til det at have begået en kriminel handling. De forskellige holdninger kan være et udtryk for, at det sociale arbejdes diskurs i dag, ifølge Kaspar Villadsen (2003) blandt andet handler om ansvarliggørelse, hjælp til selvhjælp og selvforsørgelse. Fokus er ikke længere på borgernes evne til at modstå samfundets belastninger, men i stedet taler man om at ændre klientens “vilje” til at gøre noget aktivt ved sin situation (Ibid.). Ved at ansvarliggøre den enkelte for sine egne sociale problemer, genindføres diskussionen om den værdigt og uværdigt trængende, der har sine rødder tilbage i 1800-tallets liberale fattigpolitik (Villadsen, 2004). At socialrådgiverne er uenige om ungestøttevurderingerne i forhold til kriminalitet, kan ses som en udtryk for, at nogle socialrådgivere ser det at have begået en kriminel handling som et selvforskyldt problem, og derfor finder de unge uværdigt trængende.

Den største del af de unge, der ikke tildeles ungestøtte, beskrives som ”for dårlige” til at få ungestøtte. En anden afgørende faktor for om de får tildelt ungestøtte, er deres evne til at ville samarbejde i forhold til ungestøtte, og her tildeles de unge nogle mere negativt værdiladede betegnelser i beskrivelsen af de unges personlige egenskaber. Anna udtaler om en af sine unge:

Vi har stillet tydelige mål op, det var det der med at få skrevet sig op til en bolig, få kontaktet ungevejledere, til at starte op på uddannelse igen, efter han var droppet ud. Sådan nogle mål formåede han ikke, og det var ikke fordi, han måske ikke kunne det, men han gad bare ikke. Altså han var lidt lad, på en eller anden måde, men han synes bare, vi skulle fikse tingene for ham. Det er ikke sådan, at vi gør det, og der måtte jeg afvise at give ham et efterværn. Det var egentlig bare fordi, han ikke ville samarbejde om det, og det hørte ligesom med for at få hjælpen.

I denne fortælling siger socialrådgiveren; *“Vi har stillet tydelige mål op”*, og dette må forstås som om, at socialrådgiveren mener, at det er fælles mål, hun har lavet med den unge. Når man læser målene, virker det som om, at det er Annas mål i forhold til den unge. For at forstå hvad der er på spil i denne fortælling, benyttes Margaretha Järvinen og Nanne Mik-Meyers (2003) paradokser i det sociale arbejde. Det første paradoks fremhæver, at socialt arbejde ofte er en form for individfokuseret forandringsarbejde, og dette kan skabe en konflikt imellem klientens og systemets målsætninger. Det individfokuserede arbejde tager afsæt i motivation, udvikling og individuelt ansvar, og at klienten skal være indstillet på personlig forandring, som passer med det social arbejdes målsætninger. Anna fortæller om de helt klare mål, der er sat for den unge. Den unge skal forandres og ansvarliggøres for denne forandring. Anna skal kunne forandre individuelle handlemønstre hos den unge. Fortællingen giver også en indsigt i, hvordan Anna tolker den unges manglende villighed til at ændre sig selv. Hun siger direkte; *“han gad bare ikke”*. Dette kan tolkes som det tredje paradoks, der netop lægger vægt på, at socialarbejderen arbejder ud fra institutionelt-skabte problemkonstruktioner, der vanskeliggør det professionelle ideal, ”at møde mennesket hvor det er” (Järvinen & Mik-Meyer, 2003). Den unge i fortællingen kan have andre behov, som står i konflikt til socialrådgiverens løsningsforslag, og det er måske derfor, at den unge beskrives som *“lad”* og *“gad ikke”*. Järvinen og Mik-Meyer (2003) belyser, at netop konkrete samarbejdsproblemer i det sociale arbejde antages at dække over en række og ofte alvorlige individuelle problemer. De centrale strukturelle konflikter i det sociale arbejde forvandles til problematiske karakteristika hos klienten (Järvinen & Mik-Meyer, 2003:20). Det er et iboende problem ved den unges adfærd, der fjerner fokus fra systemets mangler og utilstrækkelighed.

Fælles for de unge, der er ikke får tildelt ungestøtte, er, at de opleves af socialrådgiverne som udsatte unge eller unge, der ikke ønsker at samarbejde. Dem, der er for dårlige til ungestøtte, bliver beskrevet som meget udsatte unge med tunge diagnoser eller unge, der har begået kriminalitet. Det fornemmes desuden i fortællingerne, hvordan diagnoserne bliver toneangivende for, hvordan socialrådgiverne forstår den unge og dermed får en stor betydning i afslaget. De unges forskellige risikofaktorer gør, at socialrådgiveren vurderer, at der ikke er mulighed for, at de kan overvinde disse belastninger, og at der kan arbejdes hen imod et selvstændigt voksenliv. En central pointe er, at problemstillinger hos de unge ofte er komplekse, og at det kræver en dyb indsigt i de unges liv for at kunne træffe en afgørelse.

De unge i ungestøtte

Vi skal nu se nærmere på den gruppe af unge, som socialrådgiverne vurderer, skal tildeles ungestøtte. Denne gruppe unge opleves af socialrådgiverne som unge med væsentligt flere ressourcer end de unge, der ikke får ungestøtte. Som unge, der formår at kæmpe sig til deres rettigheder. Socialrådgiverne fokuserer i deres beskrivelser meget på praktiske færdigheder, der skal opnås, for at den unge kan få ungestøtte.

Først skal vi se på hvordan manglende kendskab til den unge betyder, at den unge får ungestøtte. Særligt Selin fortæller, at hun får en del unge ind på "sit bord", når de er 17 år. Det er der forskellige årsager til, men typisk er det unge, der er blevet diagnosticeret sent. Dette medfører, at Selin skal træffe afgørelse om ungestøtte til en gruppe unge, hun måske kun har kendt i få måneder. Selin fortæller, at det manglende kendskab til de unge og deres behov betyder, at hun har større tilbøjelighed til at give dem ungestøtte, da hun ikke ønsker at træffe en så betydningsfuld afgørelse, som et afslag vil være, på et uoplyst grundlag. Hanne er ligeledes optaget af betydningen af begrænset kendskab, når hun fortæller om en ung, der snart fylder 18 år, og hvor der ikke er truffet en afgørelse i rette tid:

Vi står med en sag, hvor vi faktisk tænker, at hun har en emotionel personlighedsforstyrrelse, muligvis borderline. Der vil jeg umiddelbart tænke, at hun ikke var i målgruppen for efterværn, men i det her tilfælde giver det god mening, fordi at der ikke er blevet taget stilling til det i god nok tid. Og så står vi faktisk potentielt med en ung, hvor hun om halvanden måned ikke har nogen indsats og risikerer at blive hjemløs.

I Hannes fortælling har hun en ide om, hvilke diagnoser pigen kan have på baggrund af pigens adfærd. Hanne lægger vægt på, at pigen skal have ungestøtte, både fordi at der ikke er taget stilling til pigens situation i rette tid, og at det får den konsekvens, at pigen bliver hjemløs. For at forstå hvad der er på spil i denne fortælling, kan man benytte det såkaldte *janusansigt*; velfærdsinstitutionernes personale arbejder ofte med to målsætninger - at diagnosticere/kontrollere og hjælpe/støtte dem (Järvinen & Mik-Meyer, 2003). Disse to arbejdsfunktioner flyder ofte sammen og kan skabe en del mudder i kommunikationen (Ibid.). Hanne forsøger at diagnosticere pigen, og på baggrund af denne iagttagelse vurderer Hanne, at pigen ikke skal have efterværn i forhold til lovgivningen. På den anden side vejer hensynet til pigens behov tungere, og Hanne lægger vægt på pigens behov for støtte.

Den mest fremtrædende tendens i oplevelsen af de unge, der får tildelt ungestøtte, er, at der er særligt fokus på, hvilke egenskaber de unge har til at håndtere deres eget liv. Følgende egenskaber nævnes ofte af alle syv socialrådgivere: *Selvhjulpen, selvkørende, selvstændig, motiveret, moden, samarbejdsvillig*. At socialrådgiverne har fokus på disse egenskaber, kan forstås i lyset af, at det sociale arbejdes diskurs, som nævnt tidligere, i dag omhandler ansvarliggørelse af klienten, fremfor at klienten anskues som et sårbart individ, der har et udækket behov (Villadsen, 2003). Socialrådgiveren skal først og fremmest lære klienten at forholde sig “udviklingsorienteret” til sig selv, da den stillestående klient er socialrådgiverens største udfordring (Villadsen, 2003:223).

I socialrådgivernes fortællinger er der begrænset fokus på at beskrive mere bløde egenskaber som de unges mentale helbred og netværk. Omsorgsperspektivet synes at mangle. Julie beskriver, hvilke egenskaber de unge generelt skal have for at få ungestøtte, imens Selin og Anna beskriver en specifik ung. Julie fortæller:

Det er de unge, der er tilpas selvkørende uden at være helt selvkørende, så det er jo dem, der ligger sådan lige i midten, man må ikke være fuldstændig selvkørende, fordi så har man ikke brug for støtten, men man må heller ikke ligge derover i den anden boldgade.

Selin beskriver en unge pige, hvor hun synes, at efterværnet er en succes, og hun anser ungestøtte for “*et ekstra skub*”:

Hun er nærmest helt selvkørende. Hun har nærmest ikke brug for noget, hun har lige fundet et arbejde selv og styr på økonomien og er ved at spare sammen til en bil, det kører rigtig fint med hende, og det er jo sådan en, hvor jeg tænker, jamen hun skal bare have et ekstra skub (Selin)

Anna har ligesom Selin fokus på, at man selv skal kunne håndtere sin dagligdag, og har fokus på, at den unge skal gøre det, selv når det er svært. Anna udtaler:

Hun kunne godt stå op. Hun kunne godt passe sin skole, målet det var det med at gøre det selv, når man havde det svært. Når man fik modstand i livet, som man jo får løbende,

så var det der, hvor hun skulle lære at holde fast, det var sådan lidt et konkret mål, vi havde.

Julie har særligt fokus på, at de unge skal være selvkørende, men ikke for selvkørende, og dette tolker vi som om, at det skal være unge med forholdsvis mange ressourcer. I Selins fortælling er det en ung, som næsten kan klare alting selv, det samme gør sig gældende i Annas fortælling. Begge unge beskrives igennem de færdigheder, de har opnået.

Der er i høj grad fokus på praktiske færdigheder hos de unge og ikke fokus på mere bløde beskrivelser. Mølholt m.fl. (2012) beskriver i deres viden og erfaringsopsamling med tidligere anbragte unge i efterværn en lignende tendens. Deres undersøgelse peger på, at der i højere grad fokuseres på hårde kompetencer, som uddannelse, økonomi og bolig frem for de bløde, som den unges psykiske helbred (Ibid.). Dette fokus på de hårde kompetencer forstås i lyset af et øget fokus på dokumentation i de sociale indsatser igennem effektevalueringer og målinger. Det er svært at måle de mere bløde kompetencer som den unges trivsel (Mølholt, 2012: 182). Forskningen peger på behovet for en mere holistisk tilgang med fokus på både hårde og bløde kompetencer. Dette bekræfter os i, at der er tale om en mere overordnet tendens i det sociale arbejde med unge i ungestøtte.

I gennemgangen af vores interviews undrer vi os derfor over, at der ikke er flere dybdegående beskrivelser af de unge, der får tildelt ungestøtte på samme måde, som der er det af de unge, der ikke får tildelt ungestøtte. Der er meget få beskrivelser af mere personlige egenskaber, som at være god til at danne relationer eller at være i god trivsel. Med Järvinen og Mik-Meyers (2003) tredje paradoks får vi blik for nogle af de processer, der finder sted i mødet imellem klient og system. Det sociale arbejde befinder sig i en vanskelig balance imellem at skulle tilbyde ensartet behandling og samtidig at skulle tage højde for det enkelte individs unikke situation. Dette vanskeliggør at møde "det hele menneske" (Järvinen og Mik-Meyer, 2003). Det kan tænkes at være vanskeligt for socialrådgiverne at møde den unge, som den unge er, når formålet med ungestøtte, som nævnt i analyse del 1, fordrer, at man skal leve et selvstændigt voksenliv. Socialrådgivernes fokus bliver ledt hen mod de hårde kompetencer, de målbare dele af de unges liv, og ikke deres liv i helhed. Her mister socialrådgiverne måske blikket for den enkelte unges unikke situation.

I enkelte tilfælde har socialrådgiverne blik for de mere bløder kompetencer fremfor at udvikle praktiske færdigheder. Aida fortæller om en ung mand i ungestøtte på 20 år, som har været anbragt hos en plejefamilie siden barn, og som hun vil give ungestøtte indtil det 23. år. Plejefamilien er hans eneste netværk og grunden til, at han er i trivsel. Lisa fortæller ligeledes om unge, der har været anbragt og om deres sårbarhed i forhold til et begrænset netværk:

Mange af de unge, vi har, der har været anbragt op til det 18. år, har ikke en tæt relation med deres familiære netværk. Altså de voksne, deres forældre, onkler eller tanter. Så de er ikke helt klar til, hvis de bare skulle ud i egen bolig som 18-årige og klare dem selv. Nogle af dem har jo nogle diagnoser og nogle forløb, hvor det vil være godt, at der er noget fagprofessionelt til at hjælpe dem godt på vej.

Det virker til, at de unge, som får bevilget ungestøtte, er unge, som socialrådgiverne opfatter som unge med flere ressourcer end den gruppe unge, der ikke får bevilget ungestøtte og videregår til voksenparagrafferne. En forklaring på dette kan være, at socialrådgiverne indirekte kommer til at prioritere de unge højere, de formoder, er lettere at hjælpe, og hvor indsatsen bliver en succes, frem for de unge, der har mest brug for det. Netop begrebet *prioritering* er en af Lipskys afværgemekanismer, og sammen med begrebet *Creaming*, som oftest nævnes i relation til Lipsky, kan man forstå frontmedarbejderens måde at prioritere sine sager på (Christensen 2021:21). *Creaming* betyder oversat "*at skumme fløden*", og begrebet signalerer, at indsatsen og ressourcer prioriteres til de borgere, der formodes at være lettest at hjælpe, og hvor indsatsen har størst chance for succes (Ibid.).

En anden indikator på, at unge med flere ressourcer prioriteres, er, at det kommer frem, at nogle af de unge selv har kæmpet sig aktivt frem til ungestøtte. Aida beskriver i en sag, at en ung selv har læst op på barnets lov og herigennem augmenterer for at få en kontaktperson. Aida beskriver også et andet eksempel med en ung, der vil fortætte med sin kontaktperson efter det 18. år:

Den unge fortæller mig under den her ungesamtale, at der er nogle ting, han gerne vil være bedre til. Han gerne vil have hjælp til det, og han gerne ville fortsætte med kontaktperson, kontaktpersonen skulle hjælpe ham i forhold til det økonomiske, søge bolig, jobs, sådan nogle praktiske ting.

Aida bliver i dette tilfælde spurgt ind til, om den unge har fået hjælp til at formulere disse argumenter, og hun svarer, at hun er helt sikker på, at kontaktpersonen har oplyst den unge om sin rettighed til at få tildelt ungestøtte.

Delkonklusion

Som led i besvarelsen af problemformuleringen har vi i ovenstående analyse beskæftiget os med arbejdsspørgsmålet: *Hvordan oplever socialrådgiverne de unge, der er i personkredsen for ungestøtte?* Socialrådgivernes personlige oplevelser, kendskab og forståelse af de unge, der er i personkredsen for ungestøtte, har en afgørende betydning for, om den unge får tildelt ungestøtte. Der ligger derfor implicit en magt hos socialrådgiverne, der giver dem retten til at definere, hvilke problemkategorier de unge tilhører, og dermed hvem der er værdige til at modtage hjælp.

Den første tendens der særligt træder frem er, at fælles for de unge, der ikke får tildelt ungestøtte, er, at størstedelen af dem beskrives som unge, der er “for dårlige” til at modtage ungestøtte eller ikke ønsker at samarbejde. Analysen viser, at de unge opleves som udsatte unge, der er beskrevet med forskellige risikofaktorer som diagnoser, omsorgssvigt og kriminelle handlinger. Disse forskellige risikofaktorer har indflydelse på det faglige skøn, da der ses en sammenhæng med, at jo flere og tungere risikofaktorer den unge har, jo større tilbøjelighed har socialrådgiverne til at give dem afslag. Analysen peger desuden på, at særligt kriminalitet vægtes forskelligt af socialrådgiverne i forhold til målgruppevurderingerne.

Den anden tendens analysen peger på er, at unge, der får tildelt ungestøtte, opleves af socialrådgiverne som unge med væsentligt flere ressourcer end de unge, der ikke får tildelt ungestøtte. En forklaring på dette kan være, at socialrådgiverne i højere grad prioriterer de unge, der er lettest af hjælpe, og hvor indsatsen har størst chance for succes. Socialrådgiverne fokuserer særligt på at beskrive, hvilke praktiske egenskaber de unge har til at håndtere deres eget liv. Ud fra dette tolker vi, at socialrådgiverne kan miste forståelsen for de unges unikke livssituation i deres faglige skøn, når der i høj grad lægges vægt på, at formålet med ungestøtte er, at de unge skal kunne leve et selvstændigt voksenliv. Dette medfører et mere ensartet syn på de hårde kompetencer hos de unge. Det kan virke paradoksalt at en lovgivning, der skal sikre udsatte unge en god overgang til voksenlivet, primært tolkes, så den tilgodeser de mest ressourcestærke unge i personkredsen for ungestøtte.

Analysedel 3 – Det individuelle skøn

Følgende analysedel har til hensigt at besvare arbejdsspørgsmålet: *Hvad lægger socialrådgiverne vægt på i vurderingen af ungestøtte?* Med udgangspunkt i vores vignetundersøgelse vil vi først belyse, hvad socialrådgiverne lægger vægt på i deres vurderinger i de to vignetter og efterfølgende belyse forskelle på de to vignetter. I vores interviews nævner socialrådgiverne i deres fortællinger, at inddragelse af de unge er en stor del af deres vurderingsgrundlag for ungestøtte. Vi vil derfor belyse, hvad socialrådgiverne lægger vægt på i deres inddragelse af de unge.

Vignetterne - skønnet

I følgende skema fremlægges fundene fra vores to vignetter med henholdsvis Cille og Karl. Skemaet fremlægger, hvilke begrundelser socialrådgiverne lægger vægt på i forhold til, om de vurderer, at Cille og Karl skal tildeles ungestøtte.

Case 1: Cille	Case 2: Karl
Samtlige socialrådgivere vurderer, at Cille skal tildeles ungestøtte. Særligt tre argumenter træder frem i deres svar: – De fleste af socialrådgiverne lægger særligt vægt på at tilknytningen til plejeforældrene, er vigtig for Cille. Cille har brug for at bevare tilknytningen til dem for at kunne trives, for ellers er hun helt alene. Tilknytningen er afgørende for deres <i>ja</i> til Cille. – To socialrådgivere lægger primært vægt på, at Cille selv ønsker hjælp fra plejemor, hvilket bliver opfattet af socialrådgiverne som om, at hun er motiveret. Cilles motivation er derfor afgørende for deres <i>ja</i>. – Fire socialrådgivere lægger særligt vægt på, at Cille fremstår umoden og derfor ikke kan klare sig selv. Cilles umodenhed er derfor afgørende for deres <i>ja</i>.	Fire af socialrådgiverne vurderer, at Karl skal tildeles ungestøtte. Særligt to argumenter træder frem: – Tre af socialrådgiverne lægger særligt vægt på, at de ser en positiv udvikling hos Karl, da han formår at passe sit job på trods af sit misbrug. Arbejde og den positive udvikling er derfor afgørende for deres <i>ja</i> til Karl. – En af socialrådgiverne lægger vægt på vigtigheden i, at Karl ikke skal stå helt alene, på trods af at hun forholder sig kritisk til hans misbrug. Bekymringen for, at Karl bliver overladt til sig selv, er afgørende for hendes <i>ja</i>. To af socialrådgiverne vurderer, at Karl <i>måske</i> er i målgruppen for ungestøtte. Et argument træder særligt frem: – Her beskriver socialrådgiverne, at Karl er på grænsen. De lægger vægt på, at hvis Karl skal have ungestøtte, skal der laves nogle klare aftaler og krav i forhold til hans misbrug. Karls evne til at samarbejde om at stoppe sit misbrug er afgørende, hvis de skal tildele ham ungestøtte. Socialrådgiverne tvivler på, om Karl er samarbejdsvillig, og derfor bliver det et <i>måske</i> til Karl. En socialrådgiver vurderer, at Karl ikke skal tildeles ungestøtte. Hun lægger særligt vægt på: – Socialrådgiveren opfatter Karl som umotiveret for hjælp, da han ikke har lyst til at stoppe sit misbrug. At Karl er umotiveret og har et misbrug, er afgørende for hendes <i>nej</i> til Karl.

Som det fremgår af skemaet, vurderer alle socialrådgiverne, at Cille skal modtage ungestøtte. Modsat Karl, hvor der ses en faglig uenighed i, om han skal have ungestøtte. Fire socialrådgivere vurderer, at Karl skal have efterværn, to socialrådgivere er i tvivl, og en socialrådgiver vurderer, at han ikke skal have efterværn. Desuden viser vignetterne, at socialrådgiverne lægger vægt på nogle forskellige temaer i deres vurderinger af Cille og Karls ungestøtte. Socialrådgiverne vurderer således forskelligt i samme sager, hvilket betyder, at det bliver personafhængigt, om de unge tildeles ungestøtte eller ej. Derudover ses en tendens til, at socialrådgiverne lægger vægt på Cilles ressourcer og Karls udfordringer i deres vurdering af ungestøtte.

Case 1 – Cille

Socialrådgiverne er som sagt enige om at tildele Cille ungestøtte, men der forekommer nogle forskelle i, hvad de primært lægger vægt på. De tendenser, der træder særligt frem, er Cilles tilknytning til plejefamilien, Cilles umodenhed, og dermed behov for hjælp til at blive mere selvstændig, samt Cilles motivation. Gennemgående for socialrådgivernes vurderinger er, at de fokuserer på Cilles ressourcer og behov og udtrykker sympati for Cille. Som eksempel fortæller Martin: *“Hun er efterværnsberettiget, og det er hun, fordi hendes modenhed lyder til ikke at være forenelig med at skulle stå på egne ben. Hun har brug for en far og mor”*. Her fornemmer man tydeligvis en omsorg og sympati for Cille og en faglig argumentation, der tager udgangspunkt i Cilles hjælpebehov, umodenhed og tilknytningsbehov.

Tilknytning, motivation og umodenhed

Foruden Martin lægger Anna og Aida også vægt på tilknytning, da Anna fremhæver vigtigheden i plejemorens støtte, og Aida vurderer fortsat anbringelse som en nødvendighed, da Cille ikke har andre steder at være. Lisa vægter ligeledes den tidlige tilknytning til plejeforældrene men på en mere indirekte måde, da Lisa refererer til Ankestyrelsen:

Altså dem, der har været anbragt siden de var helt små, får ofte medhold af Ankestyrelsen, hvis jeg faktisk har vurderet, at de ikke er i målgruppe, fordi at tilknytningen er så stærk.

Det synes som om, at Lisa tillægger tilknytning stor betydning i vurderingen af Cilles ungestøtte. Uagtet om Lisas vurdering er forankret i Ankestyrelsens retspraksis eller egen socialfaglige praksis, tilgodeses Cille i Lisas faglige skøn.

Kun en enkel af socialrådgiverne har omtalt betydningen af tilknytning i interviewene, men dette tema fremtræder særligt her i vignetundersøgelsen. Når socialrådgiverne vægter tilknytning højt, er det et udtryk for et fokus på mere *bløde kompetencer* (Mølholt m.fl. 2012), hvorimod der i interviewene primært lægges vægt på de *hårde kompetencer*. Det lader derfor til, at der er forskel på, når socialrådgiverne bliver spurgt direkte eller indirekte til, hvad de lægger vægt på i deres vurderinger.

I modsætning til de andre socialrådgivere lægger Selin og Julie primært vægt på Cilles motivation, men der ses en nuance i deres perspektiv på motivation. Julie vurderer følgende; *“Jeg vil vurdere, at Cille er i målgruppen for at få efterværn, da hun både ønsker hjælp og også tager positivt imod hjælpen af plejemoren”*. Cilles motivation er således afgørende for Julies vurdering. For Selin skal ungestøtte bidrage til, at Cille kan omsætte støtte til praktiske færdigheder. Selin udtaler følgende: *“Det lyder til, at hun tager imod støtten, så jeg tænker umiddelbart, at hun skal have efterværn, men jeg vil kigge på, om hun kan omdanne støtten i praksis”*. Man får her fornemmelsen af, at Cille fremadrettet skal kunne vise en tydelig udvikling, og at hun skal gøre sig fortjent til at bevare sit efterværn.

Cilles uselvstændighed eller umodenhed, som flere socialrådgivere benytter, er et andet tema, der vægtes højt i socialrådgivernes vurderinger af Cilles ungestøtte. Både Martin, Anna, Hanne og Aida fremhæver, at Cille ikke er klar til at kunne klare sig selv, og derfor har brug for fortsat anbringelse hos plejeforældrene. Aida understreger, at det netop er efterværnet, som kan gøre Cille selvstændig, og Hanne fortæller: *“Hun er ikke klar til at flytte hjemmefra selvstændigt, plejemor kan støtte hende i forhold til at blive selvstændig”*. Socialrådgivernes fokus på selvstændighed er i tråd med det fund, vi fandt frem til i analysedel 1, hvor der ses en overvejende tendens til, at socialrådgiverne er præget af retsudviklingens fokus på borgernes selvstændighed (Andersen, 2005). Dog ses her en forskel, da fokus er på Cilles umodenhed, hvilket er mere positivt ladet og som appellerer til socialrådgivernes støtte og omsorg, og dermed “kvalificerer” Cille til at få ungestøtte. Det er i modsætning til fortællingerne i interviewene, hvor socialrådgiverne betragter selvstændighed som et overordnede mål for ungestøtte, og et mål de unge skal leve op til.

Case 2 - Karl

I modsætning til Case 1 med Cille er der som sagt større uenighed om, hvorvidt Karl er i målgruppen for ungestøtte. I denne case er det temaer som misbrug, arbejde og udvikling, der primært lægges vægt på, altså mere *hårde kompetencer* (Mølholt m.fl. 2012).

Misbrug og samarbejde omkring misbrugsbehandling

Der ses en tendens til, at Karls misbrug dominerer socialrådgivernes problemforståelse af Karl og hans situation. Problemforståelsen påvirker nogle af socialrådgivernes faglige skøn i så høj grad, at Karl både vurderes til ikke være og måske at være i målgruppen for ungestøtte, og dermed får Karl ikke den støtte, som han reelt har brug for.

Alle socialrådgiverne lægger vægt på Karls hashmisbrug, uagtet om de vurderer ham egnet, måske egnet eller uegnet til ungestøtte. Selin vurderer ham uegnet netop på grund af misbruget og sætter lighedstegn mellem Karls misbrug og hans manglende motivation for at få det bedre. Selin udtaler følgende: “*Jeg vil lægge vægt på, at lysten ikke er der til at stoppe, lysten til at få det bedre*”. Lisa og Martin er begge i tvivl om, hvorvidt Karl er i målgruppen, hvorfor de stiller krav om misbrugsbehandling. Martin fremhæver sågar, at Karl er umotiveret for at samarbejde grundet misbrug. Selin og Martin tager dermed ikke højde for Karls eventuelle manglende erkendelse og/eller ambivalens, som er dynamikker, der sædvanligvis forekommer hos mennesker med misbrug og afhængighed (Nakken, 2014).

Positiv udvikling og tilknytning

Hanne, som repræsenterer samme kommune som Martin, vurderer modsat, at Karl er i målgruppen for ungestøtte, dog stiller Hanne også krav om misbrugsbehandling. Modsat nedtoner både Julie og Aida Karls misbrug i deres vurderinger. Som eksempel vurderer Julie således:

Jeg vil vurdere, at Karl er i målgruppen for at få efterværn, da han er i en positiv udvikling. Jeg ser det ikke som en begrænsning, at han har et hashmisbrug, når han kan arbejde.

Hermed imødekommer de i højere grad Karl og hans udfordringer. Dog fornemmer vi samtidig, at grundlaget, for at Karl kan få og bevare ungestøtte, afhænger af hans evne til at fastholde arbejde og fortsætte i en positiv udvikling og ikke mindst at have kontrol over sit misbrug.

Det er kun Anna, som vægter Karls tilknytning til personalet på døgninstitutionen, dog på en indirekte måde, da hun vurderer, at Karl er overladt til sig selv, hvis han ikke får ungestøtte. VIVE-rapporten ”*Efterværn og overgange til voksenlivet*” påpeger netop, at det for udsatte børn og unge kan have stor og afgørende betydning at have en personlig relation til en engageret og gennemgående voksen (Iversen m.fl., 2021).

Cille og Karl

Når vi sammenligner socialrådgivernes faglige begrundelser for, hvad de lægger vægt på hos henholdsvis Cille og Karl, ser vi nogle forskelle. For det første ses der en tydelig tendens til, at socialrådgiverne bevidst såvel som ubevidst fokuserer på Cilles ressourcer og således ”taler sagen op” med vægt på en positiv argumentation for, at Cille skal have ungestøtte. Eksempelvis er det kun Lisa, der omtaler Cilles ADHD. *”Jeg lægger ikke særlig meget vægt på, at hun har ADHD, her har vi lidt en joke med, at alle nok har lidt ADHD”*. Dermed begrænser Cilles diagnose ikke hendes mulighed for at få ungestøtte. Desuden er der ingen af socialrådgiverne, der tillægger det nogen betydning, at Cille ikke er i uddannelse eller i arbejde. Modsat har alle socialrådgiverne fokus på Karls hashmisbrug, på trods af at han passer sit arbejde. Disse to meget forskellige tilgange betyder, at alle socialrådgiverne vurderer, at Cille er i målgruppen for ungestøtte i modsætning til Karl, hvor der gives afslag og forekommer større usikkerhed.

På trods af der er flere ligheder i de to cases, ses der en forskel i tilgangen til, hvordan socialrådgiverne augmentere for deres vurderinger. Tilknytning er en central del af socialrådgivernes vurdering i forhold til Cille, imens kun Anna taler om tilknytning i relation til Karl. Det lader derfor til, at Karl er dårligere stillet end Cille, og at socialrådgiverne vurderer meget forskelligt. Merete Monrad og Kresta M. Sørensen (2022) fremhæver, at forskning peger på, at socialrådgivere foretager meget forskellige vurderinger i samme sager, da de lægger vægt på forskellige aspekter i deres vurderinger. Personlige livserfaringer såvel som arbejdsvilkår kan påvirke socialrådgivernes faglige skøn (Monrad & Sørensen, 2022).

Omsorg eller ligegyldighed

I forlængelse af og supplement til Lipsky taler Bernado Zacka (2017) om, at frontlinjemedarbejderne, i denne kontekst socialrådgiverne, befinder sig i et moralsk krydspres, når de skal sørge for, at de

unge imødekommes af bureaukratiets fire idealer om *retfærdighed*, *responsivitet*, *effektivitet* og *respekt* (Zacka, 2017). Det kan være svært for socialrådgiverne at balancere mellem disse moralske afvejninger, og det kan derfor føre til afværgemekanismer, hvor særligt *caregiving* (omsorg) og *indifference* (ligegyldighed) er relevante i denne sammenhæng (Zacka, 2017). *Caregiving* gør sig gældende hos socialrådgiverne i forhold til Cille, og *indifference* kan spores i socialrådgivernes tilgang til Karl. Som eksempel lægger Martin vægt på, at Cille har brug for sin mor og far, men i forhold til Karl er det Karls misbrug, som vejer tungest i Martins vurdering. Martin udtaler følgende:

Det lyder ikke til, at han nødvendigvis samarbejder eller har overskud til at arbejde med de problematikker, han slås med, som manglende kontakt til biologiske forældre, og der er noget hashmisbrug. Der skulle laves nogle aftaler med ham. Hvis han skal forblive anbragt, så skal han i noget misbrugsbehandling.

Her fornemmer man tydeligt Martins *indifference*, da han forholder sig distanceret og afvisende til Karls udfordringer. Lisa er ligeledes *caregiver*; når hun, som tidligere nævnt, lægger vægt på Cilles tidlige tilknytning til plejeforældrene. Men med hensyn til Karl vurderer hun således:

Jeg ville nok skifte anbringelsessted, fra døgninstitution til hybel. Det der med forældrene, jeg er ked af at sige det, men det er jo ikke det, der er i fokus i efterværnet. Det ville være et krav at han skulle tilknyttes rusmiddelcentret.

Lisa forholder sig hermed *indifferent* til Karl, når hun vurderer, at han skal i hybel til trods for hans tilknytning til personalet på døgninstitutionen. I Selins vurdering af Lisa kan vi ligeledes spore *caregiving*, da hun vægter at Cille tager imod støtten og er *velanbragt*, som hun udtrykker det. Derimod vurderer Selin, at Karl ikke er i målgruppen for efterværn på grund af misbrug. Selin udtaler; “Jeg vil lægge vægt på at lysten ikke er der til at stoppe, lysten til at få det bedre”. Selin forholder sig slet ikke til, at Karl ligeledes er velanbragt. Det synes som om, at Cille og hendes udfordringer i højere grad appellerer til socialrådgivernes støtte og omsorg, hvorimod Karl og hans udfordringer vækker en ligegyldighed eller distance hos socialrådgiverne. Når socialrådgiverne “tyr til” *caregiving*, er det i konflikt med bureaukratiets idealer om *retfærdighed*, og *effektivitet*, da den unge tilgodeses i særlig grad men på bekostning af andre unge i sagsstammen, da de ikke får samme behandling. Når socialrådgivernes tilgang er *indifference*, konflikter det med idealet om *responsivitet*, da den unges individuelle og unikke historie negligeres (Zacka, 2017).

Det er problematisk, hvis de unges køn, anbringelsestype, misbrug, diagnoser eller andre faktorer fremmer en særlig sympati eller antipati hos socialrådgiverne og dermed bliver udslagsgivende for det individuelle faglige skøn. Det er derfor relevant at se nærmere på socialrådgivernes inddragelse af de unge, og hvilken betydning det har for skønnet.

Inddragelse af de unge

I interviewene fortæller socialrådgiverne enstemmigt, at de lægger stor vægt på at inddrage de unge i deres vurderinger af efterværn. Der ses dog nogle forskelle på, hvad socialrådgiverne vægter i inddragelsen. Anna, Aida og Selin har særligt fokus på at informere og vejlede de unge om lovgivningen, da de oplever, at de unge ikke forstår ungestøtte. Som eksempel fortæller Selin:

Jeg prøver altid at inddrage de unge rigtig meget. Jeg prøver altid at tale med dem løbende i forhold til, om de forstår det. Mange unge har rigtig svært ved at forstå, hvad efterværn egentlig er, og de har svært ved at forstå betingelserne for det. De kan have svært ved at skelne mellem det der med, hvornår er man i udvikling, og hvornår er man ikke i udvikling. Så jeg gør meget ud af at tale med dem om, hvad det drejer sig om.

De unge er således afhængige af, at socialrådgiverne har et godt kendskab til loven, så de kan og vil oversætte den til et forståeligt sprog for dem. Hvis de unge ikke forstår ungestøtteindsatsen, og hvad der forventes af dem, vil de formentlig have svært ved at præge og tage imod støtten og risikerer dermed at fremstå umotiverede og i værste fald at få afslag. I analysedel 1 fandt vi frem til, at de unges motivation er helt afgørende for socialrådgivernes vurdering, hvorfor vi tolker, at de unges manglende kendskab til loven kan have stor betydning for socialrådgivernes skøn. Ansvar for, at de unge kender deres retsstilling, ligger hos socialrådgiverne, hvilket virker selvfølgelig for både Anna, Aida og Selin, men det er ikke alle socialrådgivere, der fokuserer og/eller prioriterer dette i inddragelsen.

Når Martin og Lisa inddrager de unge, fokuserer de i højere grad på at lytte til de unges ønsker. For Martin er det vigtigt, at den unges stemme fylder i hans vurderinger, også selvom de unges ønsker kan fremstå urealistiske. Dette gør sig også gældende i Lisas fortælling:

Jeg prøver at imødekomme dem så meget som muligt i deres ønsker. Lytte til dem også selvom det er ønsker, der ikke lige er efterværnsnormen. F.eks. har jeg en ung,

som gerne vil være tatovør, jeg ved jo allerede, at det ikke er en uddannelse med SU, men jeg googler og finder en franchise-tatovør, og så sender jeg det til hende.

I Lisas fortælling fornemmer man, hvordan Lisa tilpasser efterværnsindsatsen til den unge og ikke omvendt. Fra et etisk perspektiv kan Lisas møde med den unges ønsker forstås ud fra Emmanuel Levinas' etik om *"Den andens blik"*, der omhandler det menneskelige møde med den andens blik, som forpligter til et ansvar, der rækker ud over regler, metoder og teorier. Når det menneskelige blik, altså møde, reducerer det andet menneske til noget generelt, der kan kategoriseres og sættes på en formel, er det ifølge Levinas *"totalitet"*. Levinas taler om *uendelighed* overfor *totalitet* (Høilund, 2016). Når Martin og Lisa tilpasser efterværnsindsatsen til de unges ønsker og behov, kan det forstås som *uendelighed*. Modsat er der tale om *totalitet*, når socialrådgiverne forsøger at tilpasse de unge til ungestøtteindsatsen ved at lægge vægt på de unges motivation, udvikling og selvstændig, hvilket dominerer socialrådgivernes fortællinger i alle vores analyser.

Martin og Lisas måde at inddrage de unge på understøttes af VIVES forskning. Rapporten *"Efterværn og overgange til voksenlivet"* fremhæver, at medinddragelse medvirker til at reducere bekymringer hos de unge. Tidligere anbragte unge, der har deltaget i planlægningen, og som føler sig lyttet til, oplever en mere positiv og succesfuld overgang til et selvstændigt voksenliv (Iversen m.fl., 2021).

Julie er i tråd med Martin og Lisas måde at inddrage de unge på, men Julie lægger særligt vægt på betydningen af, at de unge er 18 år og dermed myndige, så *"de har meget at skulle have sagt"*, som hun udtrykker det. Det er afgørende for Julie, at de unge selv giver udtryk for deres ønsker, da hun ikke vil presse dem i nogen retning. Samtidig understreger Julie, at hun ikke ser de unge som voksne, selvom de er blevet 18 år. Julies inddragelse af de unge stiller således krav til de unges evner og overskud til at kunne tage stilling til og formulere deres hjælpebehov. En tilgang der som udgangspunkt tilsigter at imødekomme de unges ønsker, men for de unge, som ikke er i stand til dette, kan det betyde, at de ikke får den rette hjælp.

Børnesyn

Socialrådgivernes perspektiver på inddragelse kan forstås ud fra deres forskellige *børnesyn*. Ifølge Hanne Warming (2022) refererer begrebet *børnesyn* til forskellige forståelser af, hvad børn og unge er for nogle størrelser. Børnesynet kan påvirke relationen mellem socialrådgiverne og de unge, og relationen kan ligeledes påvirke det faglige skøn. Der eksisterer forskellige børnesyn, hvor særligt

det tilstræbte indefra-perspektiv og *udefra-perspektivet* samt *det dobbelte blik* benyttes i denne sammenhæng (Warming, 2022). Grundtanken i *det dobbelte blik*s *børnesyn* er, at alle personlighedstyper og handlemønstre anerkendes, og en central pointe er, at de unges udfordringer og ressourcer behandles og prioriteres ligeligt (Warming, 2022). Dette er det modsatte af, hvad der gør sig gældende for socialrådgiverne i vignetterne, da de kun fokuserer på ressourcer i den ene case og i den anden kun fokuserer på udfordringer. Der ses derfor nogle forskelle på socialrådgivernes menneskesyn i henholdsvis vignetterne og interviewene.

Når Selin, Aida og Anna inddrager de unge, lægger de stor vægt på at håndhæve de unges retsstilling. Hermed anlægger de *det tilstræbte indefra-perspektiv*, da kendskabet til de unges situation kombineres med socialrådgivernes empati til at forestille sig, hvordan det må være for de unge ikke at forstå efterværn og betingelserne herfor (Warming, 2022). Kendskabet og relationen til de unge har dermed betydning for kvaliteten af inddragelse. Martin og Lisa arbejder mere ud fra *det dobbelte blik*s *børnesyn*, da de lytter til de unges ønsker, altså den unges *indefra-perspektiv*. Samtidig med at Martin og Lisas *udefra-perspektiv* udfordres ved at gå med de unges ønsker, som kan fremstå urealistiske og uden for "*efterværnsnormen*" (Warming, 2022). Når Lisa imødekommer den unges ønske om at uddanne sig til tatovør, giver Lisa plads til den unges være- og udfoldelsesmåde, og dermed afholder Lisa sig fra at gøre sig til dommer for, hvad der er den "rigtige" måde at være på eller uddanne sig til, altså et opgør med "*efterværnsnormen*".

Socialrådgivernes forskellige *børnesyn* har derfor afgørende betydning for, hvordan de møder og inddrager de unge og ikke mindst deres faglige vurderinger.

Med ikrafttrædelsen af Barnets lov stilles der krav til socialrådgiverne om øget inddragelse af de unge. Lovændringen er på interviewtidspunktet endnu ikke en integreret del af socialrådgivernes praksis. Dog omtaler Lisa og Hanne kort lovændringerne. Lisa øver sig på at spørge ind til de unges ønsker til kontaktform og hyppighed for samtaler, og selvom tidsfrister for samtaler er afskaffet, vil Hanne fortsætte med at afholde samtaler min. hver 6. måned. Det er vigtigt for Hanne at have den løbende opfølgning, da hun herved sikrer, at der fortsat er et mål med indsatsen. Netop *opfølgning* er en af Social- og Boligstyrelsen fire pejlemærker for kvalitet i sagsbehandlingen af ungestøtte, som er anbefalinger, der bygger på unges oplevelser (Socialstyrelsen- og Boligstyrelsen, 2021). I Lisas eksempel tilgodeser den øgede inddragelse de unge, men samtidig er der implicit en forventning om, at de unge forholder sig aktive og tager stilling, hvilket vi antager, kan være utrygt for nogle unge. Desuden forudsætter det, at Lisa afgiver en vis grad af faglig autoritet. Vi ser dog positivt på øget

inddragelse, hvis de unge tilgodeses. Modsat er det problematisk, hvis den øgede inddragelse bliver et styringsredskab og øget kontrol.

Delkonklusion

Som led i besvarelsen af problemformuleringen har vi i ovenstående analyse beskæftiget os med arbejdsopgavens spørgsmål: *Hvad lægger socialrådgiverne vægt på i vurderingen af ungestøtte?* Analysen peger på to centrale tendenser, der er fremkommet fra henholdsvis vignetterne og interviewene.

Første tendens som analysen peger på er, at socialrådgiverne vurderer forskelligt i samme sager, da de lægger vægt på forskellige forhold hos de unge. Dette gør sig gældende i begge vignetter, da socialrådgiverne i case 1 vægter henholdsvis tilknytning, motivation og umodenhed. Modsat i case 2 hvor der lægges vægt på misbrug, arbejde og udvikling. Ved sammenligning af de to vignetter kan vi konstatere, at socialrådgiverne anlægger to meget forskellige perspektiver. I den ene fokuseres der på den unges ressourcer, og der er enighed om at tildele ungestøtte i modsætning til den anden, hvor der fokuseres på den unges udfordringer, hvor der er uenighed og usikkerhed om at tildele ungestøtte. Der ses derfor en tydelig tendens til, at socialrådgiverne indtager en omsorgsgivende rolle i den ene og mere distanceret rolle i den anden. Dette bekræfter vores antagelse om uensartet sagsbehandling af ungestøtte, som nævnt i indledningen.

Anden tendens som analysen peger på er, at socialrådgiverne lægger vægt på inddragelse i deres vurdering af ungestøtte, men der ses nogle forskelle på, hvordan de unge inddrages. Nogle socialrådgivere lægger vægt på at oversætte lovgivningen, så de unge forstår ungestøtte og betingelserne herfor, mens andre socialrådgivere vægter de unges ønsker og behov i deres inddragelse. Vi tolker dette som om, at der er en sammenhæng mellem socialrådgivernes forskellige børnesyn, og hvordan de inddrager de unge.

Analysedel 4 - De organisatoriske rammers påvirkning af det skønsmæssige råderum

Følgende analysedel har til hensigt at besvare arbejdsspørgsmålet: *Hvilken betydning har de organisatoriske rammer for det faglige skøn af ungestøtte?* Analysedelen tager udgangspunkt i, hvilke erfaringer og oplevelser socialrådgiverne har på et organisatorisk plan i forhold til deres vurderinger af ungestøtte. Første del af analysen tager afsæt i, hvilken betydning de organisatoriske strukturer har for socialrådgivernes skøn. Eftersom socialrådgivernes arbejdspladser er forskelligt organiseret i forhold til vurderingerne, inddeles analyseafsnittet efter de forskellige organisationsstrukturer. Sidste del af analysen retter sit fokus mod, hvordan økonomiske hensyn påvirker vurderingerne i ungestøttesagerne.

Grundet det kommunale selvstyre lægges ansvaret i forvaltninger til at organisere udmøntningen af lovgivningen, så kommunens opgaver bliver bedst muligt løst (Schrøder, 2022). Når der træffes afgørelse om ungestøtte, skal socialrådgiverne altid overholde lovgivningens bestemmelser. Det er vigtigt at have for øje, at udover en juridisk processtyring, finder der også en økonomisk processtyring sted (Schrøder, 2022). Kommunerne har ansvaret for de kommunale budgetter, og derfor kan der opstå modsatrettede krav, fordi den økonomiske styring tager udgangspunkt i, at budgetterne skal overholdes. Det er ulovligt at træffe afgørelser alene ud fra økonomi, da dette vil være at *“sætte skønnet under regel”* (Schrøder, 2022). Skønnet skal altid være til stede for at give plads til at træffe en individuel og helhedsorienteret beslutning. Denne indsigt giver os mulighed for at forstå, hvorfor organisationsstrukturene er forskellige i vores informanternes fortællinger.

Afgørelsen træffes i teamet

Aidas kommune er den eneste kommune, hvor afgørelsen om målgruppevurderingen træffes i team, der består af ligesindede socialrådgiverkollegaer og en teamleder. Hos de resterende socialrådgivere træffes afgørelsen i en visitation. Aida lægger vægt på, at målgruppevurderingerne har store konsekvenser for de unge, og derfor er der et stort ansvar forbundet med vurderinger. Aida fortæller:

Vi har italesat herude, at man aldrig sidder alene med de her vurderinger. Man er altid fælles om det, det giver noget. Man føler nogen har ens ryg. At man ikke står fuldstændig alene. Det er egentlig meget rart.

Aida fremhæver, at det er en hjælp for hende ikke at stå med det store ansvar selv. Det er modsætningsfyldt i Anna, Selin og Lisas fortællinger, hvor de føler, at det er deres ansvar at formidle og argumentere korrekt i forhold til visitationerne. Aida bliver efterfølgende spurgt ind til, hvordan afgørelserne bliver truffet. Hun beskriver det som, at man i teamet har god tid til at diskutere frem og tilbage. Ofte er der uenighed i teamet, men de kommer altid frem til en fælles løsning. Netop diskussionen med fagkollegaer kan være med til at kvalificere det faglig skøn, hvis man samtidig er lydhør over for den enkelte unge (Ejrnæs & Monrad, 2022). Det virker til, at der er en kultur, hvor der er plads til kritisk refleksion.

Socialrådgivernes skønsmæssige råderum i visitationerne

Hos Anna, Julie, Selin og Lisa bliver de unge, der er i personkreds for ungestøtte, vurderet i en visitation, når de er 17,5 år. Visitationerne består af en temaleder, en leder fra familieafdelingen, og hos Anna sidder der også en leder med fra voksencenteret. De fire socialrådgivere oplever store forskelle i forhold til, om visitationen lytter til deres individuelle skøn, og hvor meget det vægtes. Særligt hos Anna er der mange fortællinger, hvor visitationen underkender hendes socialfaglige vurdering. Anna fortæller om hendes oplevelse af visitationen:

Så bliver de unge beskrevet, hvilke udfordringer de har, så vurderer man det faktisk lidt der. Man kan godt komme ind og tænke, det er klart en efterværn, og så er der nogen der bliver opmærksomme på, at den unge har de her problemer, det har de så bare overhovedet ikke gode erfaringer med lykkes i et efterværn, så derfor mener de, det er en voksenafdelings-sag.

I Annas fortælling fornemmer man, hvordan hendes skønsmæssige vurderinger under visitationsmøderne bliver udfordret og ikke vægtes højt i forhold til afgørelsen om ungestøtte. Anna bliver spurgt ind til, hvordan hun oplever visitationen, og hun fortæller: *“Altså jeg synes, de er ret professionelle, faktisk. Man kan selvfølgelig, man kan da ikke undgå at tænke sådan lidt, ja, der er jo også et økonomisk spørgsmål”*. Dette udsagn synes at fremstå paradoksalt, da hun på ene side fremhæver visitationens professionalismisme, men på den anden side fremhæver hun at økonomi er et styringsredskab i beslutningen. Julie oplever også, at der både er en faglig styring, men også at det økonomiske hensyn er til stede i visitationerne, og fortæller:

Vi har meget forskellige holdninger til efterværn. Det er godt at der er plads til forskellige synspunkter, for så bliver det ikke for ensporet, vores vurderinger bliver også bedre. Det er klart, at min leder har et økonomisk hensyn, men vi sidder mange om bordet, når vi træffer afgørelse om efterværn, og her er det min opfattelse, at der er plads til faglige vurderinger (Julie).

For at forstå, hvad der er på spil i Anna og Julies fortællinger, kan Peter Højlund og Søren Juuls (2015) dømmekraft-begreber give en indsigt i dette. Det sociale arbejde udspiller sig i spændingsfeltet mellem tre dømmekraftsformer; en *personlig*-, en *institutionel* og en *social* dømmekraft (Højlund & Juul, 2015). Dømmekraften knytter sig til socialrådgiverens individuelle skøn. Socialrådgivere skal både reflektere over, hvad der er bedst for borgeren, opfylde lovgivningens bestemmelser og handle i overensstemmelse med institutionspraksis (Ibid.) Socialarbejderen handler derfor aldrig frit men præges af den institutionelle dømmekraft, som ofte rummer en ubalance imellem etiske og retlige hensyn på den ene side og økonomiske og samfundsmæssige hensyn på den anden side (Ibid.). I Anna og Julies fortællinger fornemmer man, hvordan den institutionelle dømmekraft er til stede i visitationerne, da de begge nævner faglighed og økonomi i deres fortællinger. Den institutionelle dømmekraft er med til at definere, hvad der ses som korrekt problemløsning i det sociale arbejde. Den sociale dømmekraft synes at være af mindre betydning, da denne fokuserer på socialarbejderens livserfaring, borgerens livshistorie og drømme (Højlund & Juul, 2015). Selin har ligesom Anna og Julie ikke selv beslutningskompetencen, men hun fremhæver vigtigheden i, at man er god til at argumentere under visitationerne. Selin fortæller: *Det handler især rigtig meget om at argumentere for det. Det handler rigtig meget om at sætte ind med de beskrivelser, de nye beskrivelser.* Argumentation virker som et organisatorisk krav til Selin, hvis hun vil have sin vurdering igennem. Kirsten Henriksen påpeger vigtigheden i, at socialrådgiveren kan begrunde skønnet socialfagligt og formidle de argumenter, som skønnet er baseret på (Henriksen 2015:128). Socialrådgiverens kompetence til at argumentere er afgørende for at sikre et højt socialfagligt niveau (Ibid.) Selin skal forholde sig aktivt til, hvordan hun er kommet frem til sin vurdering, og hun skal kunne fremlægge disse argumenter. Selin bliver spurgt yderligere ind til, om hun oplever, at hendes arbejdsplads har en fælles opfattelse og tilgang til ungestøtte, til dette svare hun:

Jeg tror, sådan overordnet set, så tror jeg, mange af os har de samme holdninger. Men jeg vil også sige, at vi som rådgivere er meget forskellige, og vi lægger alle sammen vægt på noget forskelligt. Det kan være, at jeg giver efterværn til en ung, hvor at min kollega ville tænke, "jamen han er ikke i målgruppen". Det er også det, jeg synes, der er spændende et eller andet sted, fordi der jo ikke er noget, der er rigtigt eller forkert i det her arbejde. Det beror udelukkende på din vurdering og din måde at argumentere på.

I dette udsagn virker det til, at der er store forskelle på de enkelte socialrådgiveres vurderinger i Selins kommune. At afgørelsen om målgruppevurderinger træffes i en visitation, kan bidrage til en mere ensartethed i afgørelserne og hermed sikre retssikkerheden. Hvis der er plads til forskellige perspektiver og diskussioner, kan visitationen være med til at sikre et højt fagligt niveau i afgørelserne. Desuden er det interessant, at Selin påpeger, "*at der ikke er noget, der er rigtig eller forkert i det her arbejde*", og kobler dette op på den enkelte socialrådgivers vurdering og måde at argumentere på. Dette leder tankerne hen imod individets møde med velfærdsinstitutionerne, hvor menneskelige problemer oversættes til systemsprog. Individets situation afklares ud fra institutionelt fastlagte kategorier, og klientens handlemuligheder og fremtidsprognose bliver fastlagt (Järvinen & Mik-Meyer, 2003:14). Selins udtalelse fanger betydningen af definitionsmagten over de unges liv, og man fornemmer konsekvenserne af denne vilkårlige vurdering fra socialrådgiver til socialrådgiver. At kommunerne vælger at organisere sig i visitationer, kan være kommunernes måde at håndtere en lovgivning, der lægger op til et bredt skønsmæssigt råderum.

Organiseringen hos Lisa minder om den hos Julie, Selin og Anna, men her skal Lisa have lavet målgruppevurderingen inden, sagen kommer på visitationen. Lisa lægger vægt på betydningen af, at hun har kendskab til de unge, og derfor giver det mening, at hun har lavet vurderingen. Hun fortæller: "*Altså det er jo kun mig, der har talt med den unge, og derudfra laver jeg en vurdering. Jeg har aldrig fået et nej til, hvad jeg selv har vurderet, de har været enige*". Lisas faglige skøn er afgørende for afgørelsen, og visitationen får en kontrolfunktion i forhold til den faglige vurdering. Dette er i god tråd med Lipskys (2010) opfattelse af frontmedarbejderne, da han fremhæver, at de er de eneste, der har direkte kontakt til borgerne i institutionerne, og dette medfører en høj grad af autonomi.

Fælles for Anna, Selin og Lisas fortællinger er, at de fremhæver, at de skal fremsende en begrænset mængde relevante dokumenter inden visitationen, samt at visitationsmødet foregår under en stram tidsplan. Derfor må de fortage en bevidst prioritering af, hvilke dokumenter de finder relevante, samt forberede sig og reflektere over, hvordan de fremlægger sagen på visitation. Dette medfører et arbejdspress oppe fra i en ellers travl hverdag. Lipsky (2010) peger på, at der ofte er et mismatch mellem mængden af arbejde, der skal udføres og tilgængelige ressourcer i det offentlige. Dette kan føre til en *automatisering af service*, hvor det socialfaglige arbejde går hen og bliver rutinepræget (Lipsky, 2010). Denne afværgemekanisme kan få den betydning, at man ikke foretager den faglige vurdering på et tilstrækkelig oplyst grundlag. Det virker ikke til, at de såkaldte visitationer har tilstrækkelige ressourcer til at træffe sådan en betydningsfuld afgørelse tidsmæssigt. Dette kan i praksis medføre, at man ikke har øje for alle facetter af de unges liv men fokuserer på nogle meget snævre forhold. Flere af socialrådgiverne fremhæver, at de er nervøse for, om de får det hele med under visitationsmøderne. Her fornemmer man et krydspres i forhold til den tidsmæssige ramme, krav om argumentation fra visitationerne og hensynet til den unge.

Selvstændig beslutningskompetence ved afslag

Den organisationsstruktur vi forholder os mest kritisk til, finder vi hos Hanne og Martin, der er fra samme kommune. Her har de beslutningskompetence til at træffe afgørelse om afslag i forhold til ungestøtte, men hvis de derimod vurderer, at den unge skal have ungestøtte, skal sagen tages op på visitation. Her skal den godkendes af visitationen. Hanne og Martin fortæller om deres oplevelser af visitationen, når de tager en "*sag op*", som de har vurderet er i målgruppe for ungestøtte:

Til at starte med så er jeg alene om det, fordi det er mig som rådgiver, der vurderer, om den unge overhovedet er i målgruppen for det. Og så er det sådan, at vi har et visitationsmøde med vores leder, hvor vi tager sagen op, og hvor vi sparer kort i forhold til at sige, er du enig med os, eller er du ikke? Oftest, så synes jeg, at lederen er enig med os (Hanne).

Martin fortæller tilsvarende, at han laver vurderingerne, og at visitationen er enig i hans vurdering:

Ja, langt hen ad vejen. Jeg laver vurderingen, og så kommer den på visitation, hvor jeg fremlægger sagen for ledelsen, og så beslutter vi, hvad der skal ske. Jeg kan ikke komme i tanke om en sag, hvor man ikke har fulgt min indstilling (Martin)

Ligesom i de tidligere fortællinger om visitationer er Hanne og Martin ansvarliggjort for argumentationen vedrørende de unges livssituation, og de er underlagt et tidspres. De benytter ordene *“fremlægge sagen og tager sagen kort op”*. Dette er i tråd med de andre socialrådgiveres oplevelser af visitationerne. Som Lipsky (2010) fremhæver, har frontlinjemedarbejderne et betydeligt element af skøn. Med afsæt i lovgivningen og på baggrund af interaktionen med borgeren har frontlinjemedarbejderen magten til at træffe afgørelser (Lipsky 2010:15). Skønnet bliver påvirket af mange forskellige forhold, som for eksempel forestillinger om klienterne og organisatoriske ressourcer. I dette tilfælde er det skønsmæssige råderum for socialrådgiverne større i forhold til at give afslag, da de her alene træffer afgørelsen. Man kan forstille sig, at der er tale om en forvaltning med ressourceknaphed, og at visitationen kun bliver taget i brug, hvis der er tale om unge, der bliver en udgift for deres system. En økonomisk styringspraksis frem for en socialfaglig styringspraksis. Visitationen går derfor hen og får en økonomisk kontrolfunktion af kommunens budgetter.

Betydning af økonomiske hensyn for vurderinger af ungestøtte

At det økonomiske hensyn er til stede i mindre eller højere grad i ungestøttesagerne, synes at træde tydeligt frem under belysningen af de forskellige kommuners organisering. I alle socialrådgivernes fortællinger kan man fornemme, hvordan økonomi påvirker vurderingerne i ungestøttesagerne. Først vil vi se på, hvad Hanne og Martin oplever i forhold til det økonomiske aspekts betydning, da vi har en formodning om, at visitationen bliver brugt som en styringspraksis i forhold til økonomi. Martin svarer:

Jeg synes, at den her kommune skal have ros for, at økonomien ikke fylder. Jeg har arbejdet i en anden kommune, hvor det var helt forfærdeligt, der var det nærmest alt, der handlede om økonomi.

Hanne har en anden opfattelse, på trods af, at hun arbejder i samme kommune som Martin og fortæller:

Jeg vil sige ja. Sidste år blev det, i en periode, besluttet, at vi ikke havde egen kompetence i forhold til interne tilbud, og det, synes jeg virkelig, var op ad bakke.

Det er et problem, når egen-kompetencer bliver taget fra os. Fordi det er os, der sidder med den faglige vurdering. Det er os, som kender til sagen.

Hanne oplever, at hendes skønsmæssige råderum bliver voldsomt indsnævret og kontrolleret af ledelsen grundet økonomiske hensyn. Ligesom Lisas tidligere fortælling lægger Hanne også vægt på, at det er hende, som kender til *sagen*. Vi tolker dette som det kendskab, hun har til de unge, både igennem personlige samtaler og de dokumenter hun har vedrørende den unge. Hanne påpeger meget tydeligt her det problematiske ved, at hendes egen kompetence til at træffe afgørelser er taget fra hende. Højlund og Juul (2015:64) taler om en fortrolighedskundskab, der er defineret af den viden, der bygger på socialrådgiverens evne til at sætte sig i borgerens sted og at tage udgangspunkt i deres perspektiv. Socialrådgiveren bør bestræbe sig på ikke alene at træffe afgørelser på baggrund af de normer, der findes i institutionerne, men også med afsæt i borgerens livshistorie og faglige erfaringer (Ibid.). Der er her tale om dømmekraftens anerkendelseselement. Anerkendelseselementet bliver sat ud af spil, når afgørelserne bliver truffet væk fra socialrådgiverne. Fortrolighedskundskaben er den vigtigste kilde til viden om de mennesker, det sociale system har til opgave at hjælpe (Højlund & Juul, 2015:132). En viden der går tabt, når afgørelserne bliver truffet af professionelle, der ikke har personligt kendskab til dem, de træffer afgørelser om.

Aida har også oplevet, hvordan det socialfaglige hensyn bliver undermineret af økonomisk hensyn. Aida fortæller, at der i slutningen af året ofte bliver sendt nogle retningslinjer ud fra ledelsen, der handler om at spare. Aida beskriver, at det er vanskeligt at vide, hvor man skal spare henne. Hun vælger ofte at sætte kontaktpersonerne ned i timeantal hos de unge, der udvikler sig mindst. Hun fortæller:

Jeg har sat nogle timer ned i efterværnsager i forhold til kontaktperson, for at kunne spare. Det fik vi besked på direkte, "i skal gå ind og spare, hvad kan I skrue ned på?"

Aida har det dårligt med at sætte kontaktpersonerne ned i timeantal, men hun synes ikke, der er andet at gøre. Forvaltningens begrænsede ressourcer i forhold til økonomi skaber her et krydspres. Aida er nødsaget til at prioritere de sager, der er størst gevinst ved, de unge, der mest tydeligt profiterer af

deres kontaktperson. De mere sårbare unge bliver sat ned i tid. Dette krydspers fører til en afværgemekanisme, hvor de mest komplekse unge “parkeres” (Lipsky, 2010). Dette kan forstås som *Creaming*, som signalerer, at ressourcer prioriteres til de borgere, hvor indsatsen har størst chance for succes (Christensen 2021:21). Selin har en fornemmelse af, at økonomi spiller en rolle hos ledelsen, men hun føler sig ikke direkte påvirket af økonomi i sine vurderinger. Hun beretter:

Selvfølgelig betyder økonomien noget. Det kan man jo godt forstå, fordi at lederne går jo ind og beregner og skal have et bestemt budget.

På tværs af socialrådgivernes fortællinger synes økonomi at være dominerende i forhold til afgørelserne og indsatserne vedrørende ungestøtte. Det kan derfor tyde på en mere generel betingelse, der er til stede i socialt arbejde. Juul og Højlund (2015:68) beskriver, hvordan den offentlige sektor har ændret institutionernes traditionelle juridiske normstruktur i retning af politisk-økonomiske orienterede ledelsesværktøjer baseret på moderne managementteorier. Dette skift skete i forbindelse med New Public Management, der gjorde sit indtog i 1990’erne (Ibid.). De nye reguleringsformer svækker blikket for borgerens etiske og juridiske autonomi. At reguleringsformer kan svække blikket for de unges etiske og juridiske autonomi, ses særligt i en af Julies fortællinger:

Økonomien har også betydning ift. de unge, som er anbragt på en døgninstitution. Det er dyrt, og derfor vil man (her i kommunen) hellere have, at disse unge placeres i egen bolig frem for en fortsættelse af anbringelse på en institution.

Jeg har faktisk en oplevelse af, at nogle andre kommuner er mere lempelige ift. at bevilge efterværn, end vi er, og det er et spørgsmål om økonomi.

At Julies kommune giver socialrådgiverne en ordre om at ændre anbringelser på baggrund af økonomi, strider imod loven, da det underminerer de unges rettigheder. Afgørelser skal træffes ud fra hensynet til barnets bedste. Fælles for socialrådgiverne er derfor, at alle er opmærksomme på, at der er et økonomisk hensyn i ungestøtte-afgørelserne. I flere tilfælde er socialrådgivernes professionelle råderum voldsomt indskrænket af en stam økonomisk ramme. Socialrådgiverne står derfor i et spændingsfelt mellem forskellige styringstiltag og deres faglige autonomi.

Da Lipskys teori oprindeligt er fra 1980 og New Public Management bølgen først kom efter, er der derfor sket en del med de offentlige organisationer siden 1980 (Christensen: 2021:65). Socialrådgiverne oplever måske derfor en endnu strammere styring politisk, end før 1980, og derfor kan krydspreset i dag måske opleves voldsommere end før NPM. Socialrådgiverne er professionelt uddannede til at varetage socialt arbejde i familieafdelingerne. At de mest udsatte unge i socialrådgivernes fortællinger synes at blive nedprioriteret, kan ses i lyset af, at socialrådgivernes blik for den enkelte unges etiske og juridiske autonomi bliver svækket, når det økonomiske hensyn tager overhånd. Selvom socialrådgiverne i flere fortællinger er opmærksomme på dilemmaerne ved, at de økonomiske hensyn overtrumfer de socialfaglige, virker de handlingslammede i forhold til disse fastlagte strukturer. Ifølge Juul og Højlund (2015:166) er det begrænset, hvad den enkelte socialrådgiver kan stille op, når ens faglige professionsidealer kommer i strid med de påbudte regler. De socialfaglige organisationer har derimod kompetencen til at sætte spørgsmålstejn ved, hvorvidt at vækst og effektivitet skal majorisere de velkendte idealer for professionelt socialt arbejde (Juul og Højlund 2015:166). Det er derfor vanskeligt for de enkelte socialrådgivere at ændre på de organisatoriske strukturer, som ikke tilgodeser de unge, der er i personkreds for ungestøtte. Flere af socialrådgiverne forholder sig kritisk til, at de betydningsfulde afgørelser bliver truffet væk fra dem, da det er socialrådgiverne, der har størst kendskab til de unge. For at kunne træffe socialfaglige vurderinger med højt fagligt niveau må fortrolighedskundskaben være til stede.

Delkonklusion

Som led i besvarelsen af problemformuleringen har vi i ovenstående analyse beskæftiget os med arbejdsproblemet: *Hvilken betydning har de organisatoriske rammer for det faglige skøn af ungestøtte?* De organisatoriske rammer i socialrådgivernes kommuner er forskellige og har indflydelse på socialrådgivernes skønsmæssige råderum. Der kan spores tre overordnede tendenser i forhold til, hvilken betydning de organisatoriske rammer har for skønnet.

For det første ses der en tendens til, at de organisatoriske rammer kan være med til kvalificere skønnet. Dette træder frem i fortællinger om teamet, hvor ligesindede sammen træffer afgørelsen. Det afgørende er, at der er skabt en kultur, hvor det er plads til uenighed, kritiske refleksioner og evnen til at sætte sig i den unges sted, der dominerende. Den samme tendens træder frem i nogle af fortællingerne om visitationerne, hvor der bliver lagt vægt på vigtigheden af at kunne argumentere fagligt. Visitationerne kan derfor være kommunernes måde at håndtere en lovgivning, der lægger op

til et bredt skønsmæssigt råderum og herigennem at sikre et højt fagligt niveau, så man undgår vilkårlige afgørelser.

Den anden og modsatrettede tendens, der træder frem, er, at visitationerne er underlagt en stram tidsramme, og derfor er der begrænsede ressourcer til at sætte sig ind i den unges unikke liv. Visitationerne kan derfor komme til at træffe overfladiske og upersonlige afgørelser, hvor helhedssynet og hensynet til den unges behov synes negligeret. Her føler socialrådgiverne også et ekstra pres, da de har ansvaret for at formidle den unges unikke situation på meget kort tid.

Den sidste tendens, der træder frem i alle fortællinger, er, at visitationerne er karakteriseret ved, at det økonomiske hensyn er til stede og er dominerende i forhold til afgørelserne. I flere tilfælde bliver socialrådgivernes skønsmæssige råderum voldsomt indskrænket grundet den stramme økonomiske ramme.

At kommunerne er organiseret så forskelligt i forhold til målgruppevurderinger, kan være med til at forklare de store kommunale forskelle som nævnt i specialets indledning i forhold til hvor mange unge, der får ungestøtte.

6. Konklusion

Vi har løbende i specialet fremlagt delanalysernes fund og tendenser i deres tilhørende delkonklusioner. På baggrund af disse fund vil vi foretage en samlet konklusion med henblik på at svare på specialets problemstilling: ***Hvordan forstår socialrådgivere ungestøtte, og hvilke perspektiver ligger til grund for socialrådgivernes faglige skøn af ungestøtte?***

Analysen viser at alle socialrådgiverne forstår ungestøtte som et tilbud der skal sikre udsatte unge en god overgang til voksenlivet. Ud fra analysen kan vi konkludere, at socialrådgivernes forståelse af ungestøtte i høj grad er forankret i lovgivningen. Særligt kravet om de unges positive udvikling fremmer socialrådgivernes fortolkningsmuligheder, men det er samtidig svært at vurdere, hvorfor det bliver et spørgsmål om de unges motivation. Hermed flyttes ansvaret fra socialrådgiverne til de unge. Vi kan konstatere, at socialrådgiverne tolker mulige ungestøtte-indsatser snævert, da de alle efterspørger en udvidelse af lovgivningen, så unge med et psykologisk behandlingsbehov kan imødekommes. Hermed benytter socialrådgiverne ikke lovens fulde fortolkningspotentiale, hvilket betyder, at nogle unge ikke får den støtte de har behov for og krav på. Der ses en overvejende tendens til, at socialrådgiverne betragter det overordnede formål med ungestøtte ud fra et *independece*-perspektiv, da socialrådgiverne fokuserer på, at de unge skal blive selvstændige og kunne klare sig selv og uafhængige af hjælpesystemet. Socialrådgiverne fokuserer særligt på, hvilke praktiske egenskaber de unge har til at håndtere deres liv, hvilket er i tråd med formålet om de unges selvstændighed. Hermed risikerer socialrådgiverne at miste forståelsen for de unges unikke livssituation i deres faglige skøn.

Analysen viser at socialrådgivernes faglige skøn kan forstås ud fra et magtperspektiv, der giver dem retten til at definere hvilke problemkategorier de unge tilhører og dermed hvem, der er værdige til at modtage hjælp. Der ses en tydelig tendens til at socialrådgiverne prioriterer de mere ressourcestærke unge og giver afslag til de unge, som vurderes for dårlige til at få ungestøtte på grund af omsorgssvigt, psykiatriske diagnoser og kriminalitet. Forskellige risikofaktorer har betydning for det faglige skøn, da der ses en sammenhæng mellem jo flere og tungere risikofaktorer de unge har, jo større tilbøjelighed er der til, at socialrådgiverne giver afslag. Samtidig peger analysen på, at de unge, som får tildelt ungestøtte, opleves af socialrådgiverne som unge med væsentligt flere ressourcer, end de unge der ikke får tildelt ungestøtte. Vi kan derfor konkludere, at socialrådgivernes kendskab til og

forståelse for de unge har afgørende betydning for om de får ungestøtte. Det kan virke paradoksalt at en lovgivning, der skal sikre udsatte unge en god overgang til voksenlivet, primært tolkes så den tilgodeser de mest ressourcestærke unge der er i personkredsen for ungestøtte.

Analysen peger på, at socialrådgivernes vurderinger af vignetterne er meget forskellige. I den ene fokuseres der på den unges ressourcer, og der er enighed om at tildele ungestøtte, i modsætning til den anden, hvor der fokuseres på den unges udfordringer, og her er der uenighed og usikkerhed om at tildele ungestøtte. Der ses derfor en tendens til, at socialrådgiverne indtager en omsorgsgivende rolle i den ene og mere distanceret rolle i den anden. Vi kan derfor konkludere at socialrådgiverne vurderer forskelligt i samme sager, da deres faglige argumentation er forskellig. I deres vurderinger lægger de vægt på henholdsvis tilknytning, motivation og umodenhed samt misbrug, arbejde og udvikling.

Ud fra analysen kan der spores en sammenhæng mellem socialrådgivernes perspektiv på de unge og hvordan de inddrager de unge. Alle socialrådgivere har fokus på inddragelse, men måden de inddrager på adskiller sig fra hinanden. Flertallet af socialrådgiverne fokuserer på de unges motivation, udvikling og selvstændighed i inddragelsen, hvor det handler om at tilpasse den unge til ungestøtteindsatsen. Få socialrådgivere synes at have det *dobbelte blik* for at imødekomme de unges behov og ønsker, og med afsæt i dette, at tilpasse indsatsen til de unge.

Analysen viser at de organisatoriske rammer har direkte indflydelse på socialrådgivernes skønsmæssige råderum. Et økonomisk perspektiv synes at være til stede i alle afgørelser om end de er truffet i teamet, eller på visitationerne. De organisatoriske rammer kan både være med til at højne det faglige skøn, med krav om argumentation og kritiske refleksioner. Samtidig kan de organisatoriske rammer medvirke til at underkende socialrådgivernes faglige skøn, når økonomi og tidspres bliver de afgørende elementer i afgørelserne. De økonomiske hensyn og begrænsede ressourcer kan resultere i, at der træffes overfladiske og upersonlige afgørelser om ungestøtte, hvilket er langt fra helhedssynet og de unges behov. Når afgørelserne bliver truffet af en visitation, risikerer man, at det personlige kendskab til de unge går tabt. Det er givet vis lettere for en visitation at give afslag om ungestøtte, når det blot er en sag, frem for et ungt menneske man kender.

Vi kan afslutningsvis konkludere, at socialrådgivernes forståelse af ungestøtte tager afsæt i lovgivningen, men er tæt forbundet med de perspektiver, som socialrådgiverne har på de unge og selve indsatsen. Disse perspektiver er politisk og institutionelt forankrede, hvor særligt begrænsede ressourcer, inddragelse af den unge og økonomi spiller en rolle i forhold til det faglige skøn.

7. Perspektivering - Den usikre overgang til voksenlivet

Med udgangspunkt i udarbejdelsen af specialet træder fortællingen om, at de unge kan være for dårlige til ungestøtte, tydeligt frem. En fortælling, som har givet stof til eftertanke. Mange af socialrådgiverne lægger vægt på, at de dårligste unge er bedre hjulpet af voksenparagrafferne. En socialrådgiver nævnte, at hun nogle gange beholder de unge i sin sagsstamme, da hun ved, at voksencenteret ikke har samme ressourcer og muligheder. Fælles for fortællingerne er, at socialrådgiverne har begrænset eller ingen viden om voksencenterets muligheder og de støtteforanstaltninger, der er forankret i lovgivningen. Det virker til, at der er en søjletænkning imellem børne- og familieområdet og voksencenteret, og at samarbejde og vidensdeling på tværs kun i lav grad finder sted. Det kan derfor virke paradoksalt, at de unge, der bliver beskrevet som de dårligste unge, overgår til et voksensystem, hvor man kan være i tvivl om, de bliver grebet.

TV2 bragte i april og maj 2024 en dokumentar på tre episoder, *Pigerne vi tabte*, der sætter fokus på betydningen af at fylde 18 år og at have været anbragt. Her følger man tre pigers historie, der alle tre får afslag på ungestøtte. En af pigerne hedder Louisa og har været anbragt siden hun var 13 år - i første episode er hun anbragt i egen bolig med massiv støtte. Louisa har et stort ønske om at modtage ungestøtte, men hun får afslag, fordi hendes støttebehov er for omfattende. For Louisa er der meget på spil, fordi hun med afslaget mister den lejlighed, hun er anbragt i, men vigtigst af alt, den eneste stabile voksen i sit liv. En voksen, kontaktpersonen Rikke, som ifølge hende selv, er en hun stoler på og får omsorg af. I anden episode ser man Louisa åbne afslaget fra Ankestyrelsen. Hun bliver tydeligt berørt og siger: "*Det gør fucking ondt, at jeg mister Rikke*" (TV2, 2024, 29. april). Det virker ikke til, at vurderingen har blik for betydningen af at have en stabil tillidsfuld relation til en voksen, man er kendt af. Louisa bemærker, at der i afslaget står, at hun er for behandlingskrævende. Hun siger, mens hun griner lidt nervøst, "*Du har brug for mere hjælp, så vi giver dig mindre*" (TV2, 2024, 29. april). Det virker, som om det er hendes måde at oversætte afgørelsen på. Louisas pointe er meget central i forhold til det paradoksale i at få et afslag på baggrund af, at man er for dårlig til ungestøtte. I tredje og sidste episode ser man Louisa sidde alene tilbage i en tom, slidt lejlighed, droppet ud af 10. klasse og afviser kontakten til sin nye kontaktperson (TV2, 2024, 6. maj). Man får fornemmelse af, at hun er overladt til sig selv.

I forbindelse med dokumentaren bringer TV2 en artikel, hvor Børns Vilkår og Socialrådgiverforeningen udtaler, at de mener, at alt for mange anbragte børn svigtes, når de fylder 18 år. De sikres ikke en god overgang til voksenlivet (Mathiasen, 2024). Dansk Socialrådgiverforenings forkvinde, Signe Færch, fortæller, at socialrådgiverne oplever, at ressourcerne er knappe, og det økonomiske hensyn forhindrer, at man giver ungestøtte. Specialkonsulent i Børns Vilkår, Anne Kappelgaard Bove, mener, at det er urimeligt, at samfundet stiller højere krav til selvstændighed hos anbragte, end man gør til ”almindelige unge” (Ibid.). Både Anne og Signe er skuffede over, at der ikke er de store ændringer i forhold til ungestøtte, til trods for, at Barnets Lov trådte i kraft 1. januar 2024. Københavns Kommunes socialborgermester, Karina Vestergaard Maden, udtaler til TV2: *“Problematikken er jo ikke ny, og problemet er ikke indtil videre løst med Barnets Lov”* (Mathiasen, 2024). Det virker ikke til, at der er politisk vilje til at ændre denne praksis.

Pigen Louisa er et godt billede på, hvad konsekvenserne kan være ved ikke at modtage ungestøtte - man mister tilliden til mennesker, og til at systemet vil en det godt. Den gode overgang til voksenlivet synes at udeblive. Det virker som om, at vi som samfund ikke er i mål i forhold til at sikre alle unge en god overgang til voksenlivet. Derfor synes det ekstra vigtigt, at der forsat er fokus på det sociale arbejde med sårbare unges vej ind i voksenlivet både politisk, forskningsmæssigt, på institutionerne og i kommunerne. Dette for at sikre, at unge i udsatte positioner, får de samme rettigheder og muligheder som deres jævnaldrende har.

8. Litteraturliste

Bøger:

- Bengtsson, T. T. & Mølholt, A. (2020). "Anonymisering i kvalitative undersøgelser". I: Petersen, K. E. & Ladefoged, L. (red.) *Forskning med børn og unge: Etik og etiske dilemmaer*, (s.193-207). København: Hans Reitzels Forlag
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. & (Red.). (2020). *Kvalitativ metode, En grundbog*, (3. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Bundesen, P. & Skals, A, (2021). *Faglige skøn i socialt arbejde*. Forlag Samfundslitteratur.
- Christensen, A. (2021). *Socialrådgiveren i frontlinjen – En introduktion til Street-Level bureaucracy i socialt arbejde*. København, Hans Reitzels Forlag.
- Ejrnæs, M. (2015). "Risiko, risikofaktorer og resiliens". I: T. Erlandsen, N. Rosendal Jensen, S. Langager & K. Petersen (Red.), *Udsatte Børn og unge*, (s. 47-57). Hans Reitzels Forlag.
- Ejrnæs, M. & Monrad M, (2012). *Vignetmetoden – Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling*. København, Akademisk Forlag.
- Foucault, M. (2008). Forelæsning 1. februar 1978. I M.B.H. Marie Bruvik Heinskov, *Sikkerhed, territorium, befolkning*. Hans Reitzels Forlag.
- Gadamer, H. (2007), (1960). *Sandhed og metode – Grundtræk af en filosofisk hermeneutik*, København. Hans Reitzels Forlag.
- Goffman, E. (1975). *Stigma*, København, Gyldendal.
- Henriksen, K. (2015). "Socialfaglig skøn". I: M. Hougaard og L.R. Højbjerg (red.), *Socialt arbejde med børn, unge og familier*, (128-157). København: Hans Reitzels Forlag.
- Høilund, P. (2016). Socialpolitik og etik. I: I, Hornemann Møller & J. Larsen, *Social Politik* 4. Udgave. Hans Reitzels Forlag.
- Højlund, P. & Juul, S. (2015). *Anerkendelse og Dømmekraft i Socialt arbejde* (2. Udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (Red.). (2003). *At skabe en klient. Institutionelle identiteter i socialt arbejde*. København Hans Reitzels Forlag

- Juul, Søren. (2018). Videnskabsteoretiske kontroverser i forskningen i socialt arbejde. I: M. Monrad & S. P. Olesen (Red.), *Forskningsmetode i socialt arbejde*, (s. 319–346). Hans Reitzel Forlag.
- Kristiansen, S. & Krogstrup, H. K. (2004). *Deltagende observation*. København, Hans Reitzels Forlag.
- Lipsky M. (2010). *Street-Level Bureaucracy. Dilemmas of Individual in Public Service*. New York: Russell Sage Foundation.
- Monrad, M. & Sørensen, M. K. (2022). Fagligt Skøn. I: A. Henriksen & H. Nielsen & H. Antczak (red.): *Socialfagligt arbejde med anbringelser, en grundbog*, (s. 131-148). Akademisk Forlag, København.
- Mik-Meyer, N. & Villadsen, K. (2007). *Magtens Former – Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren*. Hans Reitzels Forlag.
- Mølholt, A.K., Stage, S., Pejtersen, J.H., Thomsen, P. (2012). *Efterværn for tidligere anbragte unge, En videns- og erfaringsopsamling*. København, SFI – Det Nationale Forskningscenter.
- Nakken, C. (2014). *Den addiktive personlighed*. København, Forlag, Eftertanke.
- Olesen, P. S. & Monrad, M. (2018). *Forskningsmetode i socialt arbejde*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Schrøder, I. (2022). “Organisation og beslutningsproces”. I: A. Henriksen & H. Nielsen & H. Antczak (red.): *Socialfagligt arbejde med anbringelser, en grundbog*, (s. 109-129). Akademisk Forlag, København.
- Thagaard, T. (2004). *Systematik og indlevelse. En indføring i kvalitativ metode*. København: Akademisk Forlag.
- Villadsen, K. (2004). “Rådvilde og sårbare klienter”. I: Villadsen, K. *Det sociale arbejdes genealogi*, (s.142-165). København. Hans Reitzels Forlag.
- Villadsen, K. (2003). “Det sociale arbejde som befrielse”. I: Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. *At skabe en klient, Institutionelle identiteter i socialt arbejde*, (s. 192-226). (Red) 1. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Warming, H. (2022) Børnesyn i anbringelsesprocesser. I: A. Henriksen & H. Nielsen & H. Antczak (red.): *Socialfagligt arbejde med anbringelser, en grundbog*, (s. 75-95). Akademisk Forlag, København.

Zacka, B. (2017). *When the State Meets the Street – Public Service and Moral Agency*. Forlag Belknap Press

Videnskabelige artikler/artikler:

Andersen, A. (2. Marts, 2023). Vi skal sikre anbragte unge ret til efterværn og støttepersoner, de er trygge ved”. Interview med SF’s socialordfører Theresa Berg Andersen:

<https://www.socialtindblik.dk/sf-socialordfoerer-vi-skal-sikre-anbragte-unge-ret-til-eftervaern-og-stoettepersoner-de-er-trygge-ved/>

Andersen, N. Å. (2005). *Borgerkontrakter og sprogsillet*, (s. 337-347). Nordisk Sosialt Arbeid nr. 4. Universitetsforlaget. <file:///C:/Users/marin/Downloads/Borgerkontrakterogsprogspillet.pdf>

Ejrnæs, M., & Monrad, M. (2022). Overdreven risikopfattelse, men underdreven chanceulighed? Risikovurderinger på børn- og unge området. Dansk Pædagogisk Tidsskrift, 2022(1).

<https://dpt.dk/tema/2022-1/overdreven-risikopfattelse-men-underdreven-chanceulighed-risikovurderinger-paa-boern-og-unge-omraadet/>

De Anbragtes Vilkår (2023). Et efterværn, der giver lige muligheder. Anbefalinger til en god overgang til voksenlivet:

<https://deanbragtesvilkar.dk/wp-content/uploads/2022/06/dav-eftervaern-anbefalinger-opslag.pdf>

Mathiasen, M.H. (6 maj, 2024), Organisationer i skarp kritik af regeringen: -Vi kan ikke være det. bekendt, TV2:

<https://echo.tv2.dk/2024-05-02-organisationer-i-skarp-kritik-af-regeringen-vi-kan-ikke-vaere-det-bekendt>

Mørk, M. (Maj, 2022), Interview med Katrine Iversen i *Socialrådgiveren*

“Kan vi forvente, at de kan klare sig selv, når de er 18 år?”:

<https://socialraadgiverne.dk/wp-content/uploads/2022/09/2022-05-Socialraadgiveren.pdf>

Rådet for Socialt Udsatte (20. Februar, 2023). Rådets anbefalinger til reform af efterværn:

<https://udsatte.dk/nyheder/raadets-anbefalinger-til-reform-eftervaern>

Lov og andre retskilder: Online

Barnets lov, LOV nr. 721 af 13/06/2023, (2023). Kapitel 13: *Ungestøtte og overgang til voksenlivet*:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/721>

Social- og Boligstyrelsen. *Håndbog om Barnets lov*, 1. udgave, (2023):

https://sbst.dk/Media/638352178608064904/Ha%ndbog%20om%20barnets%20lov_SBST_.pdf

Social- og Boligstyrelsen, (2024). *Erfaringsnetværk om implementering af Barnets lov*.

<https://sbst.dk/nyheder/2024/erfaringsnetvaerk-om-implementering-af-barnets-lov>

Ankestyrelsens principafgørelse 95-13 om efterværn - personkreds – positiv udvikling, KEN nr. 9755 af 28/06/2013, (2013): <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2013/9755>

Rapporter:

Ankestyrelsen, (Juni, 2022), “Indsatser i overgangen til voksenlivet for unge i udsatte positioner”

https://ast.dk/publikationer/copy_of_ny-undersogelse-indsatser-til-unge-i-udsatte-positioner-i-overgangen-til-voksenlivet-2013-kommunale-erfaringer-fra-praksis

Bengtsson, T., Møhlholt, A-K., Luckow, S., (2022), VIVE: Efterværn og støtte fra de unges perspektiv.

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd: <https://www.vive.dk/media/pure/jvnjlexm/7014788>

Iversen, K., Mortensen, N., Birkefoss, K., Jensen, H., Bredahl, L., (2021). Efterværn og overgange til voksenlivet - Litteraturgennemgang, VIVE: Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for velfærd.

<https://www.vive.dk/media/pure/2z1k76xj/5734571>

Pwc, Investering i efterværn, Tværgående evaluering rapport, (April, 2021):

https://sbst.dk/media/10230/PwC_Eftervaern_Tvaergaende%20evaluering_250521.pdf

Pwc, Uges vej ind i voksenlivet, (2022):

https://issuu.com/bikubenfonden/docs/pwc_analyse_af_efterv_rn_rapport_samlet_120522_til

Website/Internetkilder:

Social- og boligstyrelsen hjemmeside, Om efterværn

<https://sbst.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern>

Socialstyrelsen, (2021). *Fire pejlemærker for kvalitet i efterværn*:

https://www.sbst.dk/media/11041/_Efterv%C3%A6rnspejlem%C3%A6rker_januar2021_Socialstyrelsen_.pdf

Socialstyrelsen, Efterværn. Inspiration: Vurdering af, om en ung er i personkredsen for efterværn efter serviceloven § 76, (2019):

https://admin.sbst.dk/media/10780/Pjece_Personkredsen_Socialstyrelsen_web.pdf

Social- og Boligstyrelsen, Data og rapport bank, Efterværn - Demografi (Størrelse), (2022):

<https://www.social.dk/data/rapportbank/rapporter/boern-og-unge-eftervaern-demografi-stoerrelse>

TV-udsendelser:

Pigerne vi tabte, TV2, (2024):

Episode 1: 18 år og alene (22. april, 2024).

Episode 2: Uden hjælp (29. april, 2024). (1. citat, 3.33 minutter inde i dokumentaren, 2. citat 4.35 minutter inde i dokumentaren)

Episode 3: Dårlige vaner (6. maj, 2024)

<https://play.tv2.dk/serie/pigerne-vi-tabte-tv2echo>